

Ohepalu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2016–2025



Keskkonnaamet 2015



Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond



Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. ÜLDOSA	7
1.1. ALA ISELOOMUSTUS	7
1.2. MAAKASUTUS	9
1.3. HUVIGRUPID	12
1.4. KAITSEKORD	12
1.4.1. Ohepalu looduskaitseala kaitsekord	12
1.5. UURITUS	14
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	14
1.5.2. Riiklik seire	16
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus	18
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	19
2.1. ELUSTIK	19
2.1.1. Taimed	19
2.1.1.1. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>).....	21
2.1.1.2. Eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina</i> subsp. <i>esthonica</i>).....	22
2.1.1.3. Ainulehine soovalk (<i>Malaxis monophyllos</i>).....	23
2.1.1.4. Koldjas selaginell (<i>Selaginella selaginoides</i>).....	24
2.1.1.5. Kõdu-koralljuur (<i>Corallorhiza trifida</i>).....	24
2.1.1.6. Kärbesõis (<i>Ophrys insectifera</i>).....	25
2.1.1.7. Palu-karukell (<i>Pulsatilla patens</i>).....	26
2.1.1.8. Sile tondipea (<i>Dracocephalum ruyschiana</i>).....	27
2.1.1.9. Väike käopõll (<i>Listera cordata</i>).....	28
2.1.2. Samblad	28
2.1.3. Seened	29
2.1.4. Selgrootud	29
2.1.4.1. Putukad.....	29
2.1.4.1.1. Rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>).....	29
2.1.4.2. Karbid.....	30
2.1.5. Kahepaiksed	31
2.1.6. Imetajad	31
2.1.7. Linnud	31
2.1.7.1. Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>).....	33
2.1.7.2. Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>).....	34
2.1.7.3. Kassikakk (<i>Bubo bubo</i>).....	35
2.1.7.4. Laanerähn (<i>Picoides tridactylus</i>).....	36
2.1.7.5. Kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>).....	36
2.1.7.6. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>).....	37
2.1.7.7. Sookurg (<i>Grus grus</i>).....	39
2.1.7.8. Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>).....	40
2.2. ELUPAIGAD	40
2.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	45
2.2.2. Jõesed ja ojad (3260)	46
2.2.3. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210)	46
2.2.4. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	47
2.2.5. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	47
2.2.6. Rabad (7110*)	48
2.2.7. Siirde- ja õõtsiksood (7140)	49

2.2.8. Nokkheinakooslused (7150)	49
2.2.9. Liigirikkad madalsood (7230)	49
2.2.10. Vanad loodusmetsad (9010*)	50
2.2.11. Vanad laialehised metsad (9020*)	51
2.2.12. Rohunditerikkad kuusikud (9050)	51
2.2.13. Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060)	52
2.2.14. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	53
2.2.15. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	54
2.3. MUUD VÄÄRTUSED	55
2.3.1. Maastik	55
2.3.2. Ajaloo- ja kultuuripärand	56
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	60
3.1. HETKEOLUKORD JA VISIOON	60
3.1.1. Olemasolev külastustaristu	62
3.1.1.1. Tähisted ja infotahvlid	62
3.1.1.2. Köverjärve parkla	62
3.1.1.3. Muud külastusrajatised	64
3.1.2. Matkad ja rajad	64
3.1.3. Teabe jagamine ja trükised	64
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	66
4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS	66
4.1.1. Inventuurid ja seire	66
4.1.1.1. Riiklik seire	66
4.1.1.2. Natura elupaikade inventuur	66
4.1.2. Hooldus ja taastamine	69
4.1.2.1. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine	69
4.1.2.2. Vaatesektorite hooldamine	73
4.1.3. Külastusobjektide ja muu taristu hooldamine	74
4.1.3.1. Köverjärve parkla rajatiste hooldamine	74
4.1.3.2. Tõkkepuude asendamine ja hooldamine	74
4.1.3.3. Muu külastuskorralduslik tegevus	74
4.1.3.4. Infotahvlite asendamine ja paigaldamine	74
4.1.3.5. Infotahvlite hooldamine	75
4.1.3.6. Kaitsealade tähistamine, tähiste likvideerimine ja hooldamine	77
4.1.3.7. TRUUPIDE HOOLDAMINE	77
4.1.4. Kavad ja eeskirjad	77
4.1.4.1. Kaitse-eeskirja uuendamine	77
4.1.4.2. Kaitsekorralduskava uuendamine	77
4.2. EELARVE	79
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	82
5.1. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2004-2013	
TÄITMISE ANALÜÜS	82
6.2. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2011-2013	
TÄITMISE ANALÜÜS	83
6.3. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2016-2025	
TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	88
KASUTATUD ALLIKAD	92
LISAD	96
Lisa 1. Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskiri	96
Lisa 2. Ohepalu looduskaitseala välispiir ja tsoneering	102

Lisa 3. Kaitsekorralduskava avalikustamise materjalid.....	103
Lisa 4. Ohepalu looduskaitseala soode haudelinnustik 2009. aastal	109
Lisa 5. Väärtuste koondtabel.....	110
Lisa 6. Ohepalu looduskaitseala Rutkamäe ja Tapa sihtkaitsevööndi kraavivõrgustiku inventuur	115
Lisa 7. Fotod	117

Kaitsekorralduskavas kasutatavad lühendid:

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

ELF – Eestimaa Looduse Fond

EPN – Eesti ohustatud liikide punane nimestik

LKA – looduskaitseala

KeA – Keskkonnaamet

kat – kaitsekategooria

KKK – kaitsekorralduskava

KR – Keskkonnaregister

LiA – linnuala

LiD – linnudirektiiv

LoA – loodusala

LoD – loodusdirektiiv

MTÜ – mittetulundusühing

Pv – piiranguvöönd

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

Skv – sihtkaitsevöönd

VEP – vääriselupaiga tunnustega ala

SISSEJUHATUS

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Ohepalu looduskaitseala kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi kaks kaasamiskoosolekut: huvigruppidele suunatud kaasamiskoosolek 03.04.2014 Keskkonnaameti Viru regiooni Palmse kontoris ja avalikkusele suunatud kaasamiskoosolek 13.11.2014 Kadrina vallas. Toimunud koosolekute protokollid on esitatud lisa 3.

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Viru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Imbi Mets (tel: 329 5543, e-post: Imbi.Mets@keskkonnaamet.ee). Kava koostasid OÜ Consultare spetsialistid Mari Raidla, Kristo Kiiker ja Riina Raasuke (tel: 452 4995, e-post: info@consultare.ee). Kava koostamisel on arvestatud Keskkonnaameti ettepanekute ja suunistega.

Esikaane foto: Ohepalu raba (Mari Raidla).

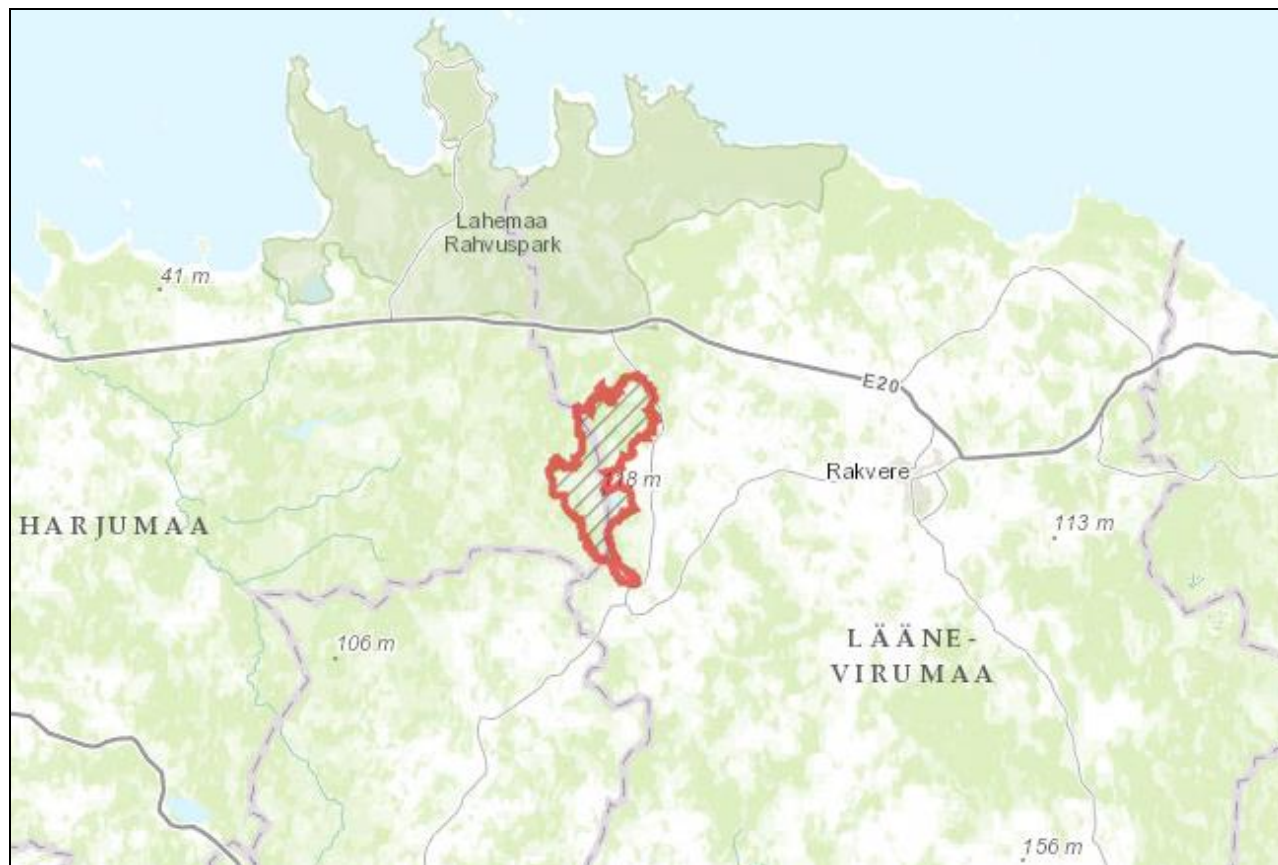
Kaitsekorralduskava on valminud „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013” ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine” meetme „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks” programmi alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

1. ÜLDOSA

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Ohepalu LKA asub Põhja-Eestis, Vahe-Eesti ehk Kõrvemaa tasandiku äärmises kirdeosas, ulatudes ühtlasi Pandivere kõrgustiku loodejalamile ja paiknedes Valgejõe ja Loobu jõe keskjooksu vahelisel territooriumil. Valgejõgi on umbes 5 km ulatuses ka kaitseala edelapiiriks.

Kaitseala paikneb Lääne-Virumaal Kadrina vallas Arbavere, Kõrveküla, Mõndavere, Ohepalu, Ridaküla ja Uku külas ning Harju maakonnas Kuusalu vallas Kolgu ja Pala külas (joonis 1).



Joonis 1. Ohepalu looduskaitseala paiknemine. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2014.

1997. aastal loodud Ohepalu LKA on moodustatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 20. märtsi 1973. a määrusega nr 115 kaitse alla võetud Lahemaa rahvuspargi lõunaosa ning Lääne-Viru Maavalitsuse 4. oktoobri 1993. a määrusega nr 125 „Taimestiku kaitsealade moodustamise kohta” kinnitatud Tapa piirkonna käpaliste kaitseala baasil. Ohepalu LKA kehtiv kaitse-eeskiri võeti vastu Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2014. a määrusega nr 34. Ohepalu looduskaitseala pindala on 5934,6 ha.

Ohepalu LKA hõlmab Ohepalu ja Tuksmani sood ja Udriku raba. Siinsed sood kuuluvad Põhja-Eesti suurte soode valdkonda, metsad vahelduvad kinnikasvanud heina- ja karjamaadega. Sooderikka jääjärvetasandiku pinnamoe muudavad vaheldusrikkaks mandrijää servakuhjatised –

oosiahelikud. Kaitseala hõlmab Ohepalu-Viitna ja Tapa-Pikassaare oosistuid, viimane on kaitseala teljeks.

Ohepalu LKA moodustab nn ökoloogilise koridori Kõrvemaa ja Lahemaa loodusmaastike vahel. Siin pesitsevad I kaitsekategooria liigid must-toonekurg (*Ciconia nigra*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*) ja kassikakk (*Bubo bubo*) ning II kaitsekategooria liigid metsis (*Tetrao urogallus*), kanakull (*Acipiter gentilis*) jt. Ohepalu-Udriku soostik on sügisel tähtis rändeagene peatuspaik sookurele. 67% ala territooriumist sisaldab üle-euroopalise tähtsusega elupaiku. Alal kasvavad II kaitsekategooria taimeliigid kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), sile tondipea (*Dracocephalum ruyschiana*), väike käopõll (*Listera cordata*), ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), koldjas selaginell (*Selaginella selaginoides*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*) jt.

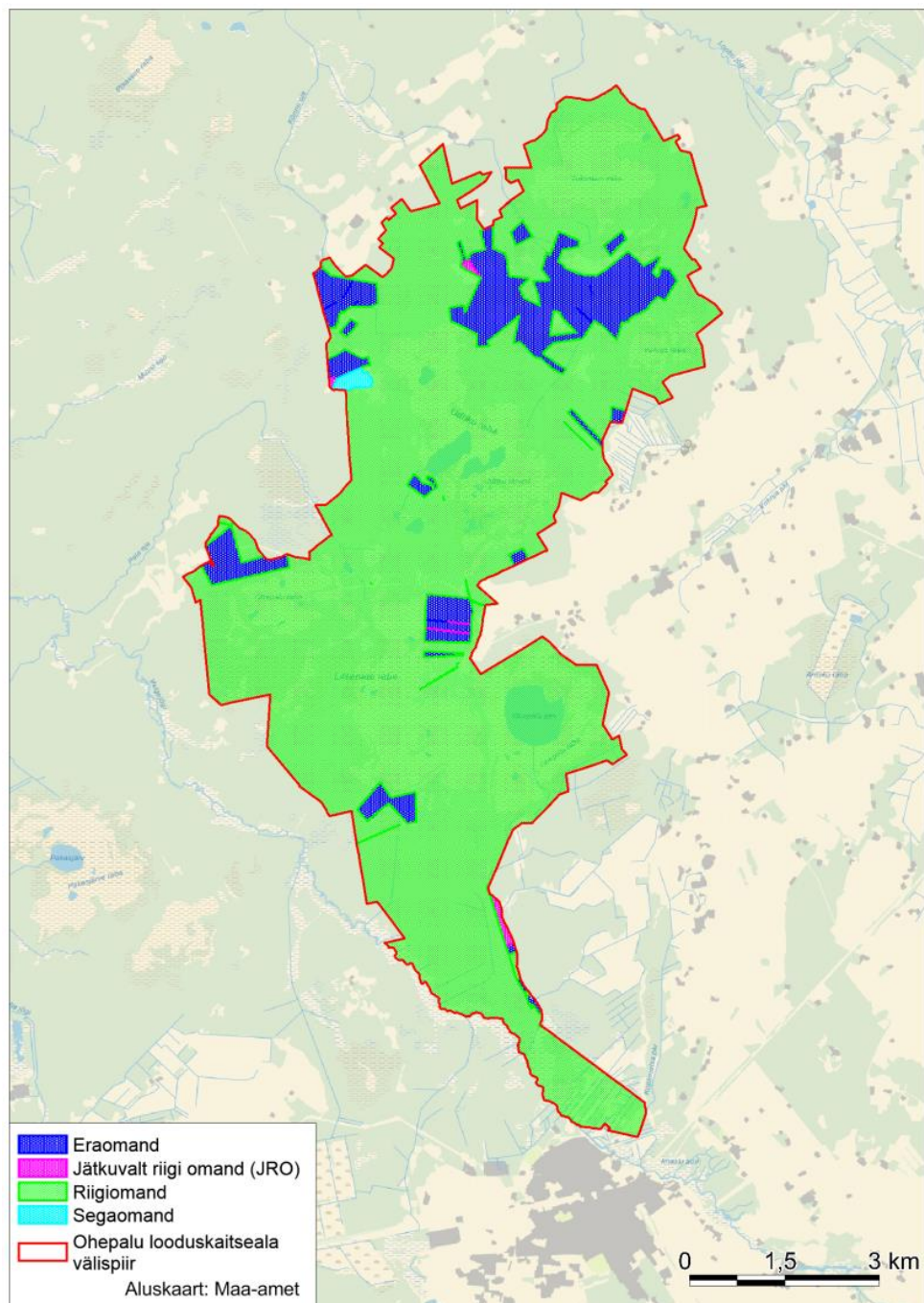
Alal kaitstakse metsa-, soo- ja veeökosüsteeme, maastiku ja elustiku mitmekesisust, kaitsealuste liikide elupaiku ja kasvukohti ning Tapa-Pikassaare ja Ohepalu-Viitna oosistut. Lisaks kaitstakse metsa- ja soolindude elupaiku, mitmeid käpaliiseliike ja teisi metsades, niitudel ja soodes kasvavaid taimeliike.

Kaitstakse ka järgmisi loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpe: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Kaitseala kuulub üle-euroopalise tähtsusega Natura 2000 võrgustikku Ohepalu linnu- ja loodusala (EE0020205). Lisaks sellele on ala rahvusvahelise tähtsusega linnuala ehk IBA ala (*Important Bird Areas*; Ohepalu-Udriku sood, ala kood EE034) ja CORINE biotoobi ala (Udriku-Ohepalu-Rutkamäe).

1.2. MAAKASUTUS

Ohepalu LKA pindala on 5934,6 ha, millest riigimaid on 60 katastriüksusel kokku 5309,0 ha, eramaid on 60 katastriüksusel kogupindalaga 597,1 ha, jätkuvalt riigi omandis olevaid maid 14,8 ha ning segaomandis olevaid maid kahel katastriüksusel kogupindalaga 13,8 ha. Arvestatud on katastriüksusi, mille pindala kaitsealale jäävas osas on vähemalt 0,01 ha. Maaomandi jaotust 01.04.2015 seisuga iseloomustab joonis 2.



Joonis 2. Maaomandi jaotus Ohepalu LKA-1. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2014.

Ohepalu LKA-l püsielanikkond puudub. Kolgu külas asuv Saksaare talukoht ning Mõndavere külas asuvad Põlluri ja Sauniku majapidamised on kasutusel suvilana. Kaitsealast lääne pool asuvad alad on asustamata, sealsed külad tehti inimestest tühjaks 1952.–1953. aastal Aegviidu sõjaväepolügooni tarvis. Praegu asub seal kaitseväe keskpõlügen, mida kasutatakse sõjalisteks õppusteks. Kaitseala Tapa-Pikassaare oosil kulgevast pinnasteest lääne poole jääv osa kuulub alates 2015. a sügisest Kaitseväe keskpõlügeni ohualasse ning põlügenil toimuvate lahingõppuste ajal on ohualale sisenemine ja seal viibimine kõrvalistel isikutel rangelt keelatud.

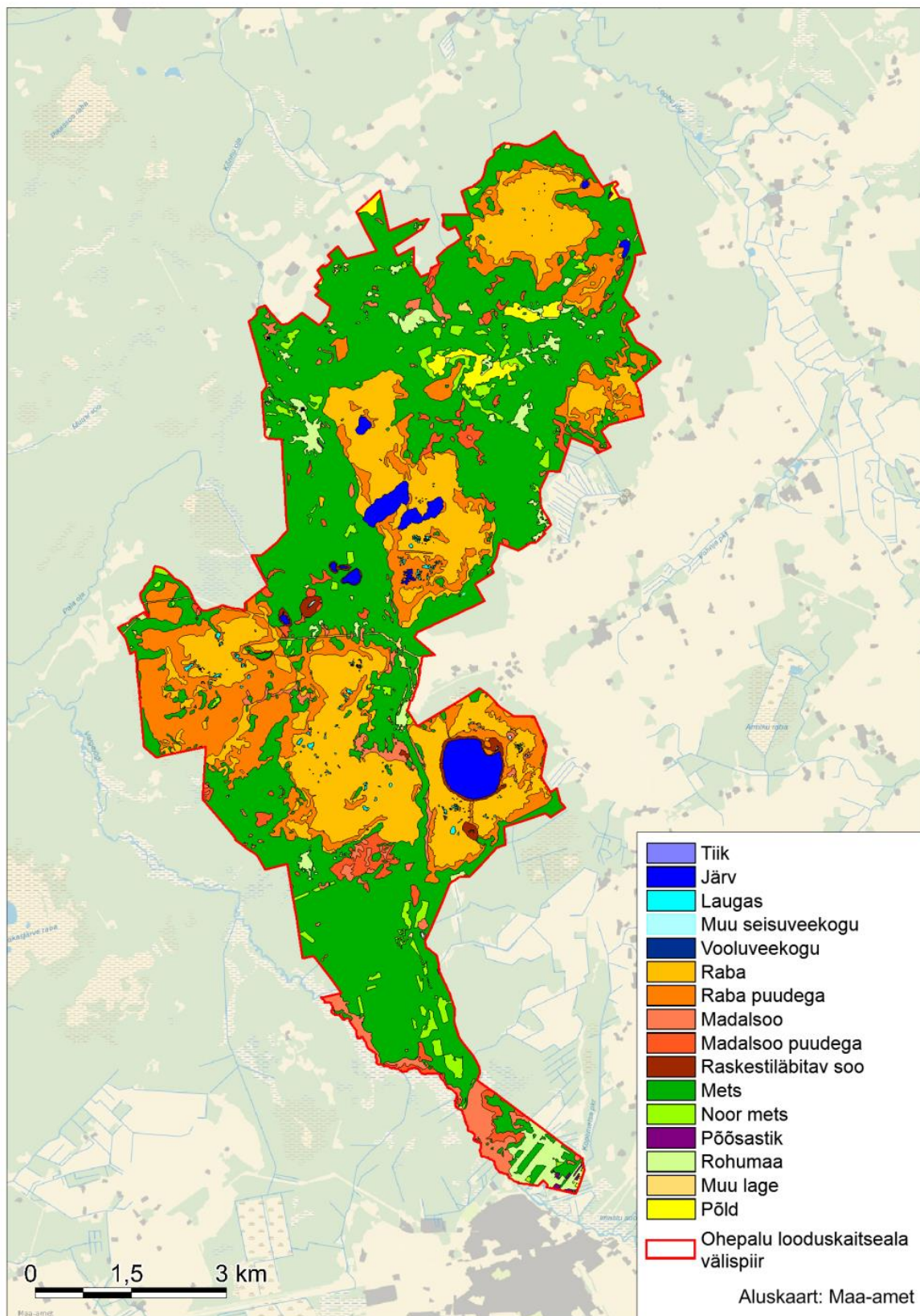
Ohepalu LKA-st 4 km põhja pool kulgeb Tallinna-Narva maantee (E20). Kaitseala ja Tallinna-Narva maantee vahel asub intensiivselt kasutatav turismipiirkond, alast kirdes paiknevad Viitna maastikukaitseala ja Uku mõhnastik. Idas piirneb ala Kolu-Ridaküla-Vohnja põllumajanduspiirkonnaga ja lõunapiiril asub Tapa linn (Statistikaameti 2014. aasta seisuga 5693 elanikku).

Kaitseala territooriumil on teedevõrk piiratud, ala läbivateks teedeks on ida-lääne suunaline kohaliku tähtsusega Ohepalu-Tõdrakõrve tee (Ohepalu-Pala tee) ja põhja-lõuna suunaline mööda Tapa-Pikassaare ooside harju kulgev pinnaste, mis algab Mõndavere lähedalt ja lõpeb Tapa lähistel (tee suletud tõkkepuudega). Tee kulgeb ala lõunaosas üle Valgejõe Tapa-Lehtse teeni, kuid Valgejõe sild pole auto ega ATV-ga ületatav.

Kõlvikuliselt on kaitseala 51,9% ulatuses mets ja 2,1% noor mets. Veidi vähem leidub märgalasid, mille hulgas domineerib raba (lage- ja puisraba kokku 36,2%). Lagedatest aladest leidub rohumaid ja põlde. Veekogudest on esindatud järved, laukad, tiigid, muud seisuveekogud ja jõed. Ülevaade kõlvikulisest jaotusest on tabelis 1 ja joonisel 3.

Tabel 1. Ohepalu LKA kõlvikuline jaotus.

Kõlvik	Pindala (ha)	Osakaal %
Mets	2952	49,74
Raba	1280	21,57
Raba puudega	866	14,59
Madal soo	160	2,70
Rohumaa	145	2,44
Madal soo puudega	133	2,24
Noor mets	125	2,11
Järv	124	2,09
Põld	55	0,93
Raskestiläbitav soo	35	0,59
Muu lage	29	0,49
Laugas	17	0,29
Vooluveekogu	6	0,10
Põõsastik	4	0,07
Täitmata	2	0,03
Eraõu	1	0,02
Tiik	0,6	0,01
KOKKU	5934,6	100,00



Joonis 3. Kõlvikuline jaotus Ohpalu LKA-1. Aluskaart: Maa-ameti põhikaart, 2014.

1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet (edaspidi KeA)** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi RMK)** – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaadel ja ala külastuse korraldamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks ning tutvustamiseks.
- **Keskkonnainspeksioon** – eesmärk on avastada ja ennetada keskkonnarikkumisi.
- **Kadrina ja Kuusalu vallavalitsus** – eesmärk on piirkonna tasakaalustatud arengu tagamine ja loodusväärtuste säilimine.
- **Kaitsevägi** – sõjaliste õppuste korraldamine Ohepalu LKA-ga piirneval keskpölügoonil, Ohepalu LKA kasutamine keskpölügooni ohualana, liikumine mööda kaitseala läbivat Ohepalu-Tõõrakõrve teed.
- **Maaomanikud** – on huvitatud maaomandi kasutamisest, maaomandi tuludest ja korrastatud maastikest.
- **Linumäe loodustalu** – säästva loodusturismi arendamine ja matkade läbiviimine kaitseala territooriumil.
- **MTÜ Männikumägi** – Ohepalu LKA teede ja radade kasutamine ja hooldamine tervisespordi edendamiseks ja matkade läbiviimiseks.
- **Kohalikud elanikud, külastajad** – on huvitatud puhta looduskeskkonna ja -väärtuste säilimisest, metsa, soode, jõgede ja järvede kõrvalkasutuse võimaldamisest ning külastusrajatiste heast seisundist.
- **Jahiseltsid** – eesmärk on pidada jahti LKA territooriumil. Alale jäävad Nahe, Vohnja ja Viitna jahipiirkonnad.

1.4. KAITSEKORD

1.4.1. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORD

Tulenevalt lisa 1 esitatud ja 07.03.2014 vastu võetud kaitse-eeskirjast on kaitseala tsoneeritud kaheks loodusreservaadiks, üheksaks sihtkaitsevööndiks (edaspidi *skv*) ja seitsmeks piiranguvööndiks (edaspidi *pv*).

Loodusreservaat on otsesest inimtegevusest puutumata loodusega kaitseala maa- või veela, kus tagatakse looduslike koosluste säilimine ja kujunemine üksnes looduslike protsesside tulemusena.

Kaanjärve ja Ristsaare loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti valitsemise ja kaitse

korraldamise eesmärgil ning kaitseala valitseja nõusolekul teadustegevuse ja loodusobjekti seisundi jälgimise ja hindamise eesmärgil.

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala kogu kaitsealal, välja arvatud loodusreservaadis ning Ellamaa skv-s 1. veebruarist 31. juulini ning Kuresoo ja Mädajärve skv-s 1. veebruarist 30. juunini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Telkimine on kaitsealal lubatud kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud ning pv-s kinnistu omaniku või valdaja loal. Lõkke tegemine on kaitsealal lubatud õuemaal ning kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Muudel juhtudel on telkimine ja lõkke tegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, pv-s maatulundusmaal metsa- ja põllumajandustöödel ning liinirajatiste hooldustöödel.

Kaitseala vetel on lubatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Tuksmani ja Udriku skv kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Rutkamäe ja Ohepalu skv kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning koosluste looduslikkuse taastamine. Ellamaa, Mädajärve, Kaansoo ja Kuresoo skv kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Tapa skv kaitse-eesmärk on kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ning poollooduslike rohumaade säilitamine.

Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades ja kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohtades, mis on selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ja tähistatud. Ettevalmistatud ja kaitseala valitseja poolt tähistatud kohtades rohkem kui 50 osalejaga ning ettevalmistamata kohtades rohkem kui kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul.

Kaitseala valitseja nõusolekul on skv-s lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, Rutkamäe ja Ohepalu skv-s metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, Tapa skv-s poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus, Tapa skv-s olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine, olemasolevate rajatiste hooldustööd ja jahipidamine.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine, uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks.

Tapa skv-s on liigikaitse eesmärkidel ja poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik loomade karjatamine, rohu niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu loodusreservaati ega skv-sse. Kõverjärve, Pala ja Põima pv kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Metsaküla pv kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse, maastikuilme, pärandmaastiku ja poollooduslike koosluste säilitamine. Mäetaguse ja Mägiküla pv kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse säilitamine ning maastikuilme ja pärandmaastiku taastamine. Saksaare pv kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse, maastikuilme ja pärandmaastiku säilitamine ning kaitsealuse liigi elupaiga kaitse.

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, arvestades käesolevas määruses sätestatud erisustega; kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Lubatud on jahipidamine.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud ehitiste püstitamine kaitseala tarbeks ning õuemaal, elamumaal ja endistes taluõuekohtades; tee või tehnovõrgu rajatise rajamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks; turberaie langi pindalaga kuni 2 hektarit ning lageraie kuusikutes langi pindalaga kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes langi pindalaga kuni 1 hektarit, kusjuures säilitada tuleb koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus.

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, looduslike veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud loodusliku veerežiimi taastamine, maavara kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal, puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu ka külmumata pinnaselt.

Metsaküla pv on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

- **Elupaigad**

Suurem osa elupaikadest kaardistati esmakordselt Lahemaa rahvusparki töötajate poolt Natura pilootprojekti raames 2001. aastal, lisaks kaardistasid elupaiku Tsipe Aavik ja Villu Villmann 2003. aastal, Raul Pihu ja Silvia Pihu 2006. aastal, Tarmo Evestus ja Margit Turb 2008. aastal. Lisaks on elupaiku kaardistatud Natura veeprojekti raames ning seda on teinud

Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna töötajad erinevatel aegadel.

Sooelupaiku on kaardistanud Eestimaa Looduse Fondi inventeerijad Sirje Lillemets, Janno Jõe, Aune Veersalu 1994. aastal ning Eerik Leibak 1996. aastal. Uuemad andmed soode kohta pärinevad Eestimaa Looduse Fondi projekti „Eesti soode looduskaitseline hindamine” (2008–2011) välitöödest. Elupaiku inventeerisid Vallo Valdman ja Eerik Leibak 2009. aastal ning Tõnu Laasi 2010. aastal.

Valdava osa niitudest kaardistasid 2012. aastal Meeli Mesipuu ja Thea Kull Pärandkoosluste Kaitse Ühingust.

Käesoleva kava koostamisel 2014. aastal tegid Ahto Täpsi ja Andres Välk Metsaruum OÜ-st Ohepalu LKA metsaelupaikade inventuuri 3939 ha-l. Tulemusi on täpsemalt käsitletud ptk-s 2.2.

Vääriselupaiku inventeeris Toomas Bauvald 2001. aastal. Ohepalu LKA-l registreeriti viis vääriselupaiga tunnustega ala kaitseala põhjaosas. VEP-id kuuluvad salukuusikute ja kuuse-segametsade, teiste järsakumetsade ning laanekuusikute ja kuuse-segametsade tüüpi.

- **Taimed**

2004. aastal kaardistasid Ülle Kukk ja Ene Hurt kaitstavate ja haruldaste taimeliikide leiukohti Lääne-Virumaal (projekti „Lääne-Virumaa ohustatud ja kaitsealuste taimeliikide levik ja kaitse” raames). Välitööd hõlmasid ka Ohepalu LKA.

Käesoleva kava koostamisel 2014. aasta suvel tegi Ester Valdvee välitöid Tapa skv-s koldja selaginelli ja eesti soojumika levikuandmete ja seisundi täpsustamiseks (leiukoha kaardistamine, arvukuse ja seisundi hindamine) ning andis hinnangud ja soovitusel kaitsealuste taimede ja nende elupaikade soodsa seisundi säilitamiseks ja parandamiseks (Valdvee, 2014).

- **Seened**

Keskkonnaameti eelkäija Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva-Lääne-Viru regiooni haruldasi seeni uuris Indrek Sell 2009. aastal (Sell, 2010). Inventuur hõlmas ka Ohepalu LKA. Uuringu aruande põhjal on haruldasi seeni Ohepalu LKA-l varem uuritud ka 1997. ja 1998. aastal. Haruldaste seente leidusid on täpsemalt kirjeldatud peatükis 2.1.3.

- **Selgrootud**

Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva-Lääne-Viru regiooni haruldasi selgrootuid uurisid Jaan Luig, Mati Martin ja Märt Kruus 2010. aastal. Leidusid on täpsemalt käsitletud peatükis 2.1.5.

- **Linnud**

2010. aastal tegi Eesti Ornitoloogiaühing Keskkonnaameti tellimusel metsisemängude inventuuri, mis toimus projekti „Metsise kaitse tegevuskava 2012–2016 koostamine (I etapp)” raames. Inventuur hõlmas muuhulgas kõiki Ohepalu LKA-le jäävaid metsise mängupaiku. Tulemusi on täpsemalt kajastatud peatükis 2.1.8. IBA linnualade kirjeldustes on oluliste liikide loend.

- **Pärandkultuur**

Pärandkultuuriobjekte kaardistasid Maarja Orusalu 2007. aastal ning Ülle Visnapuu 2009. aastal RMK inventuuri „Pärandkultuur metsas” raames. Kaitsealal on registreeritud 28 objekti.

- **Varasemad kaitsekorralduskavad**

Ohepalu LKA kohta on varem koostatud kaks kaitsekorralduskava: perioodiks 2004–2013 (koostanud Rein Drenkhan ja Triin Amos) ja täiendatud kava perioodiks 2011–2013.

- **Kaitseväe keskpõlügenil tehtud uuringud**

2003. aastal viis OÜ Hendrikson ja Ko läbi keskkonnamõju hindamise kaitseväe keskpõlügeni detailplaneeringule. KMH-ga nähti ette leevendavad meetmed muuhulgas Ohepalu LKA väärtuste kaitseks. 2009. aastal koostas OÜ Hendrikson ja Ko mürakaardi kaitseväe keskpõlügenil teostatud 155 mm FH-70A1 relvasüsteemide lahinglaskmiste kohta. Tulmusi arvestatakse nii väljaõppe planeerimisel kui ka harjutusväljade arenduskavade koostamisel. Hindamaks harjutusvälja väljaõppeehitiste rajamise ja kasutamise kaasnevaid keskkonnamõjusid, teostatakse alal erinevaid keskkonnaalaseid uuringuid ning seireid. 2011. aastal alustati veeseirega kaitseväe keskpõlügenil. Harjutusalade jaoskonna keskkonnakaitse spetsialisti poolt on koostatud keskkonnajuhendid harjutusväljade vastutavatele isikutele.

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Ohepalu LKA-l tehakse kuue programmi riiklikku seiret. Alale jäävad seirepunktid on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Riiklik seire Ohepalu LKA-l (EELIS, 2014)

Nimi	KR kood	Seireprogramm
Ohepalu (Lä-, Ida-Vi)	SJA0734000	Haned, luigid ja sookurg
Valgejõgi: allpool Tapat	SJA8500000	Jõgede hüdrobioloogiline seire
Valgejõgi: Rauakõrve oja suue	SJA8324000	Jõgede hüdrobioloogiline seire
Ohepalu	SJA6379000	Madalsoode ja rabade linnustik
Ohepalu (järve) raba	SJA6379001	Madalsoode ja rabade linnustik
Ohepalu-Litsemäe raba	SJA6379002	Madalsoode ja rabade linnustik
Udriku raba	SJA6379003	Madalsoode ja rabade linnustik
Tuksmani raba	SJA6379004	Madalsoode ja rabade linnustik
Vohnja raba	SJA6379005	Madalsoode ja rabade linnustik
Tapa	SJA8187000	Ohustatud soontaimede ja samblaliigid
Vohnja	SJA1156000	Ohustatud soontaimede ja samblaliigid
Ohepalu Ika	SJA1880012	Saarmas ja kobras
Ohepalu Suurjärvi	SJA3484000	Väikejärvede seire

- **Haned, luigid ja sookurg** – selle programmi raames seiratakse Ohepalu LKA-l sookurge. Seire eesmärk on sookure kohaliku asurkonna arvukuse ja seisundi ning läbirändel peatuvate lindude (rändekogumite) leviku ja arvukuse järjepidev jälgimine liigi

kaitse korraldamiseks Eestis ning laiemalt. Peamisteks näitajateks on sookure pesitsusaegne arvukus ja asustustihedus, pesitsustihedus ja sügisrändel peatuvate sookurgede arvukus. Viimased vaatlusandmed KR-is on 2009. aastast, seire samm on kolm aastat (sookure seire aastad on 2012 ja 2015, kuid 2012. aastal Ohepalus sookure seiret ei tehtud).

- **Madalsoode ja rabade linnustik** – madalsoode ja rabade haudelinnustiku seire eesmärkideks on hinnata linnupopulatsioonide seisukorda ning erinevate liikide arvukust, samuti selgitada arvukuse muutuste põhjusi (muutused koosluste koosseisus ning funktsioonides, maastikulised muutused, turismikoormus jne). Seiret viib läbi Keskkonnaagentuur. Ohepalu LKA-l ei ole programmi püsiseirealasi. Kaitseala rabades toimus seire 2009. aastal.
- **Saarmas ja kobras** – saarma seireprogrammi eesmärgiks on saarmapopulatsiooni arvukuse ja selles toimuvate muutuste regulaarne jälgimine. Saarma leviku kindlakstegemine toimub tegevusjälgede järgi. Tavaline seiresamm on kuus aastat. Kui aga esinevad järsud arvukuse muudatused, tehakse seiret kolme aasta tagant (Riiklik keskkonnaseire programm, 2012). Ohepalu LKA-le jääb osaliselt saarmaseireruut MF38. Seirepunktid asuvad väljaspool kaitseala. Seireruudu MF 58 põhipunkt paikneb väljaspool kaitseala, kuid kaitsealal paikneb üks abipunkt. Seireruutu külastati 2012. aastal, kuna liik tuvastati põhipunktist, siis Ohepalus olevas abipunktis ei käidud.
- **Ohustatud soontaimed ja samblaliigid** – ohustatud taime- ja samblaliikide seire eesmärk on koguda järjepidevat informatsiooni Eestis haruldaste ja ohustatud taime- ning samblaliikide populatsioonide seisundist ja toimunud muutustest. Tulemused on kasutatavad liigi seisundi hindamisel ja vajaliku kaitsemeetmete väljatöötamisel kui ka ühe parameetrina keskkonna seisundi hindamisel. Programmi raames seiratakse palu-karukella ja kärbesõit. Kärbesõie leikukoha vaatluse viimased andmed on EELIS-es 2010. aastast, palu-karukellal 2009. aastast. Seire tulemusi on täpsemalt kirjeldatud ptk-s 2.1.1.6 ja 2.1.1.7.
- **Jõgede hüdrobioloogiline seire** – jõgede hüdrobioloogilise seire eesmärgiks on kesksuviste komplekssete hüdrobioloogiliste uuringute põhjal anda üldine ülevaade Eesti jõgede ökosüsteemide seisundist ja pikaajalistest muutustest. Uuringute tulemusel kogutud andmestiku põhjal on võimalik teha järeldusi inimtegevuse (jõgede voolusängide õgvendamine, paisude rajamine, põllumajanduslikelt aladelt lähtuv biogeenidereostus, fekaalne reostus jne) mõju kohta vooluvete bioloogilisele kvaliteedile, ning vajadusel kavandada ja rakendada kaitsemeetmeid. Valgejõe seirepunktides tehti mõõtmisi 2001. ja 2014. aastal.
- **Väikejärvede seire** – väikejärvede seire ülesanne on uurida Eesti järvede seisundit ning selle muutumist ajas eesmärgiga koguda informatsiooni väikejärvede kaitse ning kasutamise korraldamiseks nii riiklikul kui kohaliku omavalitsuse tasandil. Ohepalu Suurjärve seirati viimati 2008. aastal. Seiretulemusi on täpsemalt käsitletud ptk-s 2.2.1.

Kõiki Eestis teadaolevaid kotkaste ja must-toonekure pesi kontrollitakse riikliku seire käigus. Riikliku keskkonnaseire programmi allprogrammi „Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire” seiretöö „Kotkad ja must-toonekurg” eesmärgiks on Eestis pesitsevate kotkaste ja must-

toonekure arvukuse ja selle muutuste, samuti sigimisedukuse ning peamiste ohutegurite mõju jälgimine. Seireprojekti käigus kogutud informatsiooni on võimalik kasutada nende liikide kaitse korraldamiseks. Kogutakse ka andmeid ohutegurite mõju ja muutumise kohta, samuti kaitsereežiimi rikkumiste, toitumise ning elupaigavaliku kohta. Igal aastal keskendutakse ühele-kahele liigile, seega toimub liikide seire kolme- kuni viieaastase sammuga (Riiklik keskkonnaseire programm, 2012). Täpsemad seire tulemused on toodud vastavaid liike käsitlevate peatükkide juures.

Metsise mängupaikade loendus ja populatsiooni seisundi hindamine toimub samuti riikliku seireprogrammi raames.

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Kaitsekorraldusperioodil tuleb läbi viia inventuur elupaikades, mis 2014. a seisuga on inventeerimata ja mis esialgse kameraalse hinnangu alusel võiksid vastata Natura elupaigakriteeriumitele. Valdavalt on tegemist niidu- ja sooladega, mis paiknevad Tuksmani, Udriku, Mädajärve, Kaansoo, Ellamaa ja Tapa skv-s, Mäetaguse, Sakssaare, Pala, Mägiküla, Metsaküla ja Kõverjärve pv-s ning väikeses osas Kaanjärve loodusreservaadis.

Lisaks tuleb täpsustada andmeid elupaigatüüpide osas, mis on nimetatud kaitse-eesmärgina, kuid mille kohta puuduvad seisundihinnangud.

Seoses Kaitseväe keskpõlügeni soomukite ja tankidega väljaõppe koormuse suurenemisega suureneb märkimisväärselt ka lahingõppustega kaasnev mürakoormus, mis võib oluliselt mõjutada ka Ohepalu LKA elustikku, eriti kaitsealuseid linnuliike. Lahingmüra mõju selgitamiseks tuleb vastav seire müra mõju kohta I-II kaitsekategooria linnuliikide lülitada riiklikku seirekavasse. Seire eest vastutaja on põlügeni haldaja KaM.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

2.1.1. TAIMED

Loodusala ja looduskaitseala kaitse-eesmärk on loodusdirektiivi II lisas nimetatud kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) ja eesti soojumika (*Saussurea alpina ssp. esthonica*) kasvukohtade kaitse. Lisaks on kaitseala eesmärk kaitsta järgmiste liikide kasvukohti: ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*), koldjas selaginell (*Selaginella selaginoides*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), sile tondipea (*Dracocephalum ruyschiana*) ja väike käöpõll (*Listera cordata*).

Kaitsealal on registreeritud kümme II kaitsekategooriasse kuuluvat taimeliiki (neist üks liik võib olla hävinud) ning 16 III kaitsekategooriasse kuuluvat taimeliiki. Ülevaade liikidest on tabelis 3.

Tabel 3. Kaitsealused taimeliigid Ohepalu LKA-1 (EELIS, 08.12.2014 seisuga).

Liik		Registreeritud leiukohad KRis	Kaitsekat	LKA eesmärk	LoD lisa	LoA eesmärk	EPN kategooria	Märkused
Eesti k	Ladina k							
kõdu-koralljuur	<i>Corallorhiza trifida</i>	4	II	Jah	-	-	Ohustatud	
kaunis kuldking	<i>Cypripedium calceolus</i>	8	II	Jah	II, IV	Jah	Ohulähedane	
täpiline sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza incarnata subsp. cruenta</i>	1	II	-	-	-	Puuduliku andmestikuga	Võimalik, et on valesti määratud.
sile tondipea	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	3	II	Jah	-	-	Ohualdis	
väike käöpõll	<i>Listera cordata</i>	1	II	Jah	-	-	Ohualdis	
ainulehine soovalk	<i>Malaxis monophyllos</i>	6	II	Jah	-	-	Ohualdis	
kärbesõis	<i>Ophrys insectifera</i>	5	II	Jah	-	-	Ohulähedane	
palu-karukell	<i>Pulsatilla patens</i>	2	II	Jah	II, IV	-	Ohulähedane	
koldjas selaginell	<i>Selaginella selaginoides</i>	1	II	Jah	-	-	Ohustatud	Leiukoht võib olla hävinud, 2014. aastal liiki ei tuvastatud.
eesti soojumikas	<i>Saussurea alpina subsp. esthonica</i>	2	II	Jah	II, IV	Jah	-	
balti sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza baltica</i>	2	III	-	-	-	Ohuväline	
vööthuul-sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	12	III	-	-	-	Ohuväline	

Liik		Registreeritud leikohad KRis	Kaitsekat	LKA eesmärk	LoD lisa	LoA eesmärk	EPN kategooria	Märkused
Eesti k	Ladina k							
Kahkjaspunane sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	9	III	-	-	-	Ohuväline	
kuradisõrmkäpp	<i>Dactylorhiza maculata</i>	4	III	-	-	-	Ohulähedane	
Tumepunane neiuvaip	<i>Epipactis atrorubens</i>	1	III	-	-	-	Ohuväline	
laialehine neiuvaip	<i>Epipactis helleborine</i>	2	III	-	-	-	Ohuväline	
sooneiuvaip	<i>Epipactis palustris</i>	10	III	-	-	-	Ohuväline	
roomav öövilge	<i>Goodyera repens</i>	2	III	-	-	-	Ohuväline	
harilik käoraamat	<i>Gymnadenia conopsea</i>	6	III	-	-	-	Ohuväline	
harilik ungrukold	<i>Huperzia selago</i>	1	III	-	-	-	Ohulähedane	
suur käopõll	<i>Listera ovata</i>	14	III	-	-	-	Ohuväline	
Karukold	<i>Lycopodium clavatum</i>	2	III	-	V	-	Ohulähedane	
pruunikas pesajuur	<i>Neottia nidus-avis</i>	20	III	-	-	-	Ohuväline	
valge vesiroos	<i>Nymphaea alba</i>	2	III	-	-	-	Ohulähedane	
hall käpp	<i>Orchis militaris</i>	2	III	-	-	-	Ohulähedane	
kahelehine käokeel	<i>Platanthera bifolia</i>	12	III	-	-	-	Ohuväline	

Olulisemad kaitsealuste taimede kasvukohad on Tapa skv soostunud niidud ning Tapa-Pikassaare oos. Ka Ohepalu-Pala tee ääres on registreeritud mitmeid leukohti.

Tapa skv loode- ja lääneosas on madal soo ning kaguosas tugeva kuivenduse mõjuga lubjarikkad soostunud niidud, mis vahelduvad kuivemate männitukkadega. See on käpalisterikas ja botaaniliselt väärtuslik ala (Kukk ja Hurt, 2004). Siin kasvab ohtralt mitmesuguseid käpalisi: harilik käoraamat, hall käpp, soo-neiuvaip, tumepunane neiuvaip. Tapa skv-s asuvad ka kaitseala eesmärgiks olevate kauni kuldkinga, eesti soojumika ja kärbesõie kasvukohad.

Tapa-Pikassaare oosil kasvavad kaunis kuldking, sile tondipea ja palu-karukell.

2.1.1.1. KAUNIS KULDKING (*CYPRIPEDIUM CALCEOLUS*)

- II kat, LoD – II, IV, KE – jah, LoA – jah, EPN – ohulähedane.

Kuldkinga peamisteks elupaikadeks Eestis on salu-, loo- ja laanemetsad või neist pikaajalise inimtegevuse tulemusena kujundatud puisniidud, harvem soo- ja kõdusoometsad (Kull & Sarv, 2012).

Liiki ohustavad kasvukohtade muutused ja hävimine metsade lageraiete, kuivendus- ja ehitustegevuse tagajärjel, kas otseselt kasvukohtades või nende naabruses.

Ohepalu LKA-l on kaunist kuldkinga leitud kolmes piirkonnas: Udriku ja Ohepalu järvede lähedal ning Tapa skv-s. Keskkonnaregistrisse on kantud vastavalt kolm, üks ja neli leiukohta. Kõik leiukohad on suhteliselt väikesed.

Udriku järvede lähedal (Kaanjärve skv-s ja osaliselt Mägiküla pv-s) asub Ohepalu LKA hetkel suurim teadaolev kauni kuldkinga kasvuala, eristatud on kolm leiukohta. Kaanjärve oja ääres skv ja pv piiril on kaks lähestikku asuvat leiukohta kokku u 36 puhmikuga: 1) 2012. a – 32 puhmikut (25 generatiivset, seitse vegetatiivset); A. Täpsi vaatles 2014. a selle leiukoha teises servas 20 võsu; 2) A. Täpsi 2014. a – üksikud isendid. Lisaks on oosinõlval leiukoht KLO9328136, kus 2012. a leiti üheksa puhmikut (kaheksa generatiivset, üks vegetatiivne).

Ohepalu skv-s kaardistati 2014. a metsainventuuri käigus oosil tee servas üks 6 puhmikuga leiukoht.

Tapa skv-s on neli kauni kuldkinga leiukohakirjet. Neist kaks on vanad ja ilmselt ebatäpsed punktobjektid: 1) KLO9305572 – punktobjekt metsatukas, 1988. a vaatlus: 1 ha suurusel alal 40 kogumikku; liigi esinemist seal nimetatakse ka aruandes Kukk ja Hurt, 2004, taimi vähe ja kidurad; 2) KLO9307518 – punktobjekt metsatuka ja niidu piiril, liiki on vaadeldud kärbesõie seire raames 1995, 2002, 2003, 2004. a-tel, ohtrus 1 (st üksikud isendid). Mõlemat kohta kontrolliti 2007. a kuldkingainventuuri ajal ning teist ka hiljem, kuid liiki ei leitud. Vajalik on leiuandmete täpsustamine. Samas registreeriti 2014. a teise leiukoha lähedal kaks uut leiukohta. Mõlemas on ainult üks generatiivne puhmik, elupaigaks niidu-metsa üleminekuala, kus hetkel majandamist ei toimu.

Loodusala kaitse-eesmärkides liigi arvukuse eesmärki ei ole seatud.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kaunis kuldking kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo skv ja Mägiküla pv piiril, Ohepalu skv-s ja Tapa skv-s.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kaunis kuldking kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo skv ja Mägiküla pv piiril asuvas leiukohas u 45 puhmikut ning Ohepalu skv-s ja Tapa skv-s üksikud isendid.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi leiukohad on valdavalt skv-des.
 - Tallamine, noppimine, muud kahjustused

- ❖ Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks (administratiivmeede).
- ❖ Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist; seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid (administratiivmeede).
- ❖ Tutvustada liiki kaitseala infotahvlil.
 - Poollooduslike koosluste võsastumine hoolduse puudumisel.
- ❖ Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine Tapa skv-s.

2.1.1.2. EESTI SOOJUMIKAS (*SAUSSUREA ALPINA* SUBSP. *ESTHONICA*)

- II kat, LoD II, IV, KE – jah, LoA – jah, EPN - ohulähedane.

Eesti soojumikas kasvab ainult Eestis ja Põhja-Lätis lubjarikastel soostunud niitudel, madalsoodes ja soistes hõredates metsades ja võsades (Kukk, 2002). Liigi arvukus Eestis on stabiilne (eElurikkus, 2014).

Liigi peamisteks ohuteguriteks on avatud niiskete niidukoosluste kuivendamine ja võsastumine. Liigi soodsa seisundi tagamiseks tuleb hooldada poollooduslikes kooslustes olevaid elupaiku, puu- ja põõsarinde liituvus peaks olema alla 0,2 (Leht, 2011).

2014. aastal täpsustas Ester Valdvee liigi levikuandmeid ja seisundit Tapa skv osas. Eesti soojumikat esineb praktiliselt kogu Tapa skv-s – nii lagedatel soonitudel kui metsastunud aladel. Kasvukohaks on liigirikkad madalsood (7230), sinihelmikakooslused (6410) ja lubjavaesel mullal liigirikkad niidud (6270*). Eesti soojumika kasvukohad piiritleti kuuel alal kogupindalaga 62,6 ha. Loendati 6800 generatiivset võsu. Üldiselt võib eesti soojumika seisundit sellel alal pidada heaks. Ohepalus on üks suuremaid eesti soojumika leiukohti Eestis.

Tapa skv-s on kõik soojumika kasvukohad kuivendusest mõjutatud. Vitaalsemad ja isendirohkemad populatsioonid asuvad liigile sobivamates kasvukohtades soostunud niitudel või hõreda puistuga soostunud niitudel, kuna liik talub ka mõõdukat võsastumist. Teistest kaitsealustest taimeliikidest kasvab lagedamatel aladel lisaks hajusalt harilikku käoraamatut, üksikult suurt käopõlle ja soo-neiuvaipa ning märjematel kohtadel ka kahkjaspunast sõrmkäppa.

Eesti soojumika asurkonna seisund on parem kraavidest mõjutatud alal (kuna neid alasid on osalt taastatud), märjemal kasvukohal domineerib angervaks ning soojumikat esineb üksikute taimedena. Veerežiimi muutmine soojumika seisukohalt tarvilik ei ole. Küll aga on soojumika hea seisundi tagamiseks vajalik ala järjepidev niitmine ning niite koristamine, mis aitab vältida võsa, angervaksa ning sinihelmika pealetungi (Valdvee, 2014).

Kindlustamiseks eesti soojumika õitsemine ja seemnete valmimine, piiritleti kasvukohtade sees esinduslikuma populatsiooniga nn tuumikalad, mida tuleb niita pärast taimede viljumist, s.t 10. septembrist kuni 1. oktoobrini (vastavalt keskkonnaministri 01.03.2006 määrusele nr „Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”). Muudel aladel toimub hooldus poollooduslike koosluste majandamisepõhimõttele järgides. Aastatel 2010–2012 taastas RMK projekti „Ohepalu LKA väärtuslike elupaikade taastamine” raames kaitsealuste taimeliikide jaoks sobivaid elupaiku 12,7 ha-l. Eesti soojumika soodsa seisundi säilitamiseks ja parandamiseks

tuleb jätkata elupaikade hooldamist (Valdvee, 2014) ning täiendavalt taastada hooldusest välja jäetud alasid.

Loodusala eesmärk on vähemalt 10 000 isendit.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Eesti soojumika kasvukoha säilimine Tapa sihtkaitsevööndis vähemalt 62 ha-l arvukusega 10 000 isendit.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Eesti soojumika kasvukoha säilimine Tapa sihtkaitsevööndis vähemalt 62 ha-l arvukusega 10 000 isendit.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi leiukohad on skv-des.
 - Kasvukohtade võsastumine ja kinnikasvamine
 - ❖ *Eesti soojumika kasvukohtade hooldamine 62 ha-l, osaliselt taastamine (u 13 ha).*
 - ❖ *2015. a rajatud truupide ning kuivenduskraavide kontrollimine ja hooldamine, et tagada niiduhoidustehnikaga ligipääsu säilimine alale.*
 - ❖ *Eesti soojumika tuumikalade hooldamine pärast taimede viljumist ajavahemikul 10. septembrist kuni 1. oktoobrini.*

2.1.1.3. AINULEHINE SOOVALK (*MALAXIS MONOPHYLLOS*)

- II kat, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohualdis.

Liigi elupaikadeks on madalsood, siirdesood, soised niidud, soostunud segametsad, kuid aeg-ajalt võib liiki esineda ka suhteliselt kuivades metsades (Kull ja Tuulik, 2002). Eestis on liiki leitud kõikidest maakondadest, kuid viimastel aastakümnetel on palju leiukohti kadunud (Kull *et al.*, 2012).

Ohepalu LKA-l kasvab ainulehist soovalku kolmes piirkonnas. Ohepalu-Tõõrakõrve tee (Ohepalu-Pala tee) servas (Kaansoo skv ja Ellamaa skv piiril) kaardistati 2009. a kolmes paigas üksikud isendid. Leiukoht asub teest põhja pool oleval soolaigul Kaansoo skv-s. 2009. aastal kasvas siin hajusalt vähemalt 15 generatiivset isendit. Liiki võib leiduda ka ümbruskonnas.

Tapa skv piiril endisel taliteel leiti 2014. a 11 generatiivset taime (Valdvee, 2014).

Udriku skv-s soostuvas metsas leiti üksikisend 2014. a.

Liigi kaitse tegevuskava (Kull *et al.*, 2012) alusel on kriitiline ohutegur populatsioonide vähenemise põhjuste mitteteadmine, suur ohutegur on märgadel aladel veerežiimi muutmine, keskmise tähtsusega on andmete ebapiisavus.

Ohepalu LKA-l registreeritud leiukohad paiknevad skv-des, kus majandustegevus ei ole lubatud. Seega puuduvad otsesed mõjutegurid (raie, kuivendamine), mis ohustaksid liigi looduslikke elupaiku. Tee ääres asuvaid leiukohti ohustab teede kasutamine, hooldamine ja rekonstrueerimine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ainulehine soovalk kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo ja Ellamaa skv-s, Tapa skv-s ning Udriku skv-s.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ainulehine soovalk kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo ja Ellamaa skv-s, Tapa skv-s ning Udriku skv-s.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi leiukohad on skv-des.
 - Teede kasutamine, hooldamine ja rekonstrueerimine
 - ❖ *Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks (administratiivmeede).*
 - ❖ *Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist, seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid (administratiivmeede).*
 - ❖ *Tutvustada liiki kaitseala infotahvil.*

2.1.1.4. KOLDJAS SELAGINELL (*SELAGINELLA SELAGINOIDES*)

- II kat, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohustatud.

Liigi kasvukohtadeks on niisked niidud ja sood, harvem leidub liiki Loode- ja Põhja-Eestis. Kasvukohti ohustab põllumajanduslik tegevus, soode kuivendamine ja turba kaevandamine.

KR andmetel on seda liiki esinenud Tapa skv lääneosas Põima kraavi lähedal soos ning viimati vaadeldud 1997. aastal. 2014. aastal läbi viidud inventuuri (Valdvee, 2014) käigus ei õnnestunud koldjat selaginelli alalt leida. Ümbruskonna soo vaatlusel selgus, et selle liigi jaoks on soo juba liiga kamardunud, kulustunud ning ka sammaldunud (sirbik). Tapa skv-s on kuivenduse mõju kestnud pikaajaliselt, mis on koosluses kaasa toodud olulised muutused. Arvatavasti on koldja selaginelli leiukoht hävinud läheduses hästi toimiva kraavi ja Valgejõe mõjul. Ka mujal soos ei leidunud selaginelli jaoks sobivat kooslust.

Olemasolevatele andmetele toetudes on liigi kasvukoht hävinud ning võimalik ei ole ette näha kaitsemeetmeid, mis võimaldaksid liigi taastumist alal. Endise kasvukoha piirkonnas kavandatakse kaitsekorralduslikke töid, sh niitude taastamist ja hooldamist. Kaitsekorraldusperioodi lõpul tuleb täiendavalt kontrollida liigi võimalikke kasvukohti alal. Juhul, kui liiki ei tuvastata, tuleb koldjas selaginell LKA eesmärkide hulgast välja arvata.

2.1.1.5. KÕDU-KORALLJUUR (*CORALLORHIZA TRIFIDA*)

- II kat, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohustatud.

Kõdu-koralljuure elupaikadeks on soised ja rabastuvad metsad, soised kaldad. Eestis on liik levinud hajusalt kogu territooriumil.

Ohepalu LKA-l on liiki leitud kahes piirkonnas: Kaansoo ja Tapa skv-s.

Kaansoo skv-s Ohepalu-Tõõrakõrve teest põhja pool olevates metsades ja soos kaardistati 2009. a kolm leiukohta, kus kasvas kokku 19 isendit.

Tapa skv-s leiti 1994. a üks kõdu-koralljuure isend, kasvukohana on piiritletud 106,7 ha suurune soostunud liigirohke rohumaa. Täpsemad leiuandmed puuduvad. Kogu märgitud elupaik ei ole

liigile ilmselt kuigi sobiv (nt lõunapoolsed tugevama kuivendusmõjuga niidud ja männikud). Hilisemate inventuuride (Kukk ja Hurt, 2004; Valdvee, 2014) ja KeA töötajate paikvaatluste käigus ei ole liiki leitud. Vajalik on leiuandmete täpsustamine Tapa skv-s, mis võiks toimuda liigi kaitse tegevuskava eelnõuga kavandatava üle-Eestilise inventuuri raames. Liigi kaitse tegevuskava (Kull *et al.*, 2012) põhjal on suure tähtsusega ohutegur veerežiimi muutmine märgades kasvukohtades ning metsade majandamine, keskmise tähtsusega ohutegur on andmete ebapiisavus leiukohtade tegeliku suuruse ja paiknemise kohta.

Metsade osas ohutegurid puuduvad, kuna skv-s ei ole metsade majandamine ja kuivendustegevus lubatud.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kõdu-koralljuur kasvab üksikute isenditena vähemalt kolmes leiukohas Kaansoo skv-s ning Tapa skv-s.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kõdu-koralljuur kasvab üksikute isenditena vähemalt kolmes leiukohas Kaansoo skv-s. Liigi leiuandmeid Tapa skv-s on täpsustatud liigi kaitse tegevuskava raames korraldatava üle-Eestilise inventuuri käigus.

- Mõjutegurid ja meetmed
+ Liigi leiukohad on skv-des.

2.1.1.6. KÄRBESÕIS (*OPHRYS INSECTIFERA*)

- II kat, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohulähedane.

Kärbesõie kasvukohtadeks on kadastikud, lood, puisniidud ja madalsood. Liik kasvab Eestis oma levila kirdepiiril ning esineb väga erineva niiskustasemega lubjarikastel niitudel kuivast alvarist allikasooni. Võrreldes 1971. aastaga on levila Eestis kahanenud 23%.

Käpaliste kaitse tegevuskava (Kull *et al.*, 2012) põhjal on suure tähtsusega ohutegur avakoosluste kadumine, keskmise tähtsusega on märgades kasvukohtades veerežiimi muutmine, väikese tähtsusega on arendustegevus ja keskkonnaregistri andmete ebapiisavus.

Ohepalu LKA-l on registreeritud kärbesõit kahes piirkonnas: Kaansoo ja Tapa skv-s.

Kaansoo skv-s Ohepalu-Tõdrakõrve tee (Ohepalu-Pala tee) ja Haugjärve vahel on kolm punktobjektiga tähistatud leiukohta, kus 2009. aastal leiti üksikud isendid – kokku neli generatiivset taime. Tegemist on soo-lehtmetsaga, samas kohas on registreeritud ka mitmeid teisi kaitstavaid taimeliike nagu väike- ja suur käopõll, kõdu-koralljuur, kahkjaspunane sõrmkäpp, soo-neiuvaip, kahelehine käokeel jne. Teed mööda idas asub veel teinegi kasvukoht Suurest Kaanjärvest lõunas paikneval madalsoolaigul. 2008. a kasvas alal neli generatiivset isendit.

Tapa skv-s on kärbesõie kasvukohana piiritletud ulatuslik, 106,7 ha suurune mitmekesine ala, kus on soostunud liigirohke rohumaa, kuivemad männikutukad, võsastunud soo. Ala on ajuti liigniiske, mullaks gleistunud karbonaatne muld järvelubjal. Kogu märgitud ala liigile ei sobi, kuid hõredama rohukasvuga kohtades võib üksikuid isendeid leiduda ilmselt mitmel pool. 1995.–1997. a anti arvukushinnanguks u 500 isendit ja 2002.–2004. a vähemalt 300 õitsvat isendit.

Praegu on teada kolm alamkirjet, kus 2014. a kasvas kokku 23 isendit. Neist ühes tehakse kärbesõie seiret. 2010. aastal leidis seirealal kaheksa generatiivset taime, arvukus on võrreldav eelmise seirekorraga – 2004. aastal leiti seitse isendit. Võrreldes 1995.–2003. a tulemustega (26–50 isendit) on arvukus siiski jätkuvalt madal. Vajalik on jätkata ala hooldamist seda niites või karjatades, niide kindlasti koristada. Ohuteguriteks on kulustumine ning võsastumine (Kattai, 2010). 2014. a loendati samas 14 isendit. Teises alamkirjes loendati 2014. a üheksa isendit. Kolmandas kohas oli 2010. a kaks taime, kuid 2014. a taimi ei leitud.

Metsades paiknevad kasvukohad on sihtkaitsevööndis, kus majandustegevus ei ole lubatud. Tapa sihtkaitsevööndi rohumaadel asuvate kasvukohtade osas kavandatakse niitude taastamis- ja hooldustöid.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kärbesõis kasvab üksikute isenditena vähemalt neljas leiukohas Kaansoo skv-s ning hajusalt 104 ha-l Tapa skv-s.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kärbesõis kasvab üksikute isenditena vähemalt neljas leiukohas Kaansoo skv-s ning hajusalt 104 ha-l Tapa skv-s.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Tapa skv niitudel asuvad kasvukohad on hooldatud.
 - + Liigi leiukohad on skv-des.
 - Tapa skv kasvukoha kulustumine ja võsastumine
 - ❖ *Niitudel asuvate kasvukohtade taastamine ja hooldamine kokku 67,4 ha-l.*

2.1.1.7. PALU-KARUKELL (*PULSATILLA PATENS*)

- II kat, LoD II, IV, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohulähedane.

Palu-karukell on Eestis suhteliselt haruldane taim. Levikuandmeid on ainult riigi mandriosast, peamiselt kagu- ja põhja-loodeosast. Eestis on palu-karukella kasvukohtadeks pohla kasvukohatüübi palumännikud, sambliku ja kanarbiku tüübi nõmmemännikud, nõmmed ja paluniidud, ka kultuurimõjulised metsa- ja maanteeservad, raudteenõlvad, vanad karjäärid ja põlendikud. Valguse suhtes on taimed nõudlikud: isendirikkamad populatsioonid asuvad valgusriikastes ja poolvarjuga kasvukohtades (Kukk, 2011).

Liigi kaitse tegevuskavas on oluliseima ohustava tegurina märgitud kasvukohtade võsastumist ja metsa tihenemist, millega kaasneb valgustingimuste halvenemine. Lisaks sellele avaldavad mõju veel korjamine ja väljakaevamine, metsaraie ja pinnase kahjustused raietöödel ning puidu väljaveol, teede õgvendamine, ehitustegevus, põlengute vähenemine ja metssigade tegevus. Olulisim kaitsemeede on metsakasvukohtades puurinde hõrendamine ja võsaraie (Kukk, 2011).

Ohepalu LKA-l on registreeritud kaks leiukohta Rutkamäe skv-s. Mõlemad leiukohad paiknevad oosi harjal kulgeva tee servas. 2005. a registreeriti nõlval 300 m ulatuses u 300 isendit. 2007. a leidis taime oluliselt väiksemal alal – KR-s on elupaigana kaardistatud 0,08 ha suurune ala. Loendati seitse generatiivset ja mõned vegetatiivsed taimed.

Lõunapoolne leiukoht on kuiv ja valgusrikas künka-aruniit üksikute mändide, jäneskastiku, arujumika, tõrvalille, mägiristiku ja hobumadaraga. Leiukoht on KR-is punktobjektina ning alal tehakse palu-karukella riiklikku seiret. 2003. a loendati siin viis taime. Viimati vaadeldi leiukohta 2009. a – populatsioon oli suhteliselt kesine, loendati neli isendit. Kaitsekorraldusliku meetmena tuleb hoida oosil kulgev tee jätkuvalt autoliikluseks suletuna (Kattai, 2009).

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Palu-karukell kasvab Rutkamäe sihtkaitsevööndis vähemalt kahes leiukohas kokku vähemalt 15 isendiga.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Palu-karukell kasvab Rutkamäe sihtkaitsevööndis vähemalt kahes leiukohas kokku vähemalt 15 isendiga.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi leiukohad on skv-des.
 - Tallamine, noppimine, teede kasutamine, hooldamine ja rekonstrueerimine.
 - ❖ *Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks (administratiivmeede).*
 - ❖ *Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist. Seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid (administratiivmeede).*
 - ❖ *Tutvustada liiki kaitseala infotahvil.*
 - ❖ *Hoida oosil kulgev tee autoliikluseks suletuna.*

2.1.1.8. SILE TONDIPEA (*DRACOCEPHALUM RUYSCHIANA*)

- II kat, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohualdis.

Sile tondipea kasvab kuivadel nõmmedel, metsaservades ja loometsades peamiselt Põhja-Eestis. Liigi arvukus väheneb (eElurikkus, 2014).

Ohepalu LKA-I on registreeritud kolm lähestikku asuvat leiukohta oosinõlval Rutkamäe skv-s. Põhjapoolsel leiukohal (0,04 ha) kasvab hõre puisniiduilmeline kasemets (määratud vanaks loodusmetsaks 9010*). 2009. aastal oli leiukoht heas seisundis, leidus viis puhmast. Sellest 450 m kaugusel kagus leidus 2009. aastal umbes 14 puhmast hajusalt 6x6 m suurusel alal. Lõunapoolsem leiukoht on noorendikus tee ja madalsoo vahel. Selle seisund oli 2009. aastal hea – leidus kaks suurt generatiivset puhmast ning üks väiksem puhmas.

Kuna leiukohad on heas seisundis, siis tegevusi ette ei nähta. Tee läheduse tõttu võib mõju avaldada tallamine ja noppimine, oht on väike, sest külastuskoormus on madal.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Sile tondipea kasvab vähemalt kolmes leiukohas kokku vähemalt 22 puhmaga.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Sile tondipea kasvab vähemalt kolmes leiukohas kokku vähemalt 22 puhmaga.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi leiukohad on skv-des.
 - Tallamine, noppimine, muud kahjustused
 - ❖ Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks (administratiivmeede).
 - ❖ Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist; seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid (administratiivmeede).
 - ❖ Tutvustada liiki kaitseala infotahvlil.
 - ❖ Hoida oosil kulgev tee autoliikluseks suletuna.

2.1.1.9. VÄIKE KÄOPÕLL (*LISTERA CORDATA*)

- II kat, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohualdis.

Väike käopõll on Eesti väikseimad kápalisi. Kasvukohtadeks on samblarohked okasmetsad, eelkõige rabastunud metsad, kuid ka niiskemad loometsad (Kull ja Tuulik, 2002). Liik on varju taluv. Eestis on levinud kogu territooriumil, kuid seda pole pärast 1971. a praktiliselt üldse registreeritud Lääne- ja Pärnumaal (Kull *et al.*, 2012).

Ohepalu LKA-l on üks leiukoht Ohepalu-Tõõrakõrve tee (Ohepalu-Pala tee) ja Haugjärve vahel Kaansoo skv-s. 0,02 ha suurusel alal kasvas 2009. a 18 isendit.

Kápaliste kaitse tegevuskava (Kull *et al.*, 2012) põhjal on suure tähtsusega ohutegur veerežiimi muutmine, metsas paiknevatele populatsioonidele on ohutegur metsade majandamine. Liigi leiukoht paikneb skv-s, seega metsade majandamist ja veerežiimi muutmist ohutegurina ei käsitleta.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Väike käopõll kasvab vähemalt ühes leiukohas arvukusega paarkümmend isendit.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Väike käopõll kasvab vähemalt ühes leiukohas arvukusega paarkümmend isendit.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi leiukoht on skv-s.

2.1.2. SAMBLAD

Vääriselupaikade inventuuriga 2001. aastal ning metsaelupaikade inventuuriga 2014. aastal registreeriti alal III kaitsekategooriasse kuuluv sulgjas õhik (*Neckera pennata*), VEP-i tunnusliigid harilik säbrik (*Ulota crispa*) ja kánnukatik (*Nowellia curvifolia*).

Kaitseala põhjaosas on registreeritud 13 üksikute isenditega ja hajusalt paiknevat sulgja õhiku leiukohta. 12 leiukohta asuvad Tuksmani, Kaansoo ja Udriku skv-des ja üks Metsaküla pv-s. Eraldi eesmärke liigi kaitseks ei seata ning täiendavaid kaitsemeetmeid ei rakendata.

2.1.3. SEENED

Põhjalikku seeninventuuri ei ole alal tehtud. 2009. aasta inventuuri (Sell, 2010) käigus koondati varasemad Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva-Lääne-Viru regiooni looduskaitseks oluliste seeneliikide vaatlusandmed ning külastati ka Ohepalu LKA-d. Ohepalu LKA on antud regiooni üheks seenharuldasterohkeks piirkonnaks eelkõige seal leiduvate VEP-i liikide tõttu. Registreeritud on kaks III kaitsekategooria seeneliiki. Taiga-peenpooriku (*Skeletocutis odora*) vaatlusandmed on vanad ja ebatäpsed. 2012. a kaardistati Ellamaa skv-s üks musta narmiku (*Phellodon niger*) leiukoht. Teised alal registreeritud haruldased seeneliigid on suurepooriline korgik (*Antrodia mellita*), sarapuu-ebakorgik (*Dichomitus campestris*), samblaniidik (*Eocronartium muscicola*), verkjas riisikas (*Lactarius semisanguifluus*), haava-tuletaelik (*Phellinus populicola*), volt-tardnahkis (*Phlebia centrifuga*), roostetorik (*Pycnoporellus fulgens*), kübarnarmik (*Hydnellum* sp.).

Haruldastele seeneliikidele on eelkõige ohuteguriks raied, lamapuidu ning tüügaste ärakoristamine. Liikide säilimine tagatakse elupaikade kaitsega ning eraldi meetmeid ei kavandata. Seeneliikide kaitset eesmärgiks ei seata.

2.1.4. SELGROOTUD

2.1.4.1. PUTUKAD

Ülevaade Ohepalu LKA haruldastest selgrootutest põhineb 2010. aastal koondatud Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva-Lääne-Viru regiooni andmetel (Luig *et al.*, 2010), mil külastati Udriku Suurjärve ja Udriku Väikejärve. Ohepalu LKA-l on teada järgmised III kaitsekategooria liigid: valgelaup-rabakiil (*Leucorrhinia albifrons*), suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*; LoD II, Ohepalu Suurjärves) ja maakimalane (*Bombus lucorum*). Ohepalu LKA eesmärk on III kaitsekategooriasse kuuluva rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) elupaikade kaitse.

Udriku Suurjärves ja Udriku Väikejärves elab vähearvukalt valgelaup-rabakiil. Järvedest lõunas (teel ja üksikutel niidulaikudel) on suur-rabakiili toitumisalad. Liigi täpseid elupaiku ei määratletud, ilmselt on selleks paljud väikesed soostunud veekogud, mis ei asu rabastunud aladel. Suur-rabakiil rabaveekogudes ei ela. Lendamas nähti nii emaseid kui ka isaseid kiile, seega on populatsioon eeldatavalt võrdlemisi tugev. Arvestades rabade, jõgede ja järvede rohkust alal, on tõenäoline, et siin esineb palju rohkem haruldasi ja ohustatud selgrootuid (eriti kiililisi) kui praegu teada. Selgrootute kaitseks tegevusi ei kavandata.

2.1.4.1.1. ROHE-VESIHOBU (*OPHIOGOMPHUS CECILIA*)

- III kat, LoD II, IV, KE – jah, LoA – jah¹, EPN – puuduliku andmestikuga.

Rohe-vesihobu on sobivates elupaikades levinud kogu Eestis. Seni on teda leitud peamiselt Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti jõgede piirkonnas. Puudub saartel ja Lääne-Eestis. Vastsed elavad vooluvetes kaevudes liivasesse põhja. Asustavad nii väikseid ojasid kui ka suuremaid jõgesid, kuid väldivad mudaseid jõe piirkondi. Rohe-vesihobu elupaik on sarnane ida-jõgihobu elupaiganõudlustele (eElurikkus, 2014).

¹ Rohe-vesihobu on nimetatud Ohepalu loodusala kaitse-eesmärkide hulgas. Loodusala kattub Ohepalu looduskaitseala territooriumiga.

Liigi elupaigaks on märgitud Valgejõe lõik, mis ulatub Tapa linna lähistelt peaaegu Tallinna-Narva maanteeni. Sellest u 5 km jääb osaliselt Ohepalu LKA Tapa ja Rutkamäe skv-sse, ülejäänud jõe osa on kaitse all Valgejõe hoiualana. Viimane registreeritud rohe-vesihobu vaatlus selles leiukohas teostati 2002. a, täpsema koha ja arvukusandmed puuduvad. Elupaiga säilimiseks tuleb tagada selle looduslikkus. Kaitseala väliselt on ohuteguriks reostus.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Rohe-vesihobu elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Rohe-vesihobu elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.

- Mõjutegurid ja meetmed

+ Liigi elupaik on skv-s.

2.1.4.2. KARBID

Ohepalu LKA eesmärk on II kaitsekategooriasse kuuluva paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse.

2.1.4.2.2. PAKSUKOJALINE JÕEKARP (*UNIO CRASSUS*)

- II kat, LoD II, IV, KE – jah, LoA – ei, EPN – ohuväline.

Ohepalu LKA edelaservas Tapa ja Rutkamäe skv piiril voolab Valgejõgi, mis on elupaigaks II kaitsekategooriasse kuuluvale paksukojalisele jõekarbile (*Unio crassus*). Leiukoha registreeris Jaak Tambets Natura inventuuriga. Täpsemad andmed populatsiooni seisundi ja arvukuse kohta puuduvad. Valgejõgi paikneb Tapa ja Rutkamäe skv servaalal.

Paksu jõekarpi leidub eelkõige selgetes, liivase või kruusase põhjaga keskmise- või kiirevoolulistes veekogudes. Peamised ohutegurid on veepuudus, kaevetööd, paisutamine ja reostus. Kuna Valgejõgi asub Ohepalu LKA territooriumil vaid 5,2 km pikkuses lõigus, võivad ülesvoolu asuvad negatiivsed tegurid siiski jõekarbile mõju avaldada.

Vajalik on liigiandmete täpsustamine, kuna käesoleval ajal kaasaegsed andmed puuduvad. Andmete täpsustamine tuleb teha kogu elupaiga piires, enamik elupaika on väljaspool Ohepalu LKA.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Paksukojalise jõekarbi elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Paksukojalise jõekarbi elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.

- Mõjutegurid ja meetmed

+ Liigi elupaik on skv-s.

2.1.5. KAHEPAIKSED

Kahepaiksete kaitset ei ole nimetatud Ohepalu LKA ega Ohepalu loodusala kaitse-eesmärkide hulgas. Kaitsealal on registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluv harivesilik (*Triturus cristatus*; kolm leiukohta) ja III kaitsekategooriasse kuuluvad liigid harilik kärnkonn (*Bufo bufo*; üks leiukoht), tähnikvesilik (*Triturus vulgaris*; üks leiukoht), rabakonn (*Rana arvalis*; kolm leiukohta) ja rohukonn (*Rana temporaria*; üks leiukoht).

Harivesiliku liigikaitse tegevuskava eelnõu näeb tulevikus ette harivesiliku elupaikade taastamist Ohepalu LKA-l. Tegevustena kavandatakse veekogude rajamist ja puhastamist (kahe veekogu laiendamist, kallaste avamist; liivasele seljandikule 2–3 veekogu rajamist/taastamist). Tegevuse kaudu luuakse kvaliteetseid elupaiku mitte üksnes harivesilikele vaid ka teistele kahepaiksetele ning veelistele ja pool-veelistele liikidele.

2.1.6. IMETAJAD

Ohepalu LKA-lt on leitud seitse EL Loodusdirektiivi II, IV ja V lisades nimetatud liiki, kusjuures saarmas on ka Eestis riikliku kaitse all (tabel 4) ning alal viiakse läbi saarma riiklikku seiret. Varasemast ajast (1968. aastast) on teada lendorava (*Pteromys volans*) (LK I, LoD II, IV) esinemine (Ohepalu looduskaitseala..., 2010), kuid hilisemad andmed puuduvad.

Tabel 4. Ohepalu LKA-l registreeritud EL loodusdirektiivi kuuluvad imetajad (Natura standardandmebaas).

Liigi nimi eesti keeles	Liigi nimi ladina keeles	Kaitse-kategooria	Loodusdirektiivi lisa	Eesti punane nimestik
hunt	<i>Canis lupus</i>	-	II, IV	Ohulähedane
kobras	<i>Castor fiber</i>	-	II, IV	Ohuväline
metsnugis	<i>Martes martes</i>	-	V	Ohuväline
valgejänes	<i>Lepus timidus</i>	-	V	Ohuväline
saarmas	<i>Lutra lutra</i>	III	II, IV	Ohuväline
ilves	<i>Lynx lynx</i>	-	II, IV	Ohuväline
karu	<i>Ursus arctos</i>	-	II, IV	Ohuväline

2.1.7. LINNUD

Ohepalu linnualal (EE0020205) ja Ohepalu LKA-l kaitstakse kaljukotka (*Aquila chrysaetos*), sõtkka (*Bucephala clangula*), must-toonekure (*Ciconia nigra*) ja sookure (*Grus grus*) elupaiku. Lisaks on LKA eesmärk kassikaku (*Bubo bubo*), laanerähni (*Picoides tridactylus*), metsise (*Tetrao urogallus*) ja kanakulli (*Accipiter gentilis*) elupaikade kaitse.

Ohepalu LKA-l registreeritud kaitstavad linnuliigid on esitatud tabelis 5. Alapeatükkides on kirjeldatud I ja II kaitsekategooriasse kuuluvaid liike. Ohepalu LKA kvalifitseerub linnuhoiualaks, kuna siin koondub vähemalt 1% Euroopa Liidus ohustatud sookure rändete populatsioonist.

Lindude kaitse tagamiseks on vajalik elupaikade säilitamine ning negatiivsete mõjude minimeerimine. Rabalindude puhul on eesmärk neile sobivate elupaikade – lagedate soolade –

säilimine. Konkreetsete linnuliikide arvukused sõltuvad lisaks mitmetest teguritest, mis võivad olla alavälised ja täpselt teadmata. Liikide kaitse tagamiseks on vajalik soode haudelinnustikus toimuvate muutuste jälgimine iga kümne aasta tagant (planeeritakse madalsoode ja rabade haudelinnustiku riikliku seireprogrammi raames). Maaspesitsejatele võib ohuks olla metssigade ja väikekiskjate kõrge arvukus.

2009. aastal viidi Riikliku keskkonnaseire alamprogrammi „Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire” projekti „Madalsoode ja rabade linnustik” raames läbi Ohepalu soode haudelinnustiku seire (Ohepalu looduskaitseala..., 2010). Ülevaade registreeritud liikidest on lisas 4.

Kaitsealaga piirneval Kaitseväe keskpõlügenil toimuvad lahingõppused, mille käigus tekkiv müra võib häirida kaitsealal pesitsevaid ja läbirändel olevaid linde. Keskpõlügeni kasutamist võimalikult keskkonnahoidlikul viisil reguleerib Kaitseväe keskpõlügeni keskkonnakorralduskava 2004–2015 ning põlügeni keskkonnakasutusjuhend. Kaitseala vahetus läheduses asub põlügeni laskeväli nr 5 (Kukepalu laskeväli), mis piirneb Ellamaa skv-s asuva metsise mängupaigaga (Litsemäe) ja asub vaid 2 km kaugusel kaljukotka pesapaigast. Laskeväljade kasutuseeskirjades on sätestatud keskkonnakaitselised piirangud – antud laskevälja puhul mürarikastele laskeharjutustele 01.09 kuni 05.10 kella 17.00 – 8.00 ja inimestele liikumisele ajavahemikus 1. märts kuni 15. mai kella 17.00 – 11.00 (Ohepalu looduskaitseala..., 2010). 27. augusti 2015. a Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 352 “Kaitseväe keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas alaliseks riigikaitseliseks väljaõppeks loa andmine“ laiendati Kaitseväe keskpõlügeni ohuala Ohepalu LKA oosi harjal kulgeva teeni. Ohualal sõjalist väljaõpet ei toimu, kuid laskmisõppuste ajal peab kõrvaliste isikute juurdepääs olema tõkestatud ja rangelt keelatud, kuna seal viibimine võib olla eluohtlik. Suurenenud lahingõppuste koormusega kaasneb ka suurenenud lahingmüra, mis suure tõenäosusega mõjutab kaitsealal elutsevaid linnuliike. Müra mõju selgitamiseks tuleb iga-aastaselt seirata põlügeni ohualal pesitsevaid I ja II kaitegootia linnuliike, et selgitada kas suurenenud lahingkoormus toob kaasa negatiivse mõju nende elutegevusele.

Tabel 5. Ohepalu LKA-l loendatud kaitsealused linnuliigid (Ohepalu looduskaitseala..., 2010)

Liiginimi eesti k	Liiginimi ladina k	Kaitsekategootia	Linnudirektiivi lisa	EPN
kaljukotkas	<i>Aquila chrysaetos</i>	I	I	Ohualdis
must-toonekurg	<i>Ciconia nigra</i>	I	I	Ohustatud
kanakull	<i>Accipiter gentilis</i>	II	-	Ohulähedane
kassikakk	<i>Bubo bubo</i>	I	I	Ohualdis
metsis	<i>Tetrao urogallus</i>	II	I	Ohualdis
sarvikpütt	<i>Podiceps auritus</i>	II	I	Ohulähedane
õõnetuvi	<i>Columba oenas</i>	III	-	Ohulähedane
raudkull	<i>Accipiter nisus</i>	III	-	Ohuväline
karvasjalg-kakk	<i>Aegolius funereus</i>	II	I	Ohualdis
laanepüü	<i>Bonasa bonasia</i>	III	I ja II/1	Ohuväline
sõtkas	<i>Bucephala clangula</i>	-	II/1	Ohuväline
hiireviu	<i>Buteo buteo</i>	III	-	Ohuväline
öösorr	<i>Caprimulgus europaeus</i>	III	I	Ohuväline

Liiginimi eesti k	Liiginimi ladina k	Kaitsekategooria	Linnudirektiivi lisa	EPN
roo-loorkull	<i>Circus aeruginosus</i>	III	I	Ohuväline
välja-loorkull	<i>Circus cyaneus</i>	III	I	Ohulähedane
soo-loorkull	<i>Circus pygargus</i>	III	I	Ohulähedane
rukkirääk	<i>Crex crex</i>	III	I	Ohuväline
väike-kirjurähn	<i>Dendrocopus minor</i>	III	-	Ohuväline
musträhn	<i>Dryocopus martius</i>	III	I	Ohuväline
väike-kärbsenäpp	<i>Ficedula parva</i>	III	I	Ohuväline
punakurk-kaur	<i>Gavia stellata</i>	III	I	Eestis hävinud
värbkakk	<i>Glauclidium passerinum</i>	III	I	Ohuväline
sookurg	<i>Grus grus</i>	III	I	Ohuväline
väänkael	<i>Jynx torquilla</i>	III	-	Ohuväline
hallõgija	<i>Lanius excubitor</i>	III	I	Ohulähedane
punaselg-õgija	<i>Lanius collurio</i>	III	I	Ohuväline
nõmmelõoke	<i>Lullula arborea</i>	III	I	Ohuväline
väikekoovitaja	<i>Numenius phaeopus</i>	III	II/1	Ohulähedane
suurkoovitaja	<i>Numenius arquata</i>	III	II/1	Ohuväline
herilaseviu	<i>Pernis apivorus</i>	III	I	Ohuväline
rüüt	<i>Pluvialis apricaria</i>	III	I	Ohuväline
täpikhuik	<i>Porzana porzana</i>	III	I	Ohuväline
händkakk	<i>Strix uralensis</i>	III	I	Ohuväline
teder	<i>Tetrao tetrix</i>	III	I	Ohulähedane
mudatilder	<i>Tringa glareola</i>	III	I	Ohuväline
punajalg-tilder	<i>Tringa totanus</i>	III	II/1	Ohuväline
kiivitaja	<i>Vanellus vanellus</i>	-	II/1	Ohuväline

2.1.7.1. KALJUKOTKAS (*AQUILA CHRYSÆTOS*)

- I kat, LiD – I, KE – jah, LiA – jah, EPN – ohualdis

Kaljukotkas on levinud üle Eesti. Liik asustab vähese inimõjuga loodusmaastikke, kus esineb suurel pinnal toitumiseks sobilikke lagedaid alasid rabade näol. Liigi pesapaik on üldjuhul raba servas või rabasaarel. Kaljukotkas on paigalind, kes talvitub oma pesitsuspaiga lähistel ning asustab sobivaid pesapaiku aastakümneid. Pesapuuks on kaljukotkastel enamasti mänd, vaid üksikudel juhtudel on pesa asunud kuusel või haaval (Kotkaklubi, 2012b).

Ohepalu LKA-I on üks kaljukotka territoorium. Ohepalu raba (Litsemäe raba) servametsades on registreeritud kolm lähestikku paiknevat pesa. Kõik pesad on Ellamaa skv-s, kus on kehtestatud liikumiskeeld ajavahemikul 01.02–31.07.

Põhjapoolne pesa oli 2014. aastal asustatud, kuid kurn ebaõnnestus. Keskmise pesa oli 2012. aastal asustatud, kuid munemist ei toimunud, 2013. aastal asustamata. Lõunapoolne on tehispesa, mis on varasemalt olnud mitmel aastal asustatud, 2013. aastal asustamata.

Eestis üldiselt on sagenenud pesapaikade lähiümbruse (kuni 500 m pesast) pesitsusaegsed häirimised, nagu mootorsõidukitega (ATV) liikumised ja laagrite tegemised. Eesti inimpeglilikuma kotkaliigina võib kaljukotka pesitsemise nurjata ühekordne inimtegevus paarisaja meetri kaugusel pesapaigast. Üha suurenev (motoriseeritud) looduses liikumise trend omab järgnevatel aastatel järjest suuremat ohtu kaljukotka pesitsusedukusele (Kotkaklubi, 2012a).

Kaljukotka kaitse tagatakse pesapaikade ja toitumisalade (rabamassiivid) kaitsega. Häirimise mõju antud piirkonnas ei ole suur, kuna pesa piirkonnas puuduvad teed ja külastusobjektid. Samas võib liiki häirida läheduses paikneva sõjaväe polügooni tegevus. Nimetatud mõju olulisust ei ole täpsemalt uuritud.

Pesapaik on ümbritsetud skv-ga, mistõttu metsade majandamist olulise mõjutegurina ei käsitleta. Vajalik on kontrolli teostamine liikumispääsude järgimise üle ning liikumispääsude ala selge tähistamine peamiste liikumiste juures. Vajalik on jätkata territooriumi kontrollimist riikliku seire käigus.

Linnuala eesmärk on ühe paari pesitsemise alal. Eesmärk on täidetud.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu linnualal on üks asustatud kaljukotka territoorium.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu linnualal on üks asustatud kaljukotka territoorium.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi kaitseks on kehtestatud skv kaitsežüüm ning pesitsusaegne liikumiskeeld.
 - Pesitsusaegne häirimine, lahingõppuste müra.
 - ❖ *Liikumispääsudega ala selge tähistamine ning tähistuste olemasolu regulaarne kontroll.*
 - ❖ *Kontroll liikumispääsude kinnipidamise üle (administratiivmeede).*
 - ❖ *Regulaarne seire lahingmüra mõju selgitamiseks.*

2.1.7.2. MUST-TOONEKURG (*CICONIA NIGRA*)

- I kat, LiD – I, KE – jah, LiA – jah, EPN – ohustatud

Must-toonekurg on levinud Euraasias suurel territooriumil Atlandi rannikust kuni Vaikse ookeani rannikuni, kuid kõikjal on ta kas vähearvukas pesitseja või hoopiski haruldane (Kotkaklubi, 2009). Must-toonekurg on pesapaiga suhtes väga valiv, keskmine metsasus 3 km raadiuses pesast on tugevasti kõrgem Eesti keskmisest, samuti väldivad nad pesitsemist metsaservas. Must-toonekure elupaikadeks on eelkõige vanad, minimaalse häirimise ja soodsate toitumispaikadega looduslikult mitmekesised metsamassiivid, mis on sobivaks elupaigaks ka väga paljudele teistele ohustatud liikidele (Kotkaklubi, 2009).

Ohepalu linnualal on kaks must-toonekure territooriumi, registreeritud on kaks pesa. Pesad paiknevad Ristsaare ja Kaanjärve loodusreservaatides, kus inimeste viibimine on aastaringselt keelatud. Ristsaare pesa territoorium oli 2001. aastal asustamata, pesa lagunemas. Toimiva kuivenduse tõttu ei vasta elupaik loodusdirektiivi kriteeriumidele. Kaanjärve pesa oli 2001. aastal asustamata, kuid seisundit hinnati väga heaks. Hilisematest aastatest andmed pesitsusedukuse

kohta puuduvad. Elupaigaks on vana loodusmets ja siirdesoo- ning rabametsad. Vajalik on kaitsekorra säilitamine, loodusreservaatide täiendav tähistamine ja kaitsekorra järgimise tagamine pesade piirkonnas.

Tegevuskava põhjal ohustab liigi pesitsusalade seisundit eelkõige seni teadmata pesapaikade hävimine, pesitsusaegne häirimine, toitumisalade degradeerumine ning looduslikud ohutegurid (Kotkaklubi, 2009).

Ohepalu LKA tsoneering on piisav, et tagada elupaikade säilimine. Vähem on teada toitumisalade kvaliteedi kohta, millel võib olla pesitsemisedukusele samaväärne mõju kui pesapaiga hävimisel või otsesel häirimisel. Toitumiseks on sobivaimad looduslikud ojad. Negatiivseks teguriks võib olla pesitsusaegne keskpüügonilt kostuv lahingõppuste müra.

Linnuala eesmärk on 1–2 paari pesitsemine alal. Olemasolevate andmete põhjal ei ole eesmärk saavutatud. Kuna elupaigad on säilinud, on eesmärgi saavutamine võimalik. Vajalik on jätkata riiklikku seiret.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi kaitseks on loodud loodusreservaat.
 - Pesitsusaegne häirimine, lahingõppuste müra.
 - ❖ *Liikumispiiranguga ala selge tähistamine ning tähiste olemasolu regulaarne kontroll.*
 - ❖ *Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle (administratiivmeede).*
 - ❖ *Regulaarne seire lanhingmüra mõju selgitamiseks.*

2.1.7.3. KASSIKAKK (*BUBO BUBO*)

- I kat, LiD – I, KE – jah, LiA – ei, EPN – ohualdis.

Kassikakk on peamiselt rannikualadel levinud haudelind, kes Eestis pesitseb enamasti männikutes. 2013. aasta andmetel pesitseb Eestis 50–90 paari. Pesad paiknevad potentsiaalsetest häirefaktoritest (teed, talud, asulad jne) eemal ning ilmselt seetõttu on pesad toitumisaladest suhteliselt kaugel. Kassikaku kaitset korraldatakse tegevuskava alusel, mille põhjal mõjutavad Eesti kassikakupopulatsiooni peamiselt looduslikud ohutegurid, saagialade kvaliteedi muutused ja pesitsusaegne häirimine registreerimata pesapaikades. Looduslikest ohuteguritest omavad suurimat mõju väikekiskjad (Nellis, 2012).

Kassikaku pesa on registreeritud Ellamaa skv-s, 2010. ja 2011. aastal oli territoorium asustamata. Elupaik on siirdesoo servaala metsas. Tegemist on väga olulise elupaigaga ning selle kontrollimist tuleb jätkata.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar kassikakke.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar kassikakke.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi elupaik on tsoneeritud skv-sse.
 - Pesitsusaegne häirimine
 - ❖ *Oosi harjal kulgeva tee hoidmine autoliikluseks suletuna.*
 - ❖ *Ellamaa sihtkaitsvööndi tähistamine.*

2.1.7.4. LAANERÄHN (*PICOIDES TRIDACTYLUS*)

- II kat, LiD – I, KE – jah, LiA – ei, EPN – ohuväline.

Laanerähn elab vanades okaspuu enamusega metsades, kus on piisavalt kahjustatud ja surnuid puid. Eestis on laanerähni arvukuseks hinnatud 3000–5000 haudepaari (Elts *et al.*, 2013). Peamiseks ohuks on metsade majandamine, mis toob kaasa sobivate pesapaikade vähenemise ning nende kvaliteedi languse. Laanerähni kaitse eesmärk on tagada talle sobivate elupaikade, nagu vanade loodusmetsade, säilimine. Laanerähn on kaitsekorralduslikult oluline metsaliik, kelle elupaigad säilivad looduslikule arengule jäetud metsades.

KR-sse on kantud laanerähni elupaik Tuksmani raba idaservas (Tuksmani skv-s) suurusega 1,1 ha. Leiukoha registreeris Katrin Jürgens 2011. aastal. Metsalinnustiku inventuure ei ole alal läbi viidud. Liigi arvukuse kohta andmed puuduvad.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal on säilinud laanerähni elupaik 1,1 ha-l.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal on säilinud laanerähni elupaik 1,1 ha-l.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Liigi elupaik on tsoneeritud skv-sse.

2.1.7.5. KANAKULL (*ACCIPITER GENTILIS*)

- II kat, LiD – ei, KE – jah, LiA – ei, EPN – ohulähedane.

Kanakull eelistab pesitseda vanas okasmetsas ning peab saagijahti nii metsaaladel kui kultuurmaastikus (Väli ja Tuule, 2012). Kanakulli arvukus on viimase kümne aastaga kõikjal oluliselt vähenenud. Liigi arvukust Eestis iseloomustab samuti tugev langus (eElurikkus, 2014). Suurimateks liiki ohustavateks teguriteks on pesapaikade hävimine ning toidubaasi vähenemine. Häirimine on keskmise tähtsusega tegur.

KR-i on kantud üks kanakulli pesa, mis asub kaitseala välispiiril (alla 10 m kaugusel välispiirist) Udriku skv-s. Asustatud pesa registreeris Kristo Lauk 2012. aastal. Kuigi pesa paikneb skv-s, avaldab liigile olulist negatiivset mõju väljaspool kaitseala toimuv tegevus.

Elupaik on KR-s punktobjektina. Liigi kaitse tegevuskavas antud soovitusel alusel peaks elupaigalaik hõlmama vähemalt 5 ha 60-aastast või vanemat metsa pesapaiga ümber. Kui sellise

metsa pindala on suurem, kaasatakse see vähemalt 300 m ulatuses järgides metsaeraldisi või looduslikke piire. Sellise piiritluse alusel jääks elupaik osaliselt väljapoole kaitseala. Lisaks on pesa ohustatud väljaspool kaitseala toimuva raie tõttu. Kanakullil võib olla samal pesaterritooriumil mitu varupesa, mida ta kordamööda kasutab, seetõttu tuleks tuvastada ka võimalikud varupesad ning tulevikus vajaduse korral kaaluda kaitseala laiendamist pesa piirkonnas pesaterritooriumi tõhusama kaitse eesmärgil.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal on üks asustatud kanakulli territoorium.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal on üks asustatud kanakulli territoorium.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Kanakulli pesa paikneb skv-s.
 - Pesitsusaegne häirimine ja metsaraied pesa piirkonnas väljaspool kaitseala.
 - ❖ *Kanakulli pesaterritooriumil asuvate võimalike varupesade tuvastamine ja vajadusel kaitseala laiendamine pesaterritooriumi kaitseks.*

2.1.7.6. METSIS (*TETRAO UROGALLUS*)

- II kat, LiD – I, KE – jah, LiA – ei, EPN – ohualdis.

Metsis on vanadele okasmetsadele iseloomulik liik, kes eelistab mängupaigaks ainult mändidest koosnevaid puistuid, kus metsa vanus on kõige sagedamini 81–120 aastat (Viht ja Randla, 2001).

Ohepalu LKA-1 on registreeritud kolm metsise elupaika nelja mängupaigaga (tabel 6). Mänge loendas Eesti Ornitoloogiaühing viimati 2010. aastal.

Tabel 6. Metsise mängupaigad Ohepalu LKA-1 (EELIS, 2014)

Mängupaiga nimi	Loendusaastad	Mängu suurus (loendatud kukkede arv)	Mängupaiga pindala (ha)	Mängupaiga tzoneering
Litsemäe 1	2010	1	575,3	Ellamaa skv
Litsemäe 2	2002/ 2004/ 2010	2/ 2/ 2	112,3	Ristsaare loodusreservaat
Mädajärve X	2000/ 2010	1/ 1	174,5	Mädajärve skv, osaliselt Mägiküla pv ja Udriku skv
Tuksmani	2000/ 2010	4 /1	41,1	Kuresoo skv, osaliselt Tuksmani skv ja väljaspool kaitseala

Metsise kaitse tegevuskava (Randla, 2015) põhjal on metsisele suure tähtsusega ohuteguriteks elupaikade killustumine (maastikumuutused, elupaikade kadu), elupaikade kvaliteedi langus kuivendamise tagajärjel ning kisklus. Keskmise tähtsusega ohuteguriks on sobivate potentsiaalsete elupaikade otsene kadu (lageraied väljaspool kaitstavaid alasid) ja häirimine inimtegevuse tõttu (matkamine, jahindus, metsa- ja teetrosside raied vaele ajal).

Tegevuskavast lähtuvalt tuleb rakendada skv režiim mängupaiga keskmest vähemalt 700–800 m ulatuses. Kuna metsise aastaringne elupaik hõlmab territooriumi 2-3 km raadiuses mängu tsentrist, ei tohiks kiskluse kui suure tähtsusega ohuteguri mõju leevendamiseks metsloomade söödaplatsi rajada 3 km raadiusesse ümber mänguala. Vajadusel tuleb hinnata ja täiendavalt reguleerida väikekiskjate arvukust.

Metsise kaitse tegevuskava alusel on kõige olulisemaks tingimuseks mängupaiga keskmest 3 km raadiuses vanade metsade (vanus ≥ 80 aastat) säilitamine kogu ulatuses metsise poolt eelistatud kasvukohatüüpides ning mustika levikut ja arvukust suurendavate metsamajandusvõtete rakendamine.

2010. aasta andmete põhjal (Eesti Ornitoloogiaühing) on Litsemäe 1 mängupaik suhteliselt heas seisundis, nähtav on mõningane soo servakuivenduse mõju. Metssigade tegevusjälgi on vähe. Mängupaigana on piiritletud raba servaala siirdesoo- ja rabametsad. Ellamaa skv-s on kehtestatud liikumiskeeld 1. veebruarist 31. juulini.

Litsemäe 2 elupaigad on kuivendusest mõjutatud ning ei vasta loodusdirektiivi elupaikade kriteeriumidele. Metssigade tegevusjälgi on vähe. Elupaik on Ristsaare loodusreservaadis, mille eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina. Aktiivseid meetmeid veerežiimi taastamiseks ei rakendata. Kraavid kasvavad kinni looduslikus arengus. Loodusreservaadis on keelatud inimeste liikumine.

Tuksmani mäng paikneb vahetult kaitseala piiril Kuresoo skv-s. Kehtestatud on liikumiskeeld 1. veebruarist 30. juunini. Valdavalt on tegemist siirdesoo- ja rabametsaga ning vana loodusemetsaga. Mängu serva väljapoole kaitseala on raiutud lageraielank ja ilmselt häirimisest tingitult ei toimunud 2010. aastal aktiivset mängu. Elupaigad on kuivendusest mõjutatud, elupaika on mõjutanud ka metsamajandus. Kraavid jäetakse looduslikule kinnikasvamisele. Metssigade tegevusjälgi leidis kohati rohkesti.

Mädajärve X mängupaik on raba äärses siirdesoo- ja rabametsas. Koosluses on märgatav kuivenduse mõju, metssigade tegevusjälgi ei leitud. Kaitsekorralduskavaga aktiivseid meetmeid veerežiimi taastamiseks ette ei nähta. Kõik alal paiknevad kraavid jäävad looduslikule arengule.

Metsise Eesti asurkonna elupaikade sidususe, kaitse tõhususe ja elupaikade seisundi analüüsi (Leivits, 2012) kohaselt on Ohepalu LKA metsisemängudest kõrgeima kaitsetegevuste prioriteediga ehk tugevas languses olev mäng Litsemäe 2. Hinnangu andmisel on aluseks võetud mängu suurus, paiknemine olulistel metsise tuumaladel (Kõrvemaa tuumala) ning loodusdirektiivi elupaigatüüp ja selle seisund. Mäng paikneb loodusreservaadis, kus kaitsetegevusi ei saa ette näha.

Alal tuleb jätkata perioodilist seiret metsise populatsiooni seisundi hindamiseks riikliku seire raames. Likvideerida tuleb metssigade söödaplatsid (Metsaküla pv-s; foto 1).

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal on vähemalt neli metsise mängupaika, kus kokku mängib vähemalt 10 kukke.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal on vähemalt neli metsise mägupaika, kus mägib vähemalt 5 kukke.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Soodne kaitsereežiim: mägupaigad on tsoneeritud skv-sse ja loodusreservaati, kehtestatud on pesitsusaegne liikumiskeeld.
 - Kuivendus
 - ❖ *Kuivenduskraavid jäetakse looduslikule kinnikasvamisele.*
 - Metssigade ja väikekiskjate kõrge arvukus
 - ❖ *Söödaplatside likvideerimine kaitsealalt.*
 - ❖ *Metssigade ja väikekiskjate arvukuse reguleerimine.*
 - Lahingõppuste müra keskpölgoonilt.
 - ❖ *Iga-aastane seire müra mõju selgitamiseks.*

2.1.7.7. SOOKURG (*GRUS GRUS*)

- III kat, LiD – I, KE – jah, LiA – jah, EPN – ohuväline.

Sookurg on Eestis laialt levinud haudelind arvukusega 7000–8000 paari. Ta pesitseb soodes, niisketel raiesmikel, rabades ja roostikes. Sookure kaitse planeerimisel ning ohutegurite määratlemisel lähtutakse sookure tegevuskavast, mis on koostatud aastateks 2015–2019 (Ojaste ja Leito, 2013). Ohuteguriteks on elupaikade hävimine või kvaliteedi langus, häirimine, lindude tahtlik tapmine, kokkupõrked elektriliinidega, kliima soojenemine. Kõigi nende ohutegurite tähtsus on aga väike. Kaitsekorralduslikult on sookure populatsioon soodsas seisundis, kelle kaitseks piisab isendikaitsest ja liigi kaitsest alade kaitse kaudu.

Liigi kaitse tegevuskavas on Ohepalu LKA välja valitud üheks valikaladest sookure pesapaikade kaitseks. Valikul on arvestatud tähtsamaid pesitsusbiotoobilisi nõudlusi ja ohufaktoreid. Valikala suurus on 51 km² (Leito, 2008).

Lisaks kuulub Ohepalu koos Lahemaaga Eestis välja valitud viie olulise sookurgede sügisrändeage se koondumispiirkonna hulka. Ohepalu moodustab ühe sookurekogumi, pindalaga 100 km², kus peatub 500 sookurge (Leito, 2008).

Sookure kaitse Ohepalu LKA-l tagatakse liigile sobivate elupaikade (sood, rabad, roostikud, liigniisked metsad) kaitsega. Rändekogumitele on oluliseimaks ohufaktoriks elupaikade, eriti toitumispaikade (toiduressursi) vähenemine ja kvaliteedi halvenemine.

Riikliku seire andmetel pesitses Ohepalus 2009. aastal 13 paari sookurgi, arvukuseks hinnati 25 paari/100 km² kohta. Linnuala eesmärk on 2500 läbirändavat üksikisendit. Läbirändavate isendite arvukuse kohta täpsed andmed puuduvad, peatuvate isendite arv on liigi tegevuskavast lähtudes 500 isendit. Sookure pesitsus- ja peatuspaigaks olevad sood on tsoneeritud skv-sse. Rändeajal võib mõju avaldada Kaitseväge polügoonil toimuv tegevus.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal pesitseb vähemalt 13 paari sookurgi ning peatub läbirändel vähemalt 500 sookurge.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal pesitseb vähemalt 13 paari sookurgi ning peatub läbirändel vähemalt 500 sookurge.

- Mõjutegurid ja meetmed
+ Soodne kaitsereežiim: pesitsus- ja peatuspaigad on tsoneeritud skv-sse.

2.1.7.8. SÕTKAS (*BUCEPHALA CLANGULA*)

- LiD – II/1, KE – jah, LiA – jah, EPN – ohuväline.

Sõtkas ei ole Eestis kaitstav liik, kuid kuulub linnudirektiivi II/1 lissasse. Elupaigana eelistab ta järvi, veehoidlaid ja suuri jõgesid, elab ka meres. Linnuala eesmärgiks on seatud 20 pesitsevat paari. 2009. aastal registreeriti LKA järvedel kümme paari sõtkaid. Tegelikult arvukuseks hinnati 10–20 paari. Liiki kaitstakse tema elupaikade kaitsega.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal pesitseb 20 paari sõtkaid.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealal pesitseb 20 paari sõtkaid.

- Mõjutegurid ja meetmed
+ Soodne kaitsereežiim: pesitsuspaigad on tsoneeritud skv-sse.

2.2. ELUPAIGAD

Ohepalu loodusalaal kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodumetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Ohepalu loodusalaal on loodusdirektiivi I lissas nimetatud elupaigatüüpe inventeeritud 4421,4 ha-l (sellest 3809,2 skv-des), mis moodustab 74,5% loodusala kogupindalast. Natura standardandmebaasi alusel on kaitseala elupaigatüüpe 3838 ha (64,6% loodusalast). Seega on loodusala eesmärgid elupaigatüüpide osas täidetud. Potentsiaalseid elupaiku on inventeeritud 140 ha. Lisaks on 26,9 ha inventeerimata alasid (valdavalt sood ja niidud), mis esialgse kameraalse hinnangu järgi võiksid vastata elupaigakriteeriumitele. Natura elupaigatüübi esinduslikkuse hinnang on määramata 224,4 ha elupaikadel, enamasti on tegemist vanemate andmetega, mis on pärit Keskkonnaameti õiguseellase Lahemaa Rahvusparki Administratsiooni inventuuridest. Paljud võimalikud elupaigad 9080* ja 91D0* ei vasta kriteeriumidele just kuivenduse tõttu

(Metsaruum, 2014; fotod 2 ja 3). 2014. aastal tehti kuivendussüsteemide inventuur Tapa skv-s ja Rutkamäe skv-s. Inventuuri tulemused on lisas 6.

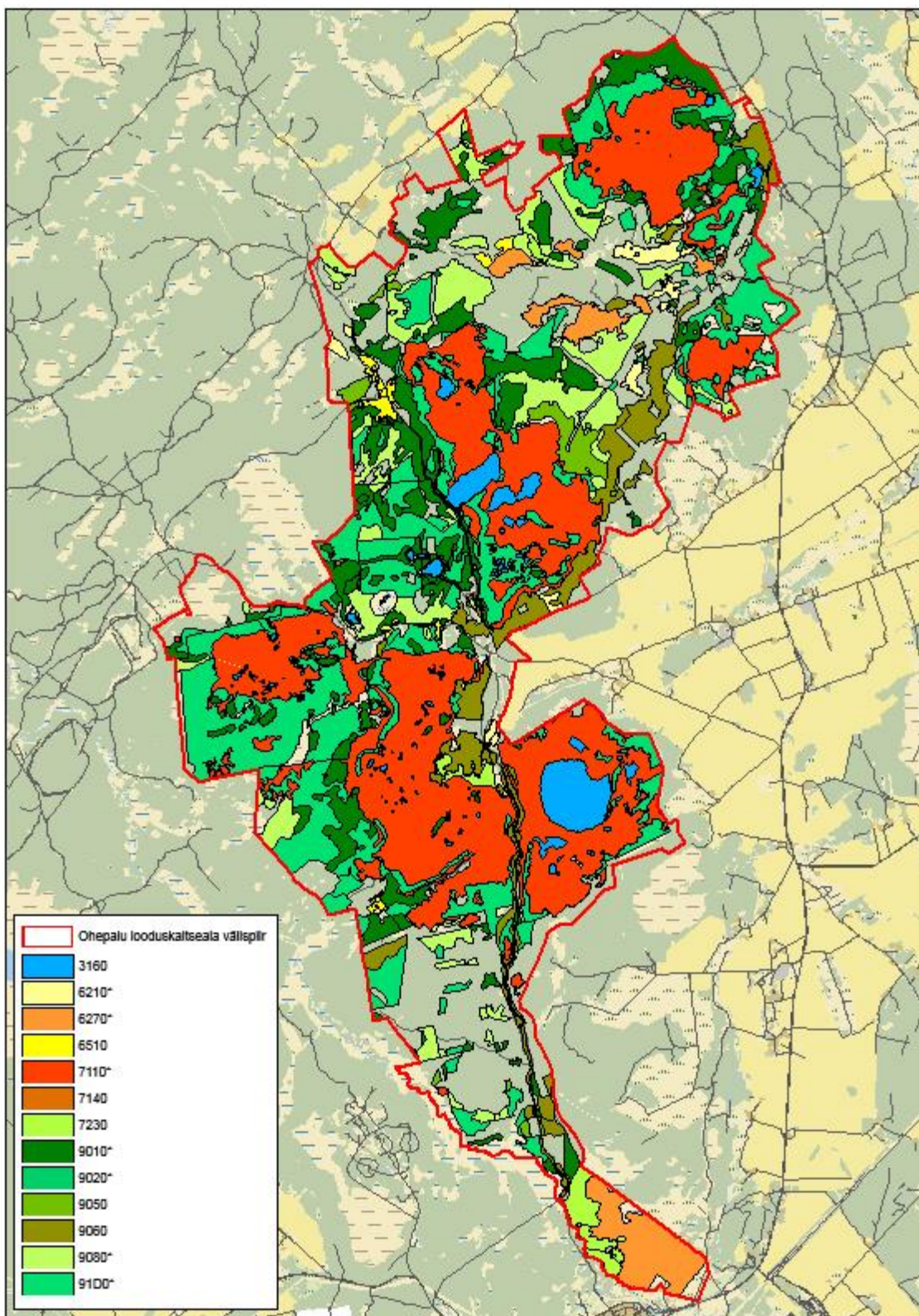
Loodusalal inventeeritud elupaigatüübid on esitatud tabelis 7. Kaitse-eesmärgiks püstitatud elupaigatüübid on esitatud tumedas trükis. Järgnevates alapeatükkides on elupaigatüüpide seisundihinnangute aluseks võetud Natura standardandmebaasi, ELF-i uuemate inventuuride ja 2014. aastal käesoleva kaitsekorralduskava eeltööna tehtud metsaelupaikade inventuuri (Metsaruum OÜ) andmed. Tabelis toodud hinnangud tähistavad loodusliku elupaigatüübi esinduslikkuse astet antud alal, kus A tähistab väga esinduslikke, B esinduslikke, C keskmise, arvestatava esinduslikkusega, D väheesinduslikke kooslusi ning p potentsiaalseid elupaiku. Esinduslikkus näitab kuivõrd vastab elupaik Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamatus kirjeldatud elupaigatüübi tunnustele, sealhulgas kasvukohatüübi tunnustele (Paal, 2007). Koosluste paiknemist kirjeldab joonis 4.

Ohepalu LKA põhjaosas on registreeritud viis vääriselupaiga tunnustega ala. VEP-id kuuluvad salu-kuusikute ja kuuse segametsade, teiste järsakumetsade ning laane-kuusikute ja kuuse segametsade tüüpi.

Tabel 7. Ohepalu loodusala inventeeritud elupaigatüübid

Kood	Elupaigatüüp	Natura ala eesmärgid						LKA eesmärk	Pindala ja esinduslikkus 2015. aasta seisuga (ha)						Märkused
		Pindala (ha)	Esinduslikkus	Struktuuri säilimine	Looduskaitsele ne seisund	Üldhinnang	A		B	C	D	Hinnanguta	KOKKU	p	
3160	Huumustoitelised järved ja järvikud	165,2	B	C	A	B	Jah		105,5	42,6		4,6	152,7		Pindala erisus tuleneb tõenäoliselt sellest, et kõiki rabalaukaid (nt Ohepalu rabas) ei ole eraldi kaardistatud ning laukad on arvatud raba elupaigatüübi osaks.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)							105,5	39,8		4,6	149,9		
3260	Jõesed ja ojad	-	-	-	-	-	Jah		6,1				6,1		Arvestatud on Ohepalu LKA1 voolavat jõe lõiku
		Kaitstud ala (skv-s, ha)							6,1				6,1		
6210	Kuivad niidud lubjarikkal mullal	51,5	C	C	C	C	Jah		1,5	4,5		45,1	51,1		Elupaiga levikuala täpsustati 2012. aastal niitude inventuuriga.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)										4,1	4,1		
6270*	Lüürikad niidud lubjavaesel mullal	61,9	C	C	C	C	Jah			56,1		110,6	166,7		Elupaiga levikuala täpsustati 2012. aastal niitude inventuuriga.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)								4,0		105,8	109,1		
6510	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	6,3	C	C	C	C	Jah		2,8	25,5	2,3		30,6		Elupaiga levikuala täpsustati 2012. aastal niitude inventuuriga.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)							2,8	3,1	0,5		6,4		
7110*	Rabad	1982	A	C	A	A	Jah	1451,9					1451,9		Pindala erisus tuleneb sellest, et varem määratud raba elupaiga servaalad vastavad suures osas siirdesoo- ja rabametsa elupaigatüübile (91D0*). Vajalik on loodusala kaitse-eesmärgi korrigeerimine.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)							1413,2				1413,2		
7140	Siirde- ja õõtsiksood	20,5	C	C	C	C	Jah					0,7	0,7		Pindala erisuse põhjuseks on 2009. aastal läbi viidud inventuur (ELF).
		Kaitstud ala (skv-s, ha)										0,7	0,7		
7150	Nokkheinakooslused	0,00	B	C	B	B	Ei						0		Elupaigatüüpi alal kaardistatud ei ole, selle kaitse tagatakse raba elupaiga kaitsega.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)											0		
7230	Lüürikad madalsood	28,5	B	C	B	B	Jah	10,0	13,4			38,2	61,6		Pindala erisuse põhjuseks on 2009. aastal läbi viidud inventuur (ELF).
		Kaitstud ala (skv-s, ha)							10,0	8,1		38,2	56,3		

Kood	Elupaigatüüp	Natura ala eesmärgid						LKA eesmärk	Pindala ja esinduslikkus 2015. aasta seisuga (ha)						Märkused
		Pindala (ha)	Esinduslikkus	Struktuuri säilimine	Looduskaitsele ne seisund	Üldhinnang	A		B	C	D	Hinnanguta	KOKKU	p	
9010*	Vanad loodumetsad	107,1	C	C	B	B	Jah		133,3	289,5	96,3	17,0	610,6	74,4	Pindala erisuse põhjuseks on elupaikade täpsustamine 2014. aasta inventuuriga.
Kaitstud ala (skv-s, ha)									110,6	220,9	82,8	17,0	505,7	74,4	
9020*	Vanad laialehised metsad	-	-	-	-	-	Ei		1,2				1,2		Elupaik registreeriti 2014. aastal. Seoses väikese pindalaga kaitse-eesmärgiks ei seata.
Kaitstud ala (skv-s, ha)									0				0		
91D0*	Siirdesoo- ja rabametsad	285,1	C	C	A	C	Jah		382,6	756,9	5,2		1144,6		Pindala erisuse põhjuseks on elupaikade täpsustamine 2014. aasta inventuuriga. Elupaiga pindala on suurenenud valdavalt kaardistamata metsade ja raba servaalade arvelt.
Kaitstud ala (skv-s, ha)									353,7	695,7	5,2		1054,6		
9080*	Soostuvad ja soolehtmetsad	702,3	C	C	B	C	Jah		108,4	207,3	29,6		410,9	65,6	Pindala erisuse põhjuseks on elupaikade täpsustamine 2014. aasta inventuuriga.
Kaitstud ala (skv-s, ha)									69,9	143,0	7,3		285,7	65,6	
9050	Rohunditerikkad kuusikud	89,1	C	C	B	B	Jah		5,3	50,2		8,1	63,6		Pindala erisuse põhjuseks on elupaikade täpsustamine 2014. aasta inventuuriga. Varem määratud aladel on osaliselt tegemist 9060, 9010*, 91D0* ja 0-elupaigaga.
Kaitstud ala (skv-s, ha)									5,3	40,8		6,2	52,3		
9060	Oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavad okasmetsad	338,5	B	C	B	B	Jah		135,0	140,3	0,1		275,4		Pindala erisuse põhjuseks on elupaikade täpsustamine 2014. aasta inventuuriga. Varem määratud aladel on osaliselt tegemist 9010*, 9050, 9080* elupaigaga.
Kaitstud ala (skv-s, ha)									108,0	56,7	0,1		164,8		
KOKKU:		3838,0							1461,7	888,8	1573,0	133,5	224,4	4421,4	139,9
KOKKU KAITSTUD (skv-s)									1423,2	770,0	1203,6	95,9	176,6	3809,2	139,9



Joonis 4. Natura elupaigad Ohelalu loodusalal. Aluskaart: Maa-ameti põhikaart, 2014.

2.2.1. HUUMUSTOITELISED JÄRVED JA JÄRVIKUD (3160)

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad turba ja humiinhapete tõttu pruuniveelised looduslikud järved ja järvikud peamiselt rabades või rabastuvates nõmmedes (Paal, 2007).

Elupaigatüübi esindajaks on Ohepalu järv, Udriku järved, Esimene Kaanjärv ja Tagumine Kaanjärv, Haugjärv (ka Ämmassaare Haugjärv), Kõverjärv, Lossijärv ehk Kurisoo järv, Linajärv ja rabades asuvad laukad.

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaigatüüp 165,2 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga on kaardistatud elupaik 152,7 ha-l, millest 149,9 ha paikneb skv-des. Väiksem pindala tuleneb tõenäoliselt sellest, et kõiki rabalaukaid (nt Ohepalu rabas) ei ole eraldi kaardistatud ning laukad on arvatud raba elupaigatüübi osaks. Siia tüüpi kuuluvate järvede kaitse toimub läbi raba elupaiga kaitse. Järved on valdavalt heas seisundis. Täiendavaid kaitsemeetmeid ette ei nähta. Kaitse-eesmärgiks seatakse elupaigatüübi säilimine loodusala eesmärgiks seatud pindala ulatuses. Allpool on kirjeldatud Ohepalu LKA suuremaid järvi.

Ohepalu järve (ka Ohepalu Suurjärv, limnoloogiline tüüp düstroofne ehk rabade huumustoiteline; VRD tüüp IV pehme- ja tumedaveeline) suurus on 67,9 ha (Tamre, 2006), valgla pindala 712,4 ha. Ohepalu järv asub Ohepalu rabas. Järve suubuvad mõned kraavid idast ja põhjast, väljavool toimub lõunaosast Põima kraavi kaudu Valgejõkke. Järve vesi vahetub aasta jooksul umbes 3,7 korda. Vesi on punakaspruun ja väga vähe läbipaistev, vaid 0,4 m. Ohepalu Suurjärvest 0,5 km edela suunas asub **Ohepalu Väikejärv**.

Ohepalu järve valgala asub Kõrvemaa maastikulises rajoonis. Suurem osa valgalt asub rabatasandiku turbas, valgla põhjaosas esinevad õhukese pinnakattega moreentasandikud. Järve kaldail ja põhjas on turvas. Kunagise umbjärve veetasel alandati 20. sajandi alguses, mille tulemusena intensiivistus turbasambla moodustumine. Praegusel kujul on tegemist ilmselt ehtsa huumustoitelise järvega, mis on üks tüüpilisemaid esindajaid Eestis (Ott, 2009).

Ohepalu järve ümbritseb raba, mille turbalasund kaitseb järve ka võimaliku põllumajandusreostuse eest. Põllumaad asuvad suhteliselt suurte avatud massiividena valgla põhjaosas. Lautasid järve valgalt ei ole, inimasustus on koondunud Ohepalu külasse (u 20 inimest). Samas on aastatega suurenenud orgaanilise aine sisaldus vees. Järvel lasub suur lämmastiku- ja fosforiühendite koormus, mille päritolu on selgusetu (Ott, 2009).

Ohepalu Suurjärve zooplanktonit uuriti teadaolevalt esmakordselt 2008. aastal. Zooplanktoni koosseisu erilise tõttu (harvaesineva liigi *Heterocope appendiculata* esinemine ja keriloomade puudumine) väärib järv edaspidi tähelepanu. *Heterocope appendiculata* on liik, mis varasematel aastatel on Eesti väikejärvedes olnud üsna sagedasti esinev, kuid viimastel aastatel jäänud haruldaseks. 2008. aasta toimud riikliku seire raames ei õnnestunud katsepüügil Ohepalu Suurjärvest tabada ühtegi kala. Katsepüügi alusel Ohepalu Suurjärves kalastik puudub (Ott, 2009).

Udriku Suurjärv (ka Suur-Udrikjärv, Suur Udriku järv, Udriku järv) on 23,1 ha suurune kuni 6,9 m sügavune kirde-edela suunas piklik järv, mille edelakaldal kulgeb metsane Tapa-Ohepalu oosistusse kuuluv vallseljak, mujalt ümbritseb järve raba (foto 4). Kaldad on turbased ja järsult vette laskuvad. Vallseljaku all esineb liivane kaldavööde, mujalt on põhi turbane. Järv on kraavi kaudu ühendatud Udriku Väikejärvega, kraavide kaudu toimub ka väljavool edela suunas Valgejõkke

(Ohepalu looduskaitseala..., 2010). Järve limnoloogiline tüüp on düstroofne ehk rabade huumustoiteline, VRD tüüp IV pehme- ja tumedaveeline.

Udriku Väikejärv (ka Väike Udrikjärv, Väike Udriku järv) on Udriku Suurjärvest vahetult idas keset raba asuv 14,4 ha suurune ja 5,5–5,8 m sügavune järv. Udriku järved moodustasid kunagi ühise veekogu. Udriku järvedest põhja pool asub 4,3 ha suurune **Kõnnu Mädajärv** (Udriku Mädajärv; foto 5). (Ohepalu looduskaitseala..., 2010). Järve limnoloogiline tüüp on düstroofne ehk rabade huumustoiteline, VRD tüüp IV pehme- ja tumedaveeline.

Vohnja Kõverjärv (ka Vatku Kõverjärv) on umbjärv pindalaga 2,9 ha ja suurima sügavusega 4,5 m (Ohepalu looduskaitseala..., 2010).

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaigatüübi säilimine 165,2 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaigatüübi säilimine 165,2 ha-l seisundiga B.

2.2.2. JÕED JA OJAD (3260)

Jõgede ja ojade elupaigatüüp on nimetatud Ohepalu loodusala ning Ohepalu LKA kaitse-eesmärkide hulgas.

Valgejõgi saab alguse Porkuni järvest, mis paikneb Väike-Maarja alevist 7 km loodes ning suubub Hara lahte. Jõe kogupikkus on 104,2 km ning see kuulub kogu pikkuses lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse (RTL 2004, 87, 1362). Jõgi voolab peamiselt soostunud maastikus. Valgala pindala on 451,5 km².

Ohepalu LKA-le jääb Valgejõgi umbes 5,2 km pikkuse lõiguna, kaitsealal asuva elupaiga pindala on ligikaudu 6,1 ha.

Kaitseala kaitsekorra raames reguleeritavad mõjutegurid puuduvad.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Jõgede ja ojade elupaigatüübi säilimine 6,1 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Jõgede ja ojade elupaigatüübi säilimine 6,1 ha-l seisundiga B.

2.2.3. KUIVAD NIIDUD LUBJARIKKAL MULLAL (*OLULISED ORHIDEEDE KASVUALAD – 6210)

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab lubjarikkal mullal kuivade niitude elupaigatüüp 51,5 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga leidub elupaika 51,1 ha-l. Niidud paiknevad valdavalt Metsaküla pv-s (0,67 ha Saksaare pv-s, 4,5 ha Mäetaguse pv-s, 4,12 ha asub Udriku skv-s) ning nende esinduslikkus on enamasti C. Udriku skv-s asuvad niidud on kinni kasvanud, neile on ligipääs keeruline, mistõttu nende taastamine ja avatuna hoidmine oleks töömahukas ning kulukas. Taastatakse ja hooldatakse Metsaküla ja Mäetaguse pv niite.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Lubjarikkal mullal kuivade niitude elupaigatüübi säilimine 47 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Lubjarikkal mullal kuivade niitude elupaigatüübi säilimine 47 ha-l seisundiga C.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel.

- ❖ *Niitude taastamine 41,3 ha-l ning hooldamine kokku 47 ha-l (hooldatavas kogupindalas sisalduvad ka samal kaitsekorraldusperioodil taastatud niidud).*

2.2.4. LIIGIRIKKAD NIIDUD LUBJAVAESSEL MULLAL (6270*)

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab lubjavaesel mullal liigirikaste niitude elupaigatüüp 61,9 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga leidub elupaika 166,7 ha-l, millest 109,1 ha skv-des. Niidud paiknevad valdavalt Metsaküla pv-s ja Tapa skv-s. Osaliselt on niidud põõsastunud kuni 50% ulatuses ning raskesti ligipääsetavad, mis teeb nende taastamise ja hooldamise väga ressursimahukaks. Sellised niidud jäetakse looduslikule arengule ning nendest kujunevad aja jooksul metsakooslused. Selle kaitsekorraldusperioodi lõpuks peab olema tagatud 75,4 ha selle elupaigatüübi niitude hooldus. Edasine niitude taastamise ja hooldamise maht otsustatakse järgmise kaitsekorralduskava koostamisel vastavalt võimalustele.

Elupaiga säilimiseks on vajalik selle järjepidev hooldamine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Lubjavaesel mullal liigirikaste niitude elupaigatüübi säilimine vähemalt 75,4 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Lubjavaesel mullal liigirikaste niitude elupaigatüübi säilimine 75,4 ha-l seisundiga C.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel.

- ❖ *Niitude taastamine 27,5 ha-l ning hooldamine sellel kaitsekorraldusperioodil kokku 75,4 ha-l.*

2.2.5. AAS-REBASESABA JA ÜRT-PUNANUPUGA NIIDUD (6510)

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude elupaigatüüp 6,3 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga leidub elupaika 30,6 ha-l, valdav osa sellest jääb Saksaare, Mägiküla ja Metsaküla pv-sse. Suuremas osas on rohustu tugeva kultuuristamise mõjuga. Kohati ei ole niidud tehnikaga ligipääsetavad, seega on taastamist ja järjepidevat hooldust keeruline korraldada. Sellel kaitsekorraldusperioodil tuleb taastada paremini säilinud ja väärtuslikumate niite, mida on kokku 17,2 ha, ning tagada nende hooldamine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude elupaigatüübi säilimine 30,6 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude elupaigatüübi säilimine 17,2 ha-l seisundiga C.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel.

- ❖ *Niitude taastamine ja järgnev hooldamine selle kaitsekorraldusperioodi lõpuks 17,2 ha-l.*

2.2.6. RABAD (7110*)

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab raba elupaigatüüp 1982 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga leidub elupaika 1451,9 ha-l, millest 1413,2 ha on skv-des. Pindala erisus tuleneb sellest, et varem määratud raba elupaiga servaalad vastavad suures osas siirdesoo- ja rabametsa elupaigatüübile (91D0*).

Kaitseala sood kuuluvad Põhja-Eesti kõrgustiku suurte mosaiiksoode valdkonda, asudes valdkonna kõrgustiku äärealal. Pandivere kõrgustiku jalamile omane silmapaistvalt kõrge soostumus on seletatav kõrgustiku keskosast pärinevate karstivetega: arvukate allikatena väljuval veel ei ole küllaldaselt äravoolu ja aluspõhja moodustavate setete läbilaskmatuse tõttu esineb siin laialdaselt soostumist (Ohepalu looduskaitseala..., 2010).

Ohepalu raba (ka Pruunaraba, Lehtse raba) tekkis järve soostumisel, mida näitab turba alla mattunud järvemuda ja järvelubja 0,5–1,3 m paksune kiht. Ohepalu soo äärealadel kasvab madalsoomets, leidub ka puis- ja rohusood. Lage siirdesoo levib sood läbiva oosi lääneserval. Soo keskosas esineb kidurate mändidega puis-põõsaraba, Ohepalu Suurjärve ümbruses ka puis- ja lageraba. Soo pindala on 5858 ha (Ohepalu looduskaitseala..., 2010).

Tuksmani soo (ka Kurisoo, Kurisu soo) paikneb Kõverjärve ja Mõndavere vahel. Tegemist on orundisooga, mis asub Pandivere kõrgustiku nõlva ja jalami piiril. Turvas ladestus järve soostumisel, lamamiseks on liivsavi ja liivsoo. Soo toitub sademetest, lõunaosas ka põhjaveest. Rabaala serval on puisraba, keskosas levib lage älveraba. Turbalasundi paksus varieerub 3,76–6,15 m-ni. Turba all on paiguti kuni 0,4 m paksune järvemudakiht. Raba idaosas asuvad Lossijärv ja Vatu Kõverjärv (Ohepalu looduskaitseala..., 2010).

Udriku soo (pindalaga 1169 ha) asub edelast ja kagust oosidega piiratud veelahkmealal. Turvas lasub saviliival ning on tekkinud järve soostumisel, soo toitub sademetest. Soo kirdeosa madal-soos kasvab sookaasik, raba keskosa on älve- ning peenar- ja mätta-älveraba, mida piirab puisraba. Udriku järvedest idas asub 174 ha suurune Priisaare soo, Kõverjärvest läänes ja edelas 59 ha suurune Kõverjärve raba (Ohepalu looduskaitseala..., 2010). Udriku soos on kolm suuremat järve – Mädajärv, Udriku Väikejärv ja Udriku Suurjärv.

Rabade seisundi hinnang on kogu elupaiga ulatuses A. Raba elupaiga kaitse on võimalik vaid skv režiimi rakendamisega. Elupaigakompleksi kaitse tagamiseks on vajalik liita Litsemäe raba tervikuna Ellamaa skv-sse.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Raba elupaigatüübi säilimine 1451,9 ha-l seisundiga A.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Raba elupaigatüübi säilimine 1451,9 ha-l seisundiga A.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Kuivendus

❖ *Litsemäe raba kirdenurga liitmine Ellamaa skv-sse.*

❖ *Veereziimi taastamine Ohepalu rabas.*

2.2.7. SIIRDE- JA ÕÕTSIKSOOD (7140)

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab siirde- ja õõtsiksoo elupaigatüüp 20,5 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga leidub elupaika 0,7 ha-l. Pindala erisuse põhjuseks on 2009. a läbi viidud sooelupaikade inventuur, mille tulemusel on siirde- ja õõtsiksood arvatud muude märgade elupaigatüüpide hulka. Siirde- ja õõtsiksood levivad rabade servaaladel ja järvede ümbruses.

Otsesed ohutegurid puuduvad.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Siirde- ja õõtsiksoo elupaigatüübi säilimine 0,7 ha-l.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Siirde- ja õõtsiksoo elupaigatüübi säilimine 0,7 ha-l.

2.2.8. NOKKHEINAKOOSLUSED (7150)

Natura standardandmebaasi andmetel hõlmavad nokkheinakooslused 0%-l loodusala territooriumist, loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri käigus nimetatud kooslusi alal registreeritud ei ole.

Nokkheinakooslused on Eesti tingimustes raba elupaigaga vahetult seotud kooslused, mida ei ole otstarbekas käsitleda eraldi elupaigana. Sellest tulenevalt ei ole vajadust püstitada nokkheinakoosluste elupaigale kaitse-eesmärke ja tuua välja ohutegureid ning meetmeid. Nokkheinakoosluste kaitse toimub läbi raba elupaiga kaitse.

2.2.9. LIIGIRIKKAD MADALSOOD (7230)

Elupaigatüübi koodi 7230 alla kuuluvad nii liigirikkad madalsood kui ka soostunud niidud. Ohepalu LKA-l on Tapa skv osas tegemist poollooduslike kooslustega, mis on tekkinud soostunud metsade harvendamisel ja regulaarsel niitmisel ja/või karjatamisel. Soostunud niitude esmaseks väärtuseks on loodusliku liigilise koosseisuga taimekooslus oma paljude variatsioonidega.

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab elupaigatüüp 28,5 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga leidub elupaika 61,6 ha-l, millest 56,3 ha on skv-s (enamasti Ellamaa ja Tapa skv, 2 ha Rutkamäe skv-s). Madalsoo levib Valgejõe äärsetel aladel. Elupaik on

mõjutatud kuivendusest. Rutkamäe skv osas tuleb kraavid jätta looduslikule arengule, mitte lubada nende hooldamist. Tapa skv kraave tuleb vajadusel hooldada, et tagada niidutehnikaga ligipääs niitudele. Selleks tuleb kraavidest eemaldada mahalangenud puud ja muud voolutakistused. Kraavidesse kasvanud puud ja põõsad voolu ei takista, nende eemaldamine ei ole vajalik. Kraavide rekonstrueerimist ja veetaseme alandamist ei tohi lubada.

Elupaiga seisund 10 ha-l on A, 13,4 ha-l B ning 38,2 ha-l on seisund määratlemata. Niite on osaliselt taastatud. Sellel kaitsekorraldusperioodil taastatakse ja hooldatakse kokku 21,4 ha madalsooniite.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Liigirikka madal soo elupaigatüübi säilimine 10 ha-l seisundiga A, 8,1 ha-l B ja 38,2 ha-l vähemalt C.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Liigirikka madal soo elupaigatüübi säilimine 10 ha-l seisundiga A, 3,67 ha-l B ja 7,73 ha-l C. Kaitsekorraldusperioodi lõpuks määratakse hinnanguta niitude seisund ja edasine hooldusskeem.

- *Mõjutegurid ja meetmed*

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel

❖ *Niitude taastamine ja hooldamine sellel kaitsekorraldusperioodil kokku 21,4 ha-l.*

❖ *Truupide hooldamine ja kraavidest voolutakistuste eemaldamine, et tagada niitmistehnika ligipääs.*

2.2.10. VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, mis esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimakskooslusi. Vanad looduspõõsad on elupaigaks paljudele ohustatud liikidele, eriti sammaltaimedele, seentele ja selgrootutele loomadele, peamiselt mardikatele (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab vanade looduspõõsade elupaigatüüp 107,1 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2015. aasta seisuga leidub elupaika 610,6 ha-l, millest 505,7 ha skv-s. Siia on arvestatud ka potentsiaalsed vanad looduspõõsad 74,4 ha, mis asuvad kõik skv-s. Potentsiaalsed metsad kujunevad sobiva kaitsereežiimi korral (majandustegevuse puudumisel) elupaigatüübi tunnustega aladeks 30 aasta jooksul.

Ohepalu LKA-l levivad vanad looduspõõsad on mineraalpinnasel kasvavad haava, kase, männi ja kuuse enamusega metsad, vanuses 75–100 aastat (foto 6). Siia tüüpi kuuluvad ka kuuse enamusega puistud oosidel, mis praeguseks on juba haava või kase enamusega. Kaasnevateks elupaigatüüpideks on 9050, 9060 harvemini 9080* või 91D0* tüüpi elupaigad.

Alade esinduslikkus looduspõõsadena ei ole väga kõrge. Esineb lamapuitu ja surnud puitu, kuid seda vähestes lagunemisastmetes. Puistute struktuur on mitmekesine, kuid puuduvad kõrges vanuses metsad. Viljaka pinnase tõttu surevad puud noorelt ja nähtavasti on vähem võimalusi vana metsa

liikide esinemiseks. Seetõttu puuduvad elupaika iseloomustavad liigid või on neid väga vähe. Potentsiaalsete elupaikadena kirjeldati vanemad majandatud metsad, vanemad kuivendatud kõdusoo kasvukohatüübi puistud (üksikud) ja nooremad metsad, mis võiksid 30 aasta jooksul vastata loodusemetsa elupaiga kriteeriumitele (Metsaruum, 2014).

Elupaigatüübi seisund 133,3 ha-l on B, 289,5 ha-l C, 96,3 ha-l D ning 17 ha on hinnanguta elupaiku.

Natura ala eesmärk on kehtiva kaitsekorraga saavutatud. Tegemist on esmatähtsa elupaigatüübiga, seega on põhjendatud kaitse-eesmärgiks seatava pindala suurendamine. Kaitsekorralduskavaga seatakse eesmärgid skv-s paiknevatele kooslustele. Sihtkaitsevööndis asuvaid D seisundiga ning hinnanguta elupaiku käsitletakse potentsiaalsetena.

Skv-s elupaigale mõju avaldavad tegurid puuduvad.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Vana loodusemetsa elupaigatüübi säilimine 110,6 ha-l on A, 220,9 ha-l B ja 174,5 ha-l C.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Vana loodusemetsa elupaigatüübi säilimine 110,6 ha-l on B, 220,9 ha-l C ja 174,5 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.

2.2.11. VANAD LAIALEHISED METSAD (9020*)

Hemiboreaalsed looduslikud laialehised metsad moodustavad ülemineku läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel. Iseloomulik on metsakoosluse pikaajaline kasvamine samas paigas, surnud puude rohkus, samblike, seente, putukate ja mullafauna suur liigirikkus (Paal, 2007).

Elupaigatüüpi ei ole nimetatud loodusala ega LKA kaitse-eesmärkide hulgas. Elupaik registreeriti esmakordselt 2014. aastal. Tegemist on väikesepindalalise pärnametsaga (peapuuliigi vanus 110 aastat), mis paikneb Metsaküla pv-s.

Elupaigatüübi kaitset ei seata LKA ega loodusala eesmärgiks seoses väikese pindaga (1,2 ha).

2.2.12. ROHUNDITERIKKAD KUUSIKUD (9050)

See kasvukohatüüp esineb peeneteralistel, hea veevarustusega, toiterikastel ning pehme huumusega metsamuldadel, sageli reljeefi madalamates osades, jäärakutes ja nõlvade jalamil. Puistu suksessioonilise arengu käigus muutub valitsevaks kuusk, kuid laialehiste liikide osatähtsus võib olla küllaltki suur. Rohurindes domineerivad kõrgekasvulised rohunid, kuid liigiline koosseis on varieeruv. Metsadele on iseloomulik hästi väljakujunenud rindeline struktuur (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp 89,1 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2014. aasta seisuga leidub elupaigatüüpi 63,6 ha-l, millest 52,3 ha on skv-des (foto 7).

Ohepalu LKA-l on valdavalt tegu angervaksa, sinihelmika ja naadi kasvukohatüübi puistutega. Tihti ka vanade loodusemetsade kaaselupaigaga, kus 9050 elupaik jääb elupaikade 9010*, 9080* ning 91D0* vahele. Alade esinduslikkus ei ole väga kõrge. Esineb lamapuitu ja surnud puid, kuid seda

vähestes lagunemisastmetes. Puistute struktuur on mitmekesine, kuid puuduvad kõrges vanuses metsad. Vähe on elupaigale iseloomulikke liike (Metsaruum, 2014).

Elupaigatüübi esinduslikkus 5,3 ha-l on B ning 50,2 ha-l C, 8,1 ha on hinnanguta elupaiku. Eesmärk seatakse skv-s paiknevatele metsadele, kuna pv režiim ei taga elupaikade säilimist. Skv osas ohutegurid puuduvad.

Loodusala kaitse-eesmärgina määratud rohunditerikaste kuusikute pindala ei ole saavutatav, kuna kõik kaitseala metsad on 2014. a metsaelupaigatüüpide inventuuriga kaardistatud ning hinnanguliselt on rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüpi 36,9 ha võrra vähem, kui kajastab Natura standardandmebaas. Varem eraldi elupaigatüübina määratud rohunditerikkad kuusikud esinevad pigem vanade loodusmetsade kaasaelupaigana, või jäävad teiste metsaelupaigatüüpide (9010*, 9080* või 91D0*) vahele ning nende määramine eraldi elupaigatüübina ei ole otstarbekas. Vajalik on loodusala eesmärgiks seatava pindala vähendamine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Rohunditerikaste kuusikute elupaigatüübi säilimine 5,3 ha-l seisundiga B, 47 ha-l C.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Rohunditerikaste kuusikute elupaigatüübi säilimine 5,3 ha-l seisundiga B, 40,8 ha-l C ning 6,2 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.

2.2.13. OKASMETSAD OOSIDEL JA MOREENIKUHJATISTEL (SÜRJAMETSAD – 9060)

Positiivsete pinnavormide lagedel valitseb puurindes enamasti harilik mänd, nõlvadel lisandub enam harilikku kuuske, segus võib kasvada ka lehtpuid. Ümbritsevate tasasemate aladega võrreldes on nende metsade ökoloogilised tingimused hoopis varieeruvamad. Märkatav keskkonnatingimuste erinevus on päikeseliste ja varjunõlvade vahel (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab oosidel ja moreenikuhjatistel kasvav okasmets 338,5 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2014. aasta seisuga leidub elupaigatüüpi 275,4 ha-l, millest 164,8 ha skv-des (foto 8). 2014. aastal täpsustatud andmete põhjal on varem määratud 9060 metsade puhul sageli tegemist 0-elupaigaga, lisaks ka 9010*, 9050 ja 9080* elupaigatüübiga.

Ohepalu LKA-l on valdavalt tegemist sürjametsa kuusikutega, mis kasvavad moreenkõrgendikel. Sageli on kaasnevaks elupaigaks 9010* või 9050 (nõlva laugematel jalami osadel). Mõned endised kuuse enamusega oosimetsad on praeguseks juba haava või kase enamusega, mistõttu kirjeldati need elupaigatüübina 9010*. Alade esinduslikkus ei ole väga kõrge. Lamapuitu ja surnud puitu esineb kohati rohkesti, kuid seda vähestes lagunemisastmetes. Puistute struktuur on mitmekesine, kuid puuduvad kõrges vanuses metsad. Viljaka pinnase tõttu surevad puud noorelt ja nähtavasti on vähem võimalusi vana metsa liikide esinemiseks. Seetõttu puuduvad ka elupaika iseloomustavad liigid või on neid minimaalselt. Mõne aja pärast võivad elupaigatüübi praeguseks juba hõredamad osad muutuda sarapikeks või lehtpuu enamusega metsadeks (9010*) (Metsaruum, 2014).

Elupaigatüübi seisund 135 ha-l on B, 140,3 ha-l C ning 0,1 ha-l D. Loodusala eesmärgiks seatud pindala ei ole saavutatav, kuna kõik kaitseala metsad on kaardistatud. Varem okasmetsadena oosidel määratud alad on määratud pigem teiste metsaelupaigatüüpidenä (enamasti 9010* või 9080*). Kaitse-eesmärgiks seatakse elupaiga säilimine skv osas, kus negatiivsed mõjurid puuduvad.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade elupaigatüübi säilimine 164,8 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade elupaigatüübi säilimine 108 ha-l seisundiga B ja 56,7 ha-l seisundiga C.

2.2.14. SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

Sellesse tüüpi kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üleujutatud. Seega on need metsad niisked või märjad, kujunenud on turbakiht, mis on reeglina üsna õhuke (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab soostuva ja soo-lehtmetsa elupaigatüüp 702,3 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2014. aasta seisuga leidub elupaigatüüpi 410,9 ha-l, millest 285,7 ha skv-des. Siia on arvatud ka potentsiaalsed elupaigad, mis asuvad skv-des. Varem määratud aladel on sageli tegemist vanade loodusmetsade või siirdesoo- ja rabametsadega.

Ohepalu LKA-l on valdavalt tegemist madal soo, siirdesoo või sinihelmika kasvukohatüübi kaasikutega. Metsad jäävad vanusevahemikku 65–110 aastat. Kaasnevaks elupaigaks on sageli siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Alade esinduslikkus ei ole väga kõrge. Palju leidub toimivat kraavitust, mis on muutnud alade veerežiimi (kuusk järelkasvus ja teises rindes). Potentsiaalse elupaigana määratleti nooremad metsad ja suurema kuivenduse mõjuga alad (Metsaruum, 2014).

Elupaigatüübi seisund 108,4 ha-l on B, 207,3 ha-l C, 29,6 ha-l D ning 65,6 ha on potentsiaalseid elupaiku. Loodusala eesmärgiks seatud pindala ei ole saavutatav, kuna kõik kaitseala metsad on kaardistatud 2014. a metsaelupaigatüüpide inventuuri käigus ning sellega on varem soostuvate ja soo-lehtmetsadena määratud alad hinnatud vanadeks loodusmetsadeks või siirdesoo- ja rabametsadeks. Kaitse-eesmärgiks seatakse elupaiga säilimine skv osas.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Soostuva ja soo-lehtmetsa elupaigatüübi säilimine 69,9 ha-l seisundiga B ning 215,9 ha-l C.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Soostuva ja soo-lehtmetsa elupaigatüübi säilimine 69,9 ha-l seisundiga B, 143 ha-l C ning 7,3 ha-l D ning 65,6 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Kuivendamine

❖ *Kuivenduskraavide hooldamata jätmise skv osas.*

❖ *Loodusliku veerežiimi taastamine Rutkamäe skv-s.*

2.2.15. SIIRDESOO- JA RABAMETSAD (91D0*)

Ohepalu LKA-l leidub metsadest kõige enam siirdesoo- ja rabametsi. Selle tüübi kooslused erinevad siirdesoo ja raba elupaigast tihedama ja kõrgema puurinde poolest, siin on puurinde võrade liituvus vähemalt 0,3 ning puude keskmine kõrgus on üle nelja meetri (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustavad siirdesoo- ja rabametsad 285,1 ha Ohepalu loodusala territooriumist. 2014. aastal täpsustatud andmetel leidub elupaika 1144,6 ha-l. Elupaiga pindala on suurenenud valdavalt kaardistamata metsade ja raba servaalade arvelt.

Valdavalt on tegemist raba, siirdesoo ja madal soo männikutega. Kaastüübiks on põhiliselt soostuvad ja soo-lehtmetsad. Elupaika mõjutavad kunagi rajatud kuivenduskraavid, mis osaliselt veel toimivad. Kuivendusest tugevalt mõjutatud metsad ei vasta elupaiga kriteeriumidele (0-elupaigad).

Elupaigatüübi seisund 382,6 on B, 756,9 ha-l C ja 5,2 ha-l D. Loodusala eesmärgiks seatud pindala on mitmekordselt ületatud. Siirdesoo- ja rabametsad on Natura esmatähtis elupaigatüüp, seega põhjendatud loodusala eesmärgi suurendamine skv-sse jäävas osas. Kaitse-eesmärgikes käsitletakse D esinduslikkusega metsi potentsiaalse elupaigana.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Siirdesoo- ja rabametsa elupaigatüübi säilimine 1049,4 ha-l seisundiga B ning 5,2 ha-l C.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Siirdesoo- ja rabametsa elupaigatüübi säilimine 353,7 ha-l seisundiga B, 695,7 ha-l C ning 5,2 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Kuivendamine

- ❖ *Kuivenduskraavide hooldamata jätmise skv osas.*
- ❖ *Loodusliku veerežiimi taastamine Ohepalu skv-s*

2.3. MUUD VÄÄRTUSED

2.3.1. MAASTIK

Lisaks liikidele ja elupaikadele kaitstakse Ohepalu LKA-l ka maastiku mitmekesisust ning Tapa-Pikassaare ja Ohepalu-Viitna oosistut.

Ohepalu LKA asub laugelt nõgusa aluspõhjareljeefiga madalal (60–80 m) Vahe-Eesti tasandikul, kus aluspõhjakiivid on lausaliselt kaetud kvaternaari setetega. Pinnakattes valitsevate limnoglatsiaalsete peeneteraliste setete ja reljeefi tasasuse tõttu on vete äravool ja infiltratsioon raskendatud. Seetõttu esineb Kõrvemaa idaosas peaaegu inimtühjal alal hulk soostuvaid metsi ja erineval arenguastmel soid (Udriku raba, Kõverjärve raba, Priissaare soo, Tuksmanni soo). Siinsed sood kuuluvad Põhja-Eesti suurte soode valdkonda, metsad vahelduvad kinnikasvanud heina- ja karjamaadega.

Siinse sooderikka jääjärvetasandiku pinnamoe muudavad vaheldusrikkaks mandrijää servakuhtajad – oosiahelikud. Kaitseala telg, ühtlasi maakonna piir, on Tapa-Pikassaare vallseljak (ka Rutka mäed, Pikkmägi). Ohepalu LKA-le jäävad oosid on peamiselt nn kitsad oosid, mille hari on kumer või terav ning nõlvad sirged ja järsud, kaldega harilikult 25–30° (Ohepalu looduskaitseala..., 2010).

Tapa-Pikassaare oosistu on 16 km pikk ning saab alguse Tapa linna lähedalt Valgejõe oru lammilt, ulatudes loodes Pikassaare sooni. Vallseljak peegeldab kunagise jäälohe suunda, mis paiknes risti liustiku üldise taganemise suunaga (põhja-loode). Ooside ahelikus on raske eristada üksikuid pinnavorme, kuna oosid on tihedalt üksteisega liitunud. Samas on huvitav jälgida selle harja rütmilist vaheldumist, kus iga kõrgem kühm vastab intensiivsemale sulamisperiodile. Sarnastele pinnavormidele iseloomulikult asub oosistik mattunud ürgoru kohal, mis on lõikunud aluspõhja kivimitesse 70–80 m sügavuselt.

Tõenäoliselt on oosistik tekkinud jääaluses tunnelis, mis juhtis sulavee Tapa suunas. Oosistik on vahelduva harjajoonega. Ooside laed kerkivad tasandikust 15–18 m kõrgusele, kõrgeima oosi hari ulatub Ohepalu järve lähedal 109,5 m üle merepinna. Tapalt Rutka mägedega algav ja üle Litsemäe Mägikülla viiv vallseljak on meeldiv koht nii jalgsi- kui ka rattamatkaks – enamasti kulgeb teerada otse oosistiku harjal. Litsemäe künniseid Ohepalu külast läänes on kutsutud ka Naেলাaugu mäeks, mis olevat Kalevipoja hobuse raudnaelte asemeist tekkinud.

Ohepalu-Viitna oosistu saab alguse Ohepalu järve lähedalt, suundub põhja-kirdesse ja lõpeb Viitna mõhnastikus. Kõverjärvest edela suunas on Kõrvemaa kõige kõrgem punkt – 111 meetrit ü.m.p. Siinsed pinnavormid ei moodusta katkematut ahelikku, vaid esinevad üksikute gruppidega – Kõrve, Katku, Karussaare, Uku ja Viitna oosistikena.

Ohepalu seljakutelt ei avane ümbrusele panoraamseid vaateid, mets varjab kõik, vaid kohati vilgub oosi harjalt vaadates Ohepalu järve veepeegel, pisut enam on avatud Udriku järved.

Keset Ohepalu raba paiknev Ohepalu Suurjärv (67 ha) on Lääne-Virumaa suurim järv, mis on tekkinud rabapõlengu tagajärjel. Suurjärvest lõuna poole jääb väikeste laugaste vahele suurem Härklaugas ja Rutka Linajärv. Ohepalu külast kolm kilomeetrit põhja poole asuvad Udriku järved. Need on kaks pruuni ja pehmeveelist rabajärve (Suurjärv 23 ha ja Väikejärv 14 ha) on oma nime saanud kuulumisest Udriku mõisa alla. Samas rabas asub viie saarega Kõnnu Mädajärv.

Võimalik, et muinasajal käis muistne ühendustee Tallinna ja Virumaa vahel läbi Ohepalu ja selle naabruses olevate Pala metsade. Esimesed kirjalikud andmed Ohepalu külast pärinevad 13. sajandist „Taani hindamisraamatust”.

Peale II Maailmasõda rajas punaarmee Ohepalust läände jäävale alale sõjaväe õppepolügooni. Sellele alale jääv asustus likvideeriti, inimeste ligipääs paikkonda tõkestati. Seda aega jäävad tänapäeval meenutama kümned kilomeetrid tankiteid ning ulatuslikud segi pööratud loodusmaastikud.

Lääne-Virumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” lisa nr 1 „Lääne-Virumaa väärtuslike maastike register” alusel on Ohepalu nimetatud riikliku või maakondliku tähtsusega väärtusliku maastikuna (määratletud ala sisaldab ka Kõnnu mõisa keskust ja parki).

Vabariigi Valitsuse 27. augusti 2015. a korraldusega nr 352 „Kaitseväe keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas alaliseks riigikaitsealaseks väljaõppeks loa andmine“ on 2265 ha-l Ohepalu LKA territooriumist (oosipealsest teest lääne poole jääval osal kaitsealast) lubatud Kaitseväl korraldada riigikaitsealist väljaõpet. Korralduse seletuskirja kohaselt on see piirkond määratud ohualaks, kuhu põlügenil toimuvate laskmiste ajal peab kõrvaliste isikute juurdepääs olema tõkestatud ja rangelt keelatud, kuna seal viibimine võib olla eluohtlik. Samal ajal Kaitseväe väljaõpet ohualas ei toimu ja seega ei kahjustata seal suure tõenäosusega loodust ega elustikku. Piirkonna sulgemise ajatamine ja kooskõlastamine Kaitseväe keskpõlügeni ohualadeks lepitakse kokku RMK ja Kaitseväe vahel sõlmitavas lepingus.

Vastu võetud 27.08.2015 nr 352

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealale iseloomulike pinnavormide säilimine heas seisundis, loodusliku maastikupildi ja vaadete säilimine.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Ohepalu looduskaitsealale iseloomulike pinnavormide säilimine heas seisundis, loodusliku maastikupildi ja vaadete säilimine.

- Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Liigne ja korraldamatu külastustegevus

- ❖ *Kaitseala välispiiri ja vöändite tähistamine;*
- ❖ *maastikuliste väärtuste tutvustamine kaitseala infotahvlitel;*
- ❖ *vaadete säilitamine oosilt Ohepalu järvele ja rabale kolmes paigas;*
- ❖ *Ohepalu tee hoidmine autoliikluseks suletuna.*

2.3.2. AJALOO- JA KULTUURIPÄRAND

Ohepalu LKA-l on registreeritud 28 pärandkultuuriobjekti. Objektide nimekiri on tabelis 8. Muinsuskaitsealisi objekte ei ole registreeritud (Kultuurimälestiste Riiklik Register, 2014).

Tabel 8. Pärandkultuuriobjektid Ohepalu LKA-1 (EELIS, 2014)

Objekti nimi	Objekti tüüp	Küla	Pärimused	Märkused	Foto
Autasutalu	Autasumaa	Ridaküla	Autasutalud kingiti Vabadussõjas üles näidatud vapruse eest.	Edelasse jääb saarekene, mille ümber on käsitsi kaevatud kraav. See on tehtud peremehe poolt, kes armastas sellel saarel päevade viisi istuda ja küllap möödunud sõjale tagasi mõelda. Saarel kasvavad männid.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV058.jpg
Turvavõtu kohad	Turbavõtu kohad	Ridaküla		Kohalike talude turbavõtukohad 2–3 tk.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV059.jpg
Perekond Koitvee asundustalu	Asuniketalude kohad	Ridaküla	Rehemaja tüüpi asundustalu ehitati Augjärvelt tulnud Koitvee 5-lapselisele perele. Poeg Matsi ristiisad olid president Päts ja tervishoiuminister.	Maja on väiksemal kujul üles ehitatud Tapa linnas.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV003.jpg
Linnamägi	Muinaslinnused	Kõrveküla	Ohepalu külast 1,6 km loodesse ja Kõrvekülast 1 km edelasse jääv Linnamägi on seotud rohkete legendidega. See ümbruskonna mägedest kõrgem ja järskude nõlvadega mägi oli sobilik kaitseotstarbeks.		http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV190.jpg
Turbavõtukohad	Turbavõtukohad	Kõrveküla	Kui mõisades lõigati turvast juba varem, siis taludes hakati seda tegaema alles 20. saj. Vähemkõdunenud turvast kasutati loomadele allapanuks.	Järve teest linnulennult 60 m kaugusel.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV191.jpg
Turbakuur	Turbavõtukohad	Ohepalu	Lõigatud turvas veeti kuivama kuuridesse.	Kas seda tegi turbaühistu või talumehed ise, ei mäletata.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV192.jpg
Vaiküla	Pao- ja pelgupaigad	Ohepalu	Pelgupaigad, mis asusid raskesti ligipääsetavates kohtades, kasutati vaenuohu korral. Siin võidi elada püsivalt või ajutiset. Salateede kaudu või veesõidukiga käidi põldudele tööle.	Vaiküla asukohta ei tea. Kännud järve põhjas võivad olla vaikülast, seotud järve tekkega või lastud vedada järvejääl mõisnike poolt, et takistada talurahva kalapüüki.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV196.jpg
Sõjaväe harjutusväljak	Okupatsiooni aja objektid (kasarmud, vaatetornid, kaitserajatistid)	Ohepalu			http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV197.jpg
Kükkaeide kivi	Pärimustega kivid, ohvri- ja kultusekivid	Kõrveküla	Muistendi järgi Ohepalus elanud küürakas ja kükakil käinud nõid, kes surres muutus kiviks.	Kivi on kas veerenud või veeretatud kaldast alla.	
Röövlikoopad	Maakojad	Uku	Põlise maantee äärde sügavale orgu olid ennast sisse seadnud maanteeröövlid. Teeliste tulekust andis märku üle tee tõmmatud nõör, mille otsas oli kell.		http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV053.jpg
Vohnja raba	Turbavõtuko	Kõrveküla	Suuremad ja väiksemad turbavõtu augud. Kõva maad pidi		http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV053.jpg

Objekti nimi	Objekti tüüp	Küla	Pärimused	Märkused	Foto
turbavõtukoht	had		läks põhitee, millele tulid haruteed, mida mööda veeti turvas välja. Niiskemates kohtades on teed ääristatud kraavidega.		uur/PK/PK233.jpg
Liivaku talu	Põlised talukohad	Kõrveküla	Tuimõisa maadel on hajatalupidajana mainitud juba 1726. aastal Liwako Tõnno.	Perenaine Leena, kes oli mõisas teeninud, sai sealt kaasa armastuse puude, põõsaste ja lillede vastu ja kasvatas neid ka oma talus. Veel praegugi on neist mõned näha, kuigi aeg on oma töö teinud.	http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV054.jpg
Kelder Liivaku talu maal	Keldrid	Kõrveküla	Viimane talust säilinud rajatis tänaseks päevaks. Kelder kohandati ca 15 aastat tagasi suviseks peavarjuks, kuid nüüd lõhutud ja reostatud.	Paekivikelder.	http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV055.jpg
Tuimõisa	Põlised talukohad	Uku	Tuimõisa on käinud mõisnike vahel käest kätte ja olnud majandusüksusena olemas juba vähemalt 16. sajandil.	Pikaajalisest majandamisest on siia jäänud mitmeid jälgi. Reehajju ase, kaks kaevu ja kivideraad, millel võivad olla erinevad otstarbed. Vallid. Kas kunagised kiviaiad?	http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV056.jpg
Lennukivrakk	Sõjalised objektid I ja II Maailmasõjast, Vabadussõjast	Arbavere	Sõites Tallinnast Leningrad langes nii, et vagu järgi. 2 pilooti, kes viisid oma naistele kraami (kangad jm). Tulid Ojale abi järgi, et kraam soost välja vedada. Teatasid raadio teel Tapale, kust tuldi autodega järgi. See võis olla 1945-46.	Kohalikud said mitu käiku teha ja asju maha kruvida, kuni tulid mehed Tapalt ja panid lennuki põlema.	http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV065.jpg
Metsaküla heinamaad	Maaparandus objektid	Kõrveküla		Säilinud on need kauged metsaheinamaad seetõttu, et L. Pärna nim kolhoos neid niitis, kuna kari oli suur ja sööta oli vaja.	http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV087.jpg
Katku koht	Põlised talukohad	Kõrveküla	Katk käis mööda maad ja otsis väljapääsu inimeste juurde. Kohta, kus ta külmus, asutati hilisemal ajal Katku talu. Seal on praegu Ees- ja Taga Katku. Ees-Katku rohuaia taga on kaugete aegade tunnistajana säilinud kivikalme.	Mareta veesoonik on veel käesoleval ajastul olemas suure ja väikese Kõrveküla vahel. Kevadeti ja sügisei õige paljuveeline ojakene, kuid vanasti oli ta peaaegu läbipääsmata.katku maadel on vana pärnasalu ja põline mänd-tuuleluud.	http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV216.jpg
Kohtu talu	Põlised talukohad	Kõrveküla	Kohtu, ka Kohala mehed olid ennast mustast katkust välja ravinud viina ja soolaga.		http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV217.jpg
Väälma koht	Põlised talukohad	Kõrveküla	Friedrich Robert Faehlmann (31. detsember (20.12) 1798 Ao mõis (Järvamaa) – 22. aprill (10.04) 1850 Tartu) oli Eesti kirjamees ja arst. Tema isa Johann on pärit Undla mõisa Väälma koha pealt.	Väälma kuulus Tuimõisale. Alates 1877. a on siin Mäe- ja Uue Väälma. Tänapäevaks on Mäe Väälmal järgi lauda vundament ja 1990. aastatel ehitatud (tänapäevaks rüüstatud) elamu.	http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV218.jpg
Mägiküla	Põliskülade kohad	Mõndavere	Mägiküla on kuulunud Tõdva-Kõnnu mõisale. 1938. a skemaatilisel kaardil võib lugeda kokku 13 talu. Kuna see maa läks polügooni alla, siis küla sunniti ära kolima.		http://pk.rmk.ee/parandkultuur/YV/YV127.jpg

Objekti nimi	Objekti tüüp	Küla	Pärimused	Märkused	Foto
Ämmasaare kõrts	Kõrtsid	Pala	Oli kohaliku tähtsusega kõrts 19. sajandil. Andmed www.neerutiselts.ee Arne Kivistiku matkakirjeldusest.	Säilinud kõrtsihoone vundamendi jäänused, aimatav kõrvalhoone teisel pool teed. Suured pärnad õuepuudena. Hävinud Tapa polügooni tulekuga	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/MO/MO162.jpg
Ohepalu soo turbavõtukoht	Turbavõtukohtad	Kolgu	Kohaliku tähtsusega turbavõtukoht	Turbavõtukoht umbes 1 ha suurusel alal. Hästi nähtavad basseinid ja rabapeenrad.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/MO/MO163.jpg
Sauniku talu	Taluhäärberid, -elumajad	Mõndaver	Sauniku teatakse olevat asunustalu. Peale sõda kaevandati Kõnnu oja ääres sauniku maa peal ookit (Kadrina artell „Mineraali” poolt). Mäletatakse pikka hoonet 20–30 m, kuhu seda rööpaid pidi kuivama toodi.	Vana vundamenti on kasutatud uue hoone ehitamisel.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV126.jpg
Ohepalu järve kuivendamise kraav	Maaparandus objektid	Ohepalu	20. saj algul tuli mõisnikul plaan Ohepalu järva alla lasta, et heinamaad juurede saada. Veed juhiti Loobu jõkke. Kraavid olid küll kohati väga sinka-vinka (eriti Kolu veski juures), kuid lang töötas ja järve veetase alanes.	Kui vene ajal taheti kraav sirgemaks ajada, jäi vesi seisma ja mõisadeaegne sinka-vinka tuli peaaegu täies ulatuses taastada. Täna veetaseme juures on kraavid kuivad, ainult vahetult järvest tulev vesi jookseb kraavi otsas olevasse karsti auku.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV043.jpg
Kõrveküla talitee ja Kivisild	Talveteed	Kõrveküla	Kivisilla soonikust läks läbi Pala-Mägiküla-Kõrveküla talitee.	Aeg on teinud oma töö.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV077.jpg
Soosilla (Sakstesilla) tee	Soosillad	Ohepalu	Salatee, mille kaudu käidi vaiküla (pelgupaik vaenuohu korral) ja põldude vahet. Hilisemal ajal kasutasid Kolu mõisasaksad seda Ohepalu järves suplemas käimiseks, sellest ka Sakstesillatee.		http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV195.jpg
Järvete ja Naelaaugumägi	Vanad kohanimed	Pala	Põline tee Rannavärvast, jõuab läbi Rooma Harjumaale. Kilomeeter Ohepalu külast tuleb palju lohke, künkaid ning kuristikke. Räägitakse, et need oleval tekkinud Kalevipoja läbisõidul, hobuseraua naelte asemest. Seda hüütakse praegu Naelaaugu mäeks.	Naelaaugu on endine metsavahi koht. Teed ääristavad kummalised kandilised süvendid, mille otsas kuhjatis, need on mälestused polügooni ajast.	http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV128.jpg
Ohepalu saunaküla	Põliskülade kohad	Ohepalu	Saunaküla viimased asukad lahkusid 1960. aastatel ja saunade asemeid on raske looduses üles leida. Täna seni on säilinud heas korras Lusika saun.		http://pk.rm.k.ee/parandkultuur/YV/YV194.jpg

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

3.1. HETKEOLUKORD JA VISIOON

Suurem osa Ohepalu piirkonnast on säilitanud oma ürgse loodusliku ilme, mida soodustas inimeste sissepääsu tõkestamine polügooni alale. Puhas ja liigirikas loodus, mitmekesised pinnavormid, järved ja metsad omavad suurt turismipotentsiaali.

Ohepalu LKA-l asuvad järved on puhkekohtadena intensiivselt kasutatavad peamiselt Tapa linna elanike poolt. Populaarseimad külastuspaigad on Kõverjärv, Udriku Suurjärv ja Suur Kaanjärv (foto 9). Kalamehed ja kanuumatkajad külastavad aktiivselt ka kaitseala edelapiiril paiknevat Valgejõge. Ala vahelduv maastik on sobiv ka rattasõiduks ja suusatamiseks. MTÜ Männikumägi liikmed korrastavad kaitsealal teid, radu, viitasid jms (nt niidavad teede ääri, eemaldavad teele murdunud puid, ajavad talvel sisse suusarajad jne) ning koristavad prügi. Radasid kasutatakse aastaringelt, populaarsemad on need talvel suusatajate ja looduses liikujate seas.

Ala on elupaigaks mitmetele häirimise suhtes tundlikele liikidele, kelle kaitseks on moodustatud liikumispiiranguga võõndid. Samuti on suur osa kooslustest ja mitmed taimeliigid tundlikud tallamise suhtes. Ooside järsku nõlvu ohustab erosioon. Eelnevast tulenevalt sobib siin eelkõige arendada väikesemahulist loodusturismi. Kaitseala külastajana soovitakse näha teadlikke omal käel liikuvaid loodushuvilisi ja matkajaid, samuti sobib ala suurepäraselt jalgrattaga liikumiseks. Piirkonna matkakorraldajate eestvedamisel toimuvad alal mitmed loodusretked. Lisaks on Ohepalu LKA läheduses Neerutis, Viitnal, Lahemaal ja Põhja-Kõrvemaal mitmeid ettevalmistatud puhkealasid. Kaitseala ainuke ametlik külastusobjekt on Kõverjärve parkla, mida hooldab RMK.

Järvede juurde viivatele teedele on paigaldatud tõkkepuud, kuna järvede kaldad kannatasid liigse külastuskoormuse tõttu. Paigaldatud tõkkepuud on korduvalt lõhutud ning neil puuduvad lukud. Ebaseaduslikult on paigaldatud kivi-hunnikud tõkkepuude juurde, mis takistavad küll sõidukite läbipääsu (ei takista üldiselt ATV-ga sõitmist), kuid on ka ohuks külastajatele (nt ratturitele, kes ei oska kivide olemasoluga arvestada) ning teesulg takistab ka kaitsekorralduslike tööde läbiviimist. Ohuolukorras puudub alale ligipääs.

Järgnevalt on analüüsitud peamisi külastuspiirkondi Ohepalu LKA-l:

Kõverjärv – paikneb Tapa-Loobu maantee lääneküljel kõrge oosi jalamil. Männituka varju jääv maaliline Kõverjärv on aja jooksul olnud Tapa elanike suvituskoht. Varasemalt on probleemiks olnud massiline külastamine ja autodega järve kaldale sõitmine, autode pesemine järves jne. Käesoleval ajal on ligipääs autodele takistatud lukustamata tõkkepuu ja keelumärgiga (foto 10). Rajatud on parkla, kus on ka infotahvel (foto 11). Puidust parklapiire oli 2014. aasta kevadel osaliselt lõhutud. Kõik teised rajatised olid hooldatud ja heas seisukorras. Järve kaldal puhkerajatisi ei ole, olulisi tallamiskahjustusi ei tuvastanud.

Udriku Suurjärv – järve ääres on infotahvli alus (info puudub, tahvel soditud; foto 12). Oosi serval on väike lõkkease. Kalameeste poolt on järve kaldale puhastatud koht paadi vette laskmiseks. Oosi järsul nõlval on mõningast mõju avaldanud tallamine. Eeldatavalt on külastuskoormus viimastel aastatel vähenenud, kuna järve äärde autoga ei pääse. Tõkkepuu ja kivide eemaldamisel kasutaksid Udriku järve teed tõenäoliselt kalamehed, väikesearvulised loodusmatkajad ning puhkajad. Tee on valdavalt halvas seisukorras ega ole tavalise sõiduautoga

läbitav. Varasemas kavas nähti ette nõlvale pinnase kaitseks trepi ehitamine. Treppi ei ole ehitatud ning tegevust käesoleva kavaga ette ei nähta.

Ohepalu Suurjärv – oosi harjal kulgeva tee servas, järvest u 300 m kaugusel, on ebaseaduslik lõkkekoht ja istumispakud (foto 13). Kohtadesse, kuhu järjepidevalt rajatakse ebaseaduslikke lõkkekohti, tuleb paigaldada lõkketegemist keelustavad märgid. Lõkkeaseme juurest viib järveni sissetallatud rada (metsas ja rabas).

Valgejõe kallas – jõe ääres on külili vajunud infotahvli alus (tahvlil info puudus). Varasemalt olid alal lõkke tegemist ja liiklemist keelavad märgid ja kaitseala piiritähis (KKK koostamise ajal nimetatud tähised puuduvad). Valgejõgi on kalameeste hulgas populaarne kalastuskoht, kaldale on rajatud mitu ebaseaduslikku lõkkeplatsi ja palgid istumiseks (pingid tehtud 2001. aastal Tapa matkajate ja suusatajate poolt lammutatud silla jäänustest). Kevadel 2014 olid lõkkekohad koristatud, ühe juures leidis natuke prügi (foto 14). Üle Valgejõe on rajatud sild, mis ei ole ATV-ga ületatav (foto 15). Valgejõe äärde viiva tee algusesse (väljaspool kaitseala) on maaomanik paigaldanud lukustatava tõkkepuu.

Seega on peamised külastusega seotud probleemid ebaseaduslike lõkkekohtade rajamine, külastusega seotud rajatiste (tõkkepuud, märgid jms) lõhkumine või kahjustamine. Kaitsealal asuvad pinnasteed pole suuremas osas tavalise sõiduautoga läbitavad. Varasematel aastatel on olnud probleemiks väljaspool teid ja õrna pinnasega kooslustes (sh Ohepalu rabas) ATV-dega sõitmine. Viimasel ajal ei ole teateid ATV-dega sõitmisest alal, sõidetakse pigem naabruses oleval Tapa keskpõlügenil. Tapa-Rutkamäe-Sakssaare ATV sõidumarsruuti enam ei kasutata, kuna tormimurru tõttu ei ole see läbitav. Vanad rajad on maastikul veel tuvastatavad, kuid kinni kasvamas. Kaitseala läänepiiril raiuti lahti Tapa keskpõlügeni piir, vajadusel tuleb tõhustada kontrolli ATV-dega sõitjate üle.

Kaitsealal on vajalik regulaarne järelevalve, tõkkepuude uuendamine ja parandamine, prahi koristamine, ebaseaduslike lõkkeplatside likvideerimine. Kohtadesse, kuhu korduvalt rajatakse lõkkekohti, tuleb paigaldada lõkke tegemist ja prügi mahajätmist keelustavad piktogrammide. Sarnased märgid on paigaldatud Valgejõe äärde, Kõverjärve parklasse ning Ohepalu järve vaatekoha juurde.

Kaitseala loodusmaastikku rikuvad Mäetaguse pv-s asuvad Nõukogude armee tegutsemisajast jäänud taastamata kruusakarjäär (Mäetaguse, 35206:002:1061) ja telliskivihooned varem (Tõnujaani mü, 35206:002:0941; foto 16). Varemete ümbrus on tugevalt prügistatud. Nimetatud objektide likvideerimine oli planeeritud kahte varasemalt koostatud kaitsekorralduskavasse. Varem (paiknevad eramaadel, seega ei ole tegevusi ellu viidud ning käesoleval kaitsekorraldusperioodil neid uuesti ei kavandata).

Vaadete avamiseks Ohepalu rabale ja järvele on raiutud võsa kolmes kohas oosi harjal Ohepalu skv-s. Võsa raiuti ka Udriku skv-s vaate avamiseks Udriku Suurjärvele. Vaatesektorid tuleb hoida avatuna, täiendavaid vaatekohti ei kavandata.

Visioon ja eesmärk

- *Visioon*

Looduskaitsealal peetakse esmatähtsaks kaitsealuste liikide, looduslikus seisundis elupaikade ja maastiku kaitset. Looduskaitseala väärtusi tutvustatakse infotahvli abil. Olulist mõju avaldavaid külastusobjekte alale ei planeerita, kuid soodustatakse väikesemahulise loodusturismi arengut.

- *Eesmärk*

Tagada kaitseala paiknemise ja liikumiskeelu alade selge tähistatus looduses. Selgitada loodusväärtusi, ala kaitse eesmärke ja külastusreegleid infotahvlite kaudu. Säilitada maastikuvaated.

Meetmed:

- ❖ *Ohepalu skv-s võsaraie kolmes kohas iga kolme aasta järel vaadete avatuna hoidmiseks Ohepalu rabale ja Ohepalu Suurjärvele.*

3.1.1. OLEMASOLEV KÜLASTUSTARISTU

3.1.1.1. TÄHISED JA INFOTAHVLID

Ohepalu LKA välispiir ja liikumiskeeluvööndid tähistati 2005. a LIFE-Nature projekti raames ja 2008. a Riikliku Looduskaitsekeskuse poolt.

LKA uus kaitse-eeskiri kinnitati kaitsekorralduskava koostamise ajal 07.03.2014. 2014. aasta oli kaitseala välispiir tähistatud 76 punktis, sh 41 väikest tammelehega piirimärki (19 katkist ja 22 tervet), 25 keskmise suurusega piiritähist (7 katkist ja 18 tervet; foto 17), kolm suurt LKA märki (kõik terved; foto 18) ning 7 liikumiskeelu tähist (5 katkist ja 2 tervet). Liikumispiiranguga vööndid on valdavalt tähistamata. Olemasolevad tähised on joonisel 5. Suured LKA tähised Pala-Ohepalu teel asuvad valedes kohtades ning need tuleb teisaldada õigetesse kohtadesse kaitseala välispiirile.

Kaitseala välispiir ja liikumispiiranguga vööndid tuleb tähistada 2014. aastal kehtestatud kaitsekorra kohaselt. Osa olemasolevaid tähiseid tuleb likvideerida, kuna kaitseala piir on muutunud ning tähised paiknevad vales kohas.

Oosi harjal kulgevale Ohepalu-Tapa vahelisele pinnasteele on paigaldatud puidust viidad (foto 19). Kaitsealale on paigaldatud neli infotahvli alust. Infoga alused on Kõverjärve parklas ning kaitsealale Mõndavere küla poolt siseneva tee ääres Mägiküla pv-s (kaitseala loodenurok). Ilma infota alused on Udriku Suurjärve ääres. Kõik infotahvlid tuleb uuendada, kuna kaitse-eeskirja kinnitamisel muutus kaitseala piir ning tahvlite postid on mädanenud.

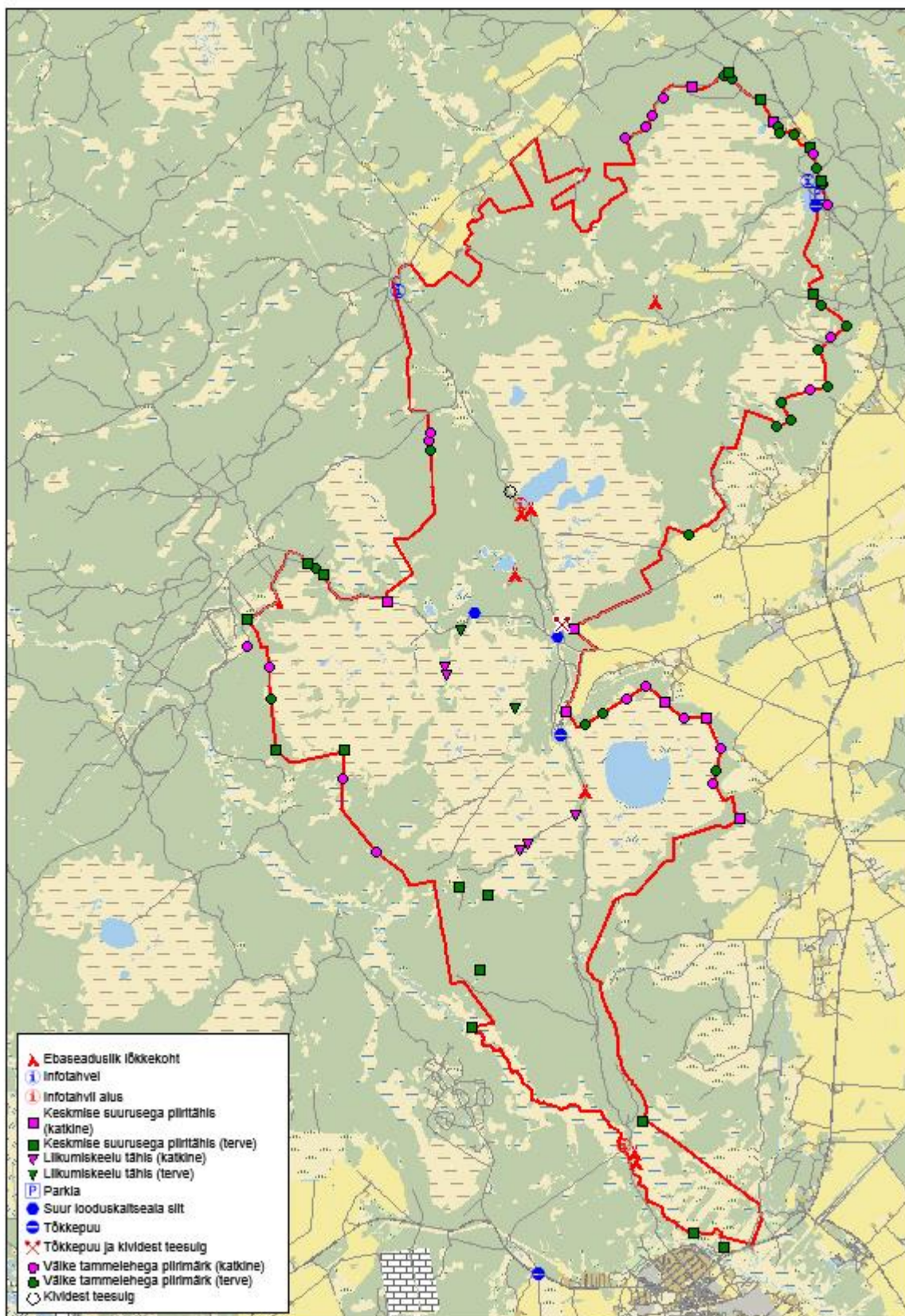
Meetmed:

- ❖ *Kaitseala välispiiri ja liikumispiiranguga vööndite tähistamine, tähiste likvideerimine ja uuendamine.*
- ❖ *Kaitseala infotahvlite asendamine (sh aluse ning info uuendamine) ja hooldamine.*

3.1.1.2. KÕVERJÄRVE PARKLA

Ohepalu LKA-l asub RMK poolt korrashoitav Kõverjärve parkla. Parkla mahutab umbes 10 sõiduauto ning paigaldatud on kaitseala tutvustav infotahvel. Parkla puidust piire oli 2014. aasta kevade seisuga lõhutatud. Parkla juures on lukustamata tõkkepuu. Autoga järve äärde ei pääse.

- Meetmed:
 - ❖ *Kõverjärve parkla hooldamine, sh parkla piirde korrastamine.*



Joonis 5. Olemasolevad tähised ja külastusobjektid Ohepalu LKA-1. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

3.1.1.3. MUUD KÜLASTUSRAJATISED

Mootorsõidukitega kaitsealal liikumise piiramiseks paigaldati 2004. aastal kaitsealale neli lukustatavat tõkkepuud koos mootorsõidukite liikumist piirava märgiga. Lisaks on üks tõkkepuu kaitsealast väljas Tapa – Lehtse – Jäneda teelt Valgejõeni kulgeva pinnastee (Rutka tee) alguses (paigaldanud maaomanik).

Kaitsekorralduskava koostamise ajal on alles kolm tõkkepuud, mille lukud on lõhutud. Tõkkepuude sageda lõhkumine on tõenäoliselt põhjuseks, et valdav enamik teid on lisaks suletud ka kividega (tõenäoliselt maaomanike poolt; fotod 20 ja 21). Kivid tuleb teedelt likvideerida, kuna ohuolukorras, nt tulekahju korral peab olema võimalik alale ligi pääseda. Kivid takistavad ka rattamatkajate ja suusatajate liikumist teedel. Tõkkepuude taastamist ja asendamist ette ei nähta, kuna mootorsõidukitega liikumine ei ole alal enam nii suur probleem (samuti on oosil kulgev pinnastee sõiduautoga läbimatu) ja sõidukitega liikumise keelu kehtestamiseks kasutatakse liiklusmärke.

Enne tõkkepuud tuleb paigaldada tupiktest või tõkkepuu olemasolust teavitavad märgid. Tõkkepuude juurde on vajalik ka mootorsõidukitega liiklemise keelu märkide paigaldamine.

- Meetmed:
 - ❖ *Teedel liikumist takistavate kivihunnikute likvideerimine.*
 - ❖ *Tõkkepuust teavitavate (tupiku) märkide ja mootorsõidukitega liiklemise keelumärkide paigaldamine.*

3.1.2. MATKAD JA RAJAD

Ohepalu LKA-l RMK ja Keskkonnaameti õppeprogramme läbi ei viida.

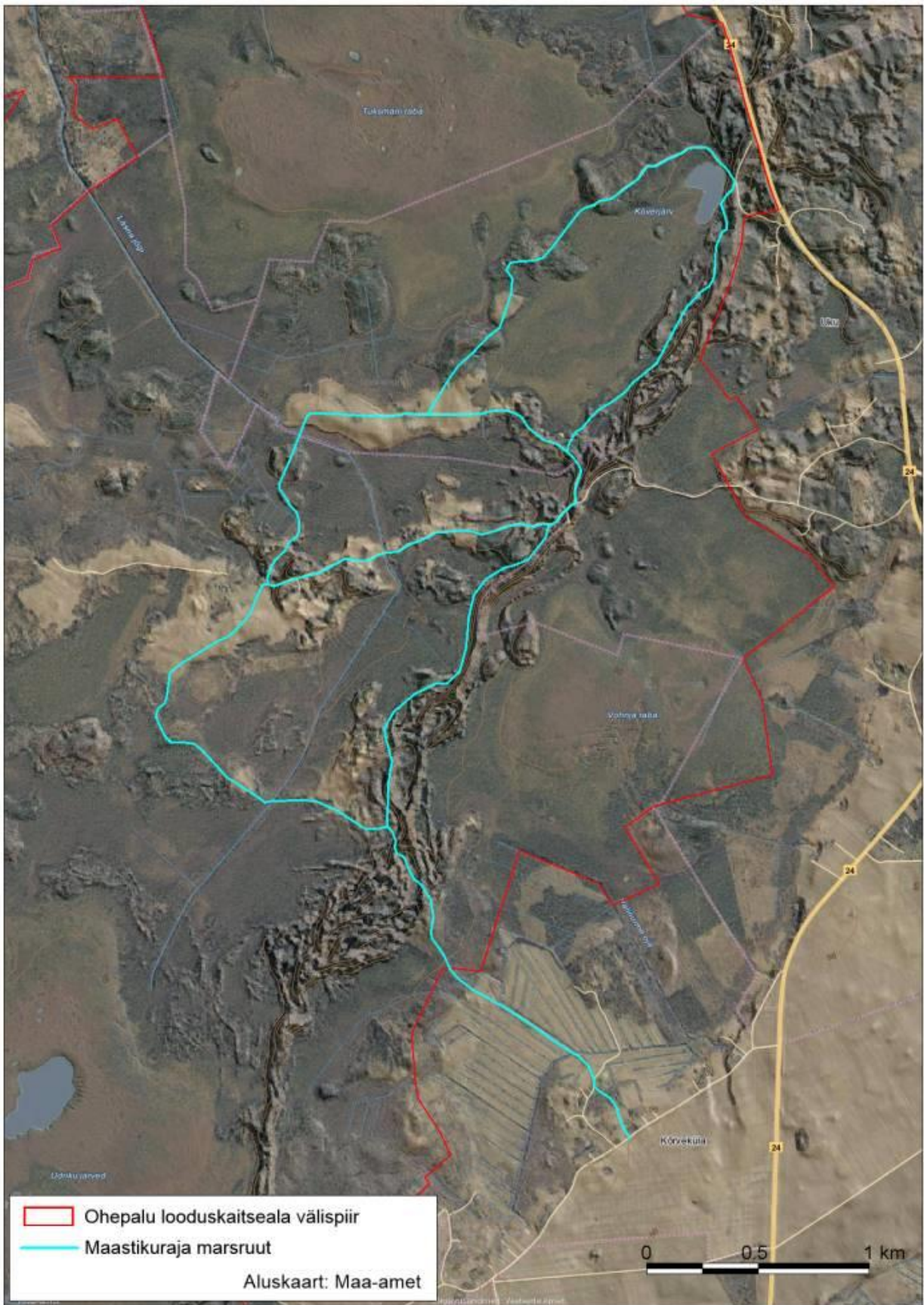
Alal korraldatakse rattamatku, lisaks korraldavad mitmed turismiettevõtjad ühe- ja mitmepäevaseid kanuumatku Valgejõel. Linnumäe Loodustalu korraldab lisaks ka erinevaid retkejuhiga matku Ohepalu rabas, tõrvikumatku ning pakub matkajuhti jalgrattamatkadele Ohepalu LKA-l.

MTÜ Neeruti Seltsi liikmed on avaldanud soovi taastada kunagised küladevahelised liikumisteed (Joonis 6). Osalt on teed säilinud ja looduses selgelt tuvastatavad, samas on lõike, mis on kinni kasvanud ning tee asukoht ei ole enam tuvastatav. Rajad jäävad valdavalt Metsaküla piiranguvööndisse, seejuures on teede servad osaliselt 0-elupaigaks määratud ning nende hooldamine ei kahjusta kaitseala eesmärkide saavutamist. Raja põhjapoolne osa on Tuksmani skv-s. Vööndi eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Rajad läbivad osaliselt loodusdirektiivi metsaelupaiku, radade hooldus kahjustaks elupaiga seisundit ning läheks vastuollu kaitse-eesmärkidega. Vööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud olemasolevate rajatiste hooldustööd. Radade taastamist kaitsekorralduskavas vajaliku tegevusena ette ei nähta. Tegevust võib ellu viia vastavuses kaitse-eeskirjaga ning kokkuleppel kaitseala valitsejaga.

3.1.3. TEABE JAGAMINE JA TRÜKISED

2005. aastal andis Metsahoiu Sihtasutus välja Ohepalu LKA tutvustava voldiku. Voldiku koostasid Triin Amos ja Rein Drenkhan.

2010. aastal andis Keskkonnaamet välja Kõrvemaa MKA, Põhja-Kõrvemaa LKA ning Ohepalu LKA tutvustava voldiku ning kaardi (koostaja Andres Tõnisson).



Joonis 6. Endised küladevahelised liikumisteed Metsaküla pv-s ja Tuksmani skv-s. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2014.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. INVENTUURID JA SEIRE

4.1.1.1. RIIKLIK SEIRE

Kaitsealal jätkatakse järgmiste riiklike seireprogrammide läbiviimist:

- Haned, luiged ja sookurg – seirataav liik on sookurg. Viimati toimus seire Ohepalu LKA-l 2009. aastal, seire samm liigiti on kolm aastat, kuid 2012. aastal Ohepalu LKA-l seiret ei toimunud.
- Jõgede hüdrobioloogiline seire – Valgejõe seirepunktides tehti mõõtmisi 2014. aastal.
- Madalsoode ja rabade linnustik – seire toimus 2009. aastal. Järgmine seire tuleb läbi viia 2019. aastal.
- Ohustatud soontaimed ja samblaliigid – seirataavad liigid on kärbesõis (viimati vaadeldi 2010. aastal), palu-karukell (viimati vaadeldi 2009. ja 2014. aastal). Seire samm on 5 aastat.
- Saarmas ja kobras – seiresamm on 6 aastat.
- Väikejärvede seire – Ohepalu Suurjärve seirati 2008. aastal.
- Kotkad ja must-toonekurg – igal aastal keskendutakse ühele-kahele liigile, seega toimub liikide seire kolme- kuni viieaastase sammuga. Seire käigus otsitakse alal ka uusi pesasid ning määratakse tehispesade rajamise vajadus.
- Metsis – jätkatakse perioodilist seiret metsise populatsiooni seisundi hindamiseks vastavalt riikliku seire programmile.

Riiklik seire on I prioriteedi töö. Riiklikku seiret korraldab Keskkonnaagentuur, teostaja sõltub programmist (teostatakse hanke korras).

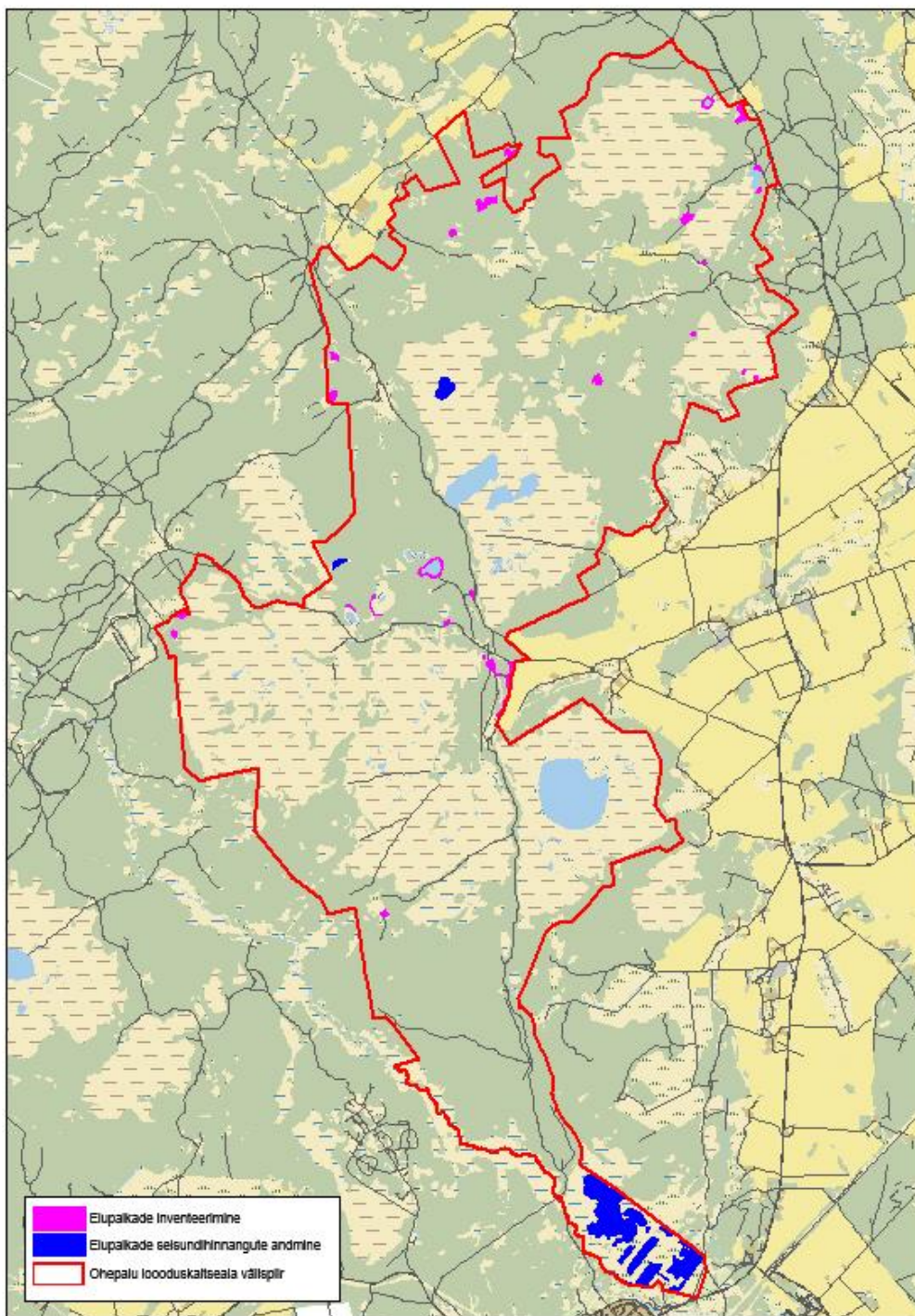
Riiklikku seiresse lülitada lahingõppuste müra mõju uurimiseks iga-aastane I ja II kaitsekategooria linnuliikide (must-toonekurg, kaljukotkas, metsis) seire, et välja selgitada lahingmüra mõju pesitsusedukusele. Vastutaja on keskpõlvkonna valdaja KaM.

4.1.1.2. NATURA ELUPAIKADE INVENTUUR

Ohepalu LKA-l on Natura elupaigad valdavalt kaardistatud. Vajalik on täpsustada elupaiku, mis jäid 2014. aasta metsaelupaikade inventuuri alale, kuid tegemist ei olnud metsaelupaikadega. Valdavalt on tegemist soode ja niitudega.

Lisaks tuleb kaitse-eesmärgina nimetatud elupaigatüüpide puhul määrata elupaiga seisundihinnangud. Kohati on võimalik seda teha kameraalselt, ilma välitöid läbi viimata. Seisundi hinnangu olemasolu on vajalik, et jälgida seisundis toimuvaid muutusi. Kogutud info põhjal tuleb täiendada elupaigatüüpide kaardikihti ning vajadusel täpsustada kaitse-eesmärke. Tegevuse asukoht on märgitud joonisel 7.

Elupaikade inventuur tehakse 20,5 ha-l 2022. aastal, osaliselt on võimalik elupaiku kameraalselt määrata. Seisundihinnangud määratakse 68,2 ha-l. Töö kuulub III prioriteeti, seda korraldab Keskkonnaamet. Tegevust viivad ellu Keskkonnaameti töötajad, täiendavaid ressursse ette ei nähta.



Joonis 7. Natura elupaikade inventeerimine ja seisundihinnangute määramine. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2014.

4.1.2. HOOLDUS JA TAASTAMINE

4.1.2.1. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE TAASTAMINE JA HOOLDAMINE

Kehtiva kaitse-eeskirja alusel on Metsaküla pv-s ja Tapa skv-s liigikaitsealistel eesmärkidel ja poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine. Eelise andmebaasi põhjal hooldatakse Tapa skv-s 19,1 ha niite ning Metsaküla pv-s 10,8 ha niite.

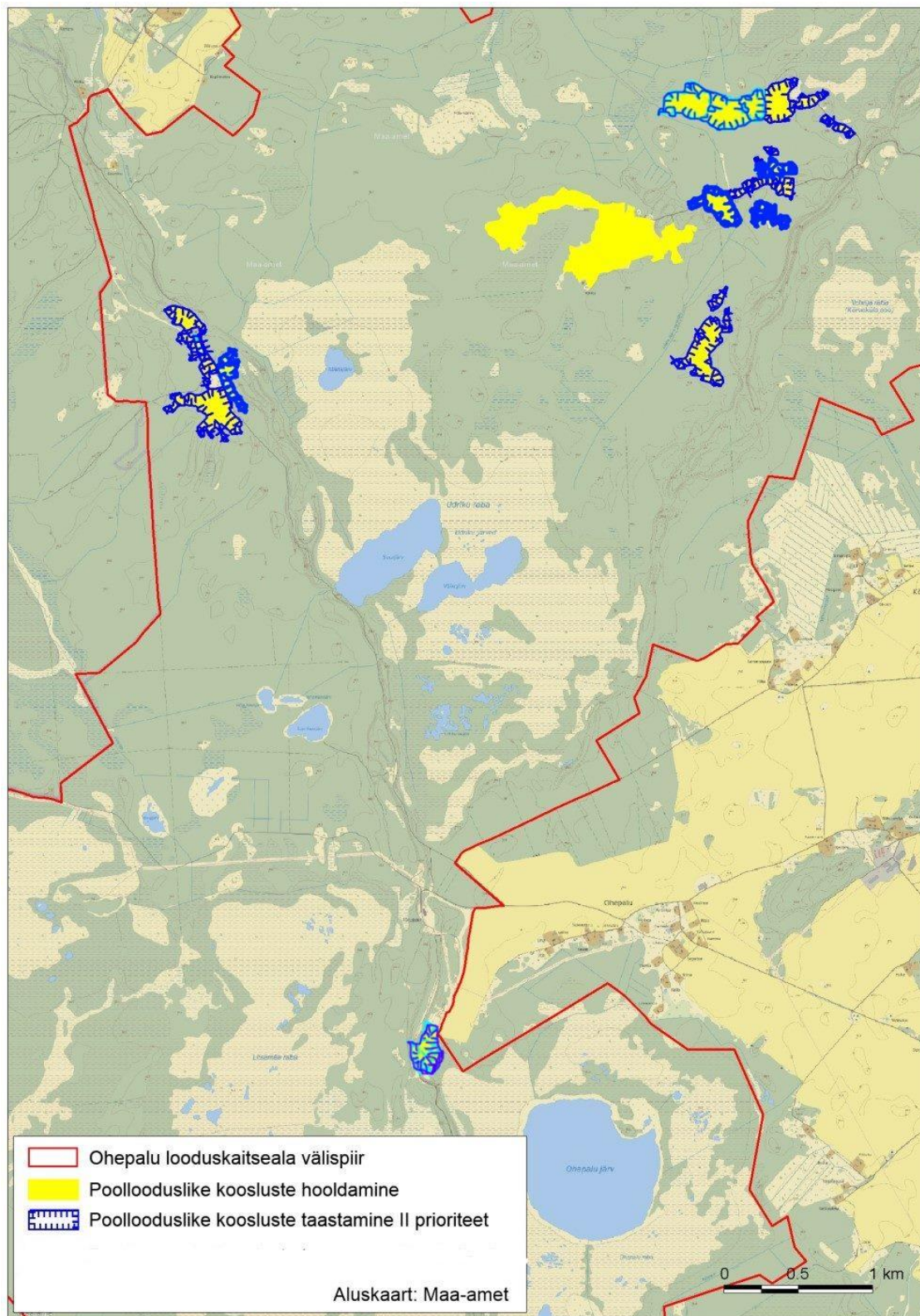
Poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustööde kavandamisel lähtuti 2012. aasta niiduinventuuri andmetest (sh seisundi- ja taastamishinnangutest). Tapa skv osas lähtuti lisaks 2014. aastal antud soovitustest eesti soojumika elupaikade taastamisel.

Suur osa kaitseala niitudest ei ole veel ulatuslikult võsastunud ja nende hooldamisega alustamine peaks olema hõlpsasti teostatav. Taastatavad alad on jaotatud kahte prioriteeti sõltuvalt niidu seisundist ja loodusväärtusest. I prioriteeti kuuluvad eesti soojumika kasvualad Tapa skv-s, muud käpaliste kasvualad Tapa skv-s ning paremini säilinud ja lihtsasti taastatavad niidualad kaitseala pv-des. II prioriteeti kuuluvad niidud vajavad rohkem taastamistöid, nendele ligipääs on keerukam ning niitude loodusväärtus madalam. Kõikide poollooduslike koosluste hooldamine on I prioriteedi töö, kuna hoolduse lakkamine viib kaitse-eesmärkide degradeerumiseni. Poollooduslike koosluste hooldamine on eriti oluline Tapa skv osas, kuna tegemist on liigikaitse seisukohalt olulise alaga. Tööde asukohad on joonistel 8 ja 9.

Madala loodusväärtusega, pikaajalist taastamist vajavate ning ligipääsmatute niitude taastamist ja hooldust sellel kaitsekorraldusperioodil ette ei nähta. Huviliste olemasolu korral on seda võimalik teha vastavalt kaitse-eeskirjale. Kõikide poollooduslike koosluste hooldusvajadus vaadatakse üle järgmise kaitsekorralduskava koostamisel.

Kaitsekorraldusperioodil on eesmärk taastada 93,8 ha poollooduslikke kooslusi, millest:

- 41,3 ha 6210*;
- 27,5 ha 6270*;
- 17,2 ha 6510;
- 7,7 ha 7230.



Joonis 8. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine pv-des. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2014.

67,2 ha niite on koheselt hooldatavad ning ei vaja täiendavat taastamist. Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on eesmärk hooldada 161 ha poollooduslikke kooslusi, millest:

- 47 ha 6210*;
- 75,4 ha 6270*;
- 17,2 ha 6510;
- 21,4 ha 7230.

Poollooduslike koosluste hooldamisel lähtutakse vastavate niitude hoolduskavades toodud juhistest. Hoolduskavad on kättesaadavad Keskkonnaameti veebilehelt.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks on maaomanikel võimalik taotleda toetust, mis toimub vastavalt põllumajandusministri määrusele „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013” (RTL 2010, 11, 199).

- Poollooduslike koosluste hoolduspõhimõtted Tapa skv-s

Tapa sihtkaitsevööndi idaosa on tugevalt kraavitatud arvatavasti juba 60 aasta eest. Kuivenduse mõjul ja pärast alade niitmise lakkamist on sooniitudel hakanud vohama sinihelmikas ja angervaks ning järgnenud võsastumine peamiselt madala kase ja paakspuuga (Valdvee, 2014). Tapa skv-s esineb palju kaitsealuseid taimeliike, mitmeid käpalisi, soojumikas. Nende elupaikade säilimiseks on kindlasti vajalik jätkata niitude hooldamist lähtuvalt niitude hoolduspõhimõtetest.

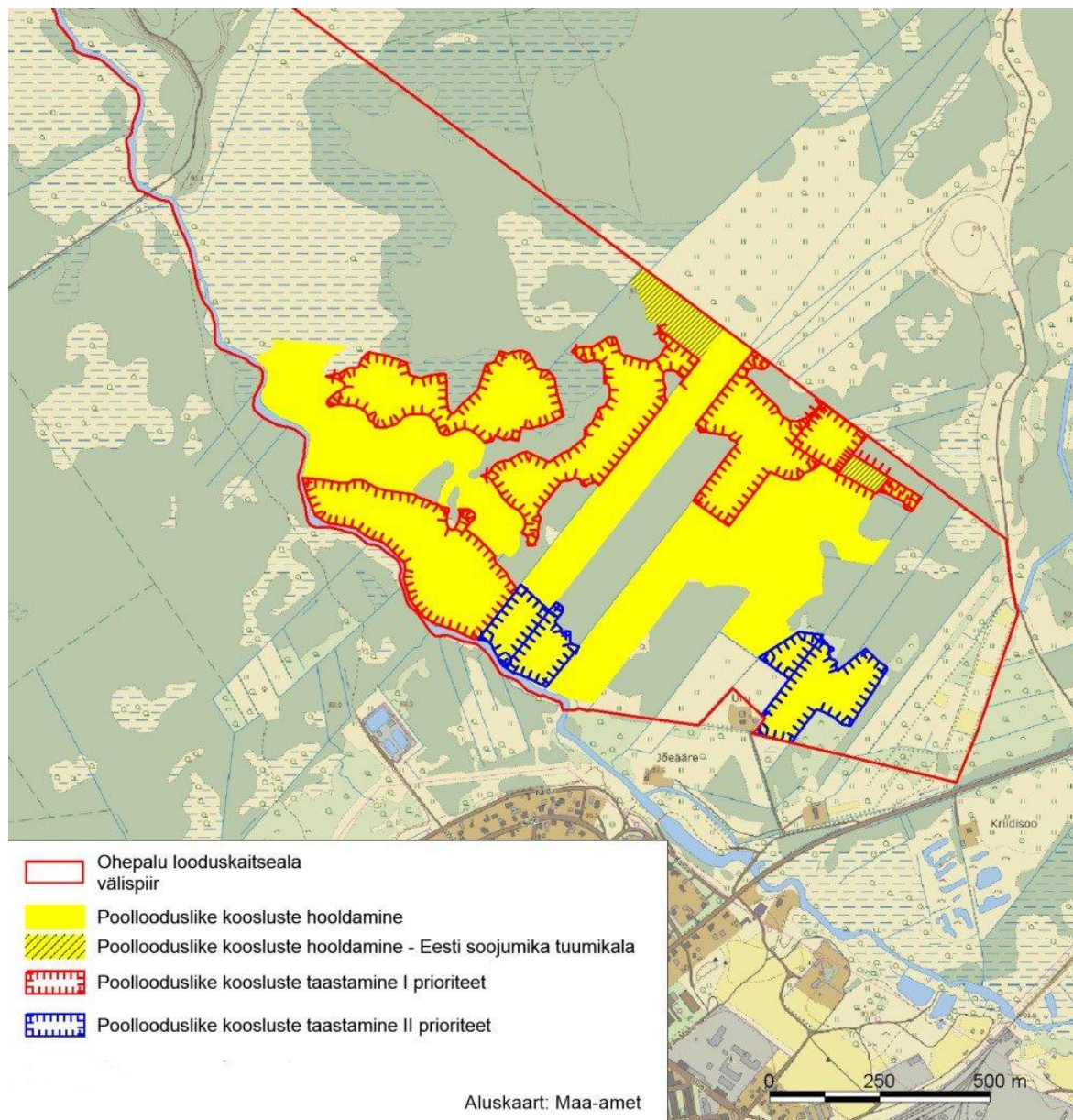
Kindlustamiseks eesti soojumika õitsemine ja seemnete valmimine, piiritleti kasvukohtade sees kaks esinduslikuma populatsiooniga tuumikala, mida tuleb niita pärast taimede viljumist, s.t 10. septembrist kuni 1. oktoobrini (vastavalt keskkonnaministri 01.03.2006 määrusele nr „Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”). Muudel aladel toimub hooldus poollooduslike koosluste majandamisepõhimõtteid järgides.

Karjatamine tuleb kõne alla ainult väljaspool tuumikalasid ja juhul, kui karjatatakse väiksemat tõugu lihavesistega ja karjatatud ala niidetakse suve teisel poolel üle, et mitte soodustada loomasöödaks sobimatute taimede levikut. Kuna aladel on pinnas ja taimkate muutlik, siis tuleks näiteks kuivemate ja madalama rohustuga kohtade ülekarjatamise vältimiseks suunata karjatamist tarade abil. Karjatamise puhul jälgida regulaarselt (vähemalt iga 3 aasta järel) karjatamiskoormuse mõju kooslusele, sh eesti soojumika populatsioonile (Valdvee, 2014).

Tuumikalal A tuleb hooldusvõttena kasutada ka sinihelmika ja luht-kastevarre mätaste purustamist. Aladel nr 2, 4 ja 6 jõepoolses osas tuleb raiuda võsa ning edaspidi võimalusel niita. Alal nr 5 tuleb raiuda välja madala kase ja paakspuu võsa ning seejärel alustada järjepidevat niitmist. Niidetud rohi ja raiutud võsa tuleb 10 päeva jooksul niidult eemaldada.

Veerežiimi taastamine ei anna enam soovitud tulemusi. Kuivenduse mõju on olnud pikaajaline ning selle tulemusel on poollooduslik kooslus, sh mullastik ja taimestik, muutunud. Tapa skv-s on Eesti soojumika jaoks esmatähtis regulaarse niitmise jätkamine. Kuivenduskraavide sulgemisel muutuks kooslus liialt märjaks. Liigniiskus soojumikat otseselt ei mõjuta, kuid takistab hooldusmasinate

ligipääsu. Koosluse taastumine on pikaajaline protsess ning vaid aeg-ajalt võsa eemaldamisel väheneks sobivate elupaikade pindala ja liigi arvukus.



Joonis 9. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine Tapa skv-s. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2014.

Liigi kaitse seisukohalt tuleb jätkata ala iga-aastast niitmist, olemasolevad kraavid jätta looduslikule arengule, mitte lubada veetaseme alandamist – uute kraavide rajamist või olemasolevate rekonstrueerimist. Kraavidesse kasvanud puud ja võsa otseselt veevoolu ei takista, kuid seda teevad mahalangenud puud. Selleks, et säilitada ala hooldusmasinatele ligipääsetavana, tuleb vajadusel kraavidest eemaldada mahalangenud puud ja muud volutakistused ning trupe hooldades tagada nende funktsioneerimine. Tapa skv-s korraldab loodushoiutöid RMK.

4.1.2.2. VAATESEKTORITE HOOLDAMINE

Ohepalu skv-s tuleb kolmes paigas säilitada vaated Ohepalu rabale ja järvele (joonis 10). Tegemist on poolavatud vaatega, kus likvideeritakse võsa ja kuni 8 cm läbimõõduga puud. Suuremad puud vaid juhul, kuid need varjavad oluliselt vaadet. Kaitsealal on kolm vaatesektorit:

- Oosi harjal olevast teest idas – vaade Ohepalu järvele (foto 22)

Tee peal on koht äratuntav vanade suunaviitade järgi, tööobjekt algab teest u 40 m kaugusel, sinna viib nähtav metsarada. Võsa raiet tuleb teha nõlva kaldel ja u 10 meetril nõlva peal. Raiutava ala nurgad on punaste värvimärkidega tähistatud kahel männil nõlva peal ning kuusel ja haaval nõlva all. Alalt tuleb raiuda kõik kuni 8 cm läbimõõduga puud ja võsa. Tööala loodenurgas märgitud männi kõrval asuva sipelgapesa ümbruses 3 m raadiuses raiet mitte teostada.

- Oosi harjal olevast teest läänes – vaade Ohepalu rabale

Vaatesektor on teevidast u 10 meetrit põhja pool ning jääb teest läände. Vaatesektor paikneb tee äärest kuni nõlva aluseni. Raiutava ala nurgad on punaste värvimärkidega tähistatud kahel männil tee ääres ning kuusel ja haaval nõlva all. Alalt tuleb raiuda kõik kuni 8 cm läbimõõduga puud ja võsa.

- Oosi harjal olevast teest idas – vaade Ohepalu rabale

Vaatesektori nurgad on punaste värvimärkidega tähistatud kahel remmelgal tee ääres ning lepal ja kolmeharulisel kasel nõlva all. Alalt tuleb raiuda kõik kuni 8 cm läbimõõduga puud ja võsa.

Töid teostatakse igal kolmandal aastal enne kevadist RMK väljakuulutatud raierahu algust või alates 1. augustist. Tööd hõlmavad 0,13 ha. Tööobjektidel tekkinud raidmed võib laotada hajali kõrvaloleva metsa alla. Tegevust korraldab RMK, II prioriteet.

4.1.2.3. LOODUSLIKU VEEREŽIIMI TAASTAMINE

Ohepalu LKA loodusliku veerežiimi taastamistegevused viiakse läbi ELF-i projekti LIFE14NAT/EE/00126 raames. Loodusliku veerežiimi taastamistöödele eelneb tehniliste taastamisprojektide koostamine. Vajadusel hinnatakse planeeritud tegevuste võimalikku mõju kaitsealast väljapoole jäävatele aladele ja tööde mõjupiirkonda jäävatele väärtuslikele liikidele ja elupaikadele. Projektiga määratakse tammide hooldusvajadus enne kraavide lõplikku kinnikasvamist ning planeeritakse seire veerežiimi taastamise tulemuslikkuse hindamiseks. Tammide seisukorda tuleks kontrollida igal aastal peale kevadist suurvett, et õigeaegselt avastada võimalikud läbijooksud.

Veerežiimi taastamine Rutkamäe skv-s

Veerežiimi taastamine hõlmab kokku kraave u 9 km ulatuses ning taastamistegevuse mõjuala on 300 ha. Looduslikust materjalist tammidega suletakse Rutkamäe skv-s asuvad kraavid.

Veerežiimi taastamine Ohepalu rabas

Veerežiimi taastamine hõlmab kuivenduskraave kokku u 7 km ulatuses ning taastamistegevuse mõjuala on u 600 ha. Looduslikust materjalist tammidega suletakse Ohepalu järvest algavad kraavid ning Ohepalu raba servaaladele rajatud kraavid.

Tegevus kuulub teise prioriteetsusklassi. Töö korraldajaks on ELF.

4.1.3. KÜLASTUSOBJEKTIDE JA MUU TARISTU HOOLDAMINE

4.1.3.1. KÕVERJÄRVE PARKLA RAJATISTE HOOLDAMINE

Vajalik on Kõverjärve parkla, sh parkla piirete, lukustatava tõkkepuu, lõkketegemist ja autoga sissesõitu keelava tähistuse regulaarne hooldamine, parkla servade niitmine (vastavalt vajadusele; joonis 10).

Tegemist on II prioriteedi tööga, mida korraldab RMK 2016.-2025. aastal.

4.1.3.2. TÕKKEPUUDE HOOLDAMINE

Mootorsõidukitega kaitsealal liikumise piiramiseks paigaldati 2004. aastal kaitsealale neli lukustatavat tõkkepuud koos mootorsõidukite liikumist piirava märgiga. Allesolevad kolm tõkkepuud on hooldamata, postid mädanenud ning lukud puuduvad. Lisaks on üks tõkkepuu kaitsealast väljas Tapa – Lehtse – Jäneda teelt Valgejõeni kulgeva pinnastee (Rutka tee) alguses (paigaldanud maaomanik).

Kaitsealal paiknevad tõkkepuud tuleb säilitada ja hooldada. Lukkude paigaldamist ja lukustamist ette ei nähta. Enne tõkkepuud tuleb paigaldada tupiktest või tõkkepuu olemasolust teavitavad märgid. Tõkkepuude juurde paigaldada sõidukiga liikumise keeldu tähistavad märgid. Nimetatud märk tuleb paigaldada ka Valgejõe silla juurde. Liiklusmärkide olemasolu peab olema tagatud igal ajal.

Tõkkepuud asendatakse 2016. aastal, edaspidine hooldus toimub vastavalt vajadusele. Tegevus kuulub II prioriteeti, seda korraldab RMK.

4.1.3.3. MUU KÜLASTUSKORRALDUSLIK TEGEVUS

Alal on tuvastatud seitse ebaseaduslikku lõkkekohta, mis tuleb likvideerida (joonis 10).

Alal tuleb likvideerida kividest moodustatud teesulud, kuna need on ohuks külastajatele ning takistavad ligipääsu kaitse korraldamiseks ja ohuolukorras reageerimiseks.

Tõkkepuude ja sõidukiga liiklemist keelavate märkide juurde paigaldatakse lisatahvlid, mis teavitavad lõkketegemise ja telkimise keelust. Telkimist ja lõkke tegemist keelavate märkide olemasolu peab olema tagatud igal ajal.

Tegevusi viiakse ellu 2016. aastal. Töid korraldab RMK.

4.1.3.4. INFOTAHVLITE ASENDAMINE JA PAIGALDAMINE

Ohepalu LKA-le on paigaldatud neli infotahvli alust olulisemate alale suunduvate teede, parkimis- ja kalastuskohtade juurde. Infoga alused on Kõverjärve parklas ning kaitsealale Mõndavere küla poolt siseneva tee ääres Mägiküla pv-s (kaitseala loodenurk).

Ilma infota alused on Udriku Suurjärve ääres ja kaitseala lõunaosas Valgejõe silla juures (2014. aasta novembri seisuga külili vajunud). Infotahvlid (sh alused) tuleb uuendada, kuna alused

on mädanenud ning uue kaitsekorra kehtestamisel muutus kaitseala välispiir ning kaitsekord. Lisaks paigaldatakse infotahvel varasemasse asukohta kaitseala läbiva Ohepalu-Pala tee äärde.

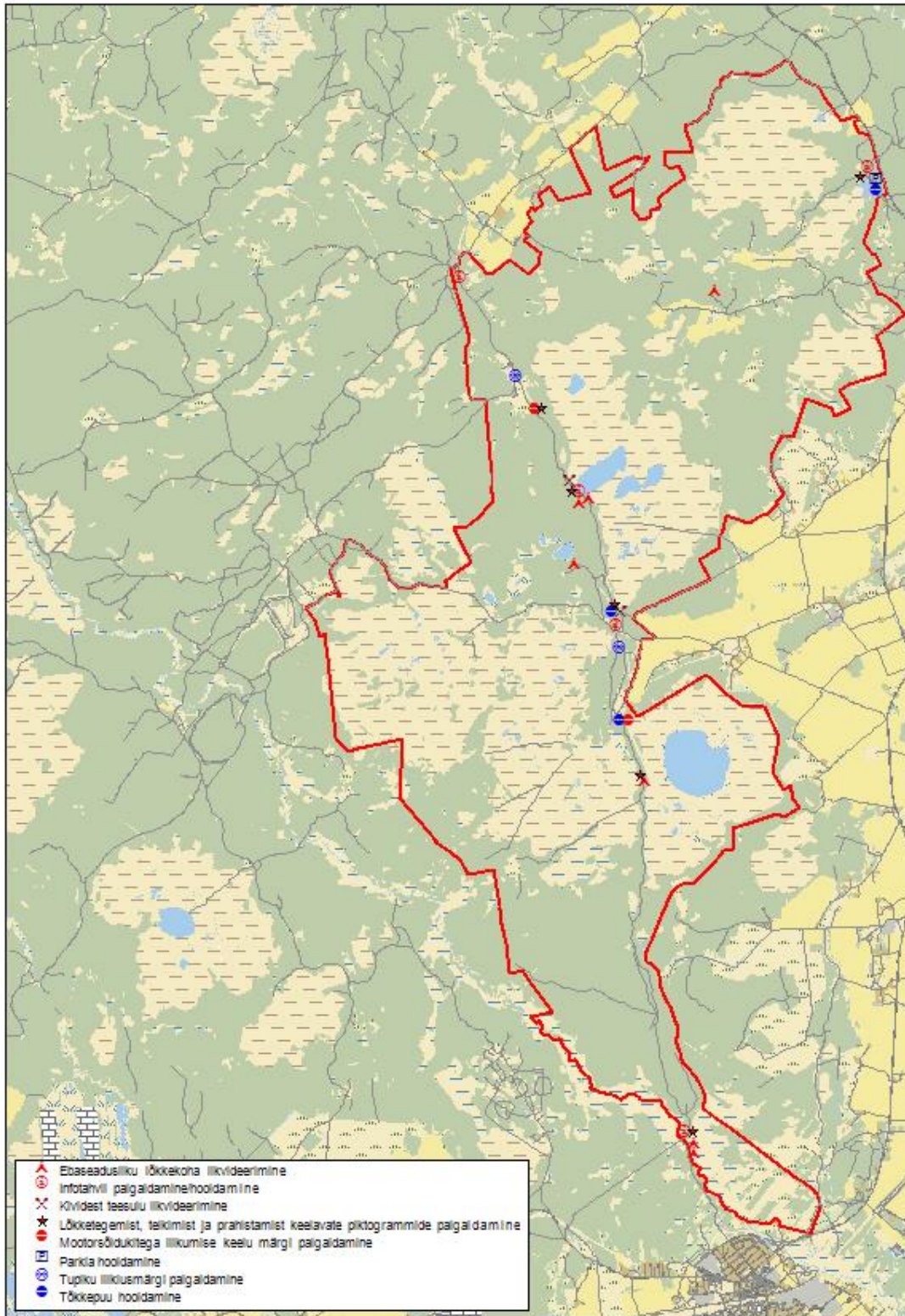
Külastaja saab infotahvilt teavet kaitseala eesmärkide, paiknemise, külastusobjektide ning külastuskorralduse kohta, seetõttu on oluline tagada infotahvlite korrasolek ja info ajakohasus.

Infotahvleid paigaldab RMK, teksti koostab Keskkonnaamet. Tegemist on II prioriteedi tegevusega. Uued infotahvleid paigaldatakse 2017. aastal.

4.1.3.5. INFOTAHVLITE HOOLDAMINE

Pärast 2017. aastat on kaitsealal viis infotahvleid, mida tuleb hooldada. Tahvleid paiknevad Kõverjärve parklas ning kaitsealale Mõndavere küla poolt siseneva tee ääres Mägiküla pv-s (kaitseala loodenuk), Udriku Suurjärve ääres, kaitseala lõunaosas Valgejõe silla juures ning Ohepalu-Pala tee ääres (paigaldatakse 2017. aastal).

Infotahvleid hooldatakse pärast nende paigaldamist aastatel 2018.–2024. aastal. Tegevust teostab RMK, II prioriteet.



Joonis 10. Külastuskorralduslikud tegevused Ohelalu looduskaitsealal. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

4.1.3.6. KAITSEALADE TÄHISTAMINE, TÄHISTE LIKVIDEERIMINE JA HOOLDAMINE

Ohepalu LKA välispiir on valdavalt tähistatud. Kohati on vajalik olemasolevate tähiste asendamine, uute tähiste paigaldamine kaitseala välispiirile ning liikumispiiranguga alade piiridele, vales kohas paiknevate tähiste likvideerimine ning olemasolevate tähiste hooldamine.

Kaitsekorralduskavaga nähakse ette 10 tähise likvideerimine. Lisaks 97 uue tähise paigaldamine või olemasoleva tähise asendamine, millest:

- 33 liikumispiirangu tähist;
- 40 keskmise suurusega välispiiri tähist;
- 24 väikest tammelehega piirimärki.

Keskmise suurusega tähistele on märgitud kaitseala ja vööndi nimetus, liikumispiirangutähistele ka keeluaeg. Alal säilib 29 olemasolevat tähist, mida tuleb hooldada. Tähiste täpsed asukohad on joonisel 11.

2016. aasta lõpuks on Ohepalu LKA-l kokku 126 tähist, mille olemasolu ja seisundit tuleb regulaarselt kontrollida. Tähiste hooldamine ja asendamine toimub vastavalt vajadusele. Hooldamise maksumus on 500 eur aastas.

Tegemist on II prioriteedi tööga ning seda teostab RMK.

4.1.3.7. TRUUPIDE HOOLDAMINE

Tapa skv-sse 2015. aastal rajatud kraavitruupide hooldamine, et tagada vee äravool ning niidutehnikaga ligipääs pool-looduslike koosluste hooldamiseks.

4.1.4. KAVAD JA EESKIRJAD

4.1.4.1. KAITSE-EESKIRJA UUENDAMINE

Kanakulli elupaik hõlmab vähemalt 5 ha 60-aastast või vanemat metsa pesapaiga ümber ning jääb osaliselt väljapoole kaitseala. Kaitse-eeskirja uuendamisel tuleb kaaluda kaitseala laiendamist kanakulli pesa kaitseks, et tagada piisavalt suure pesaterritooriumi püsimine.

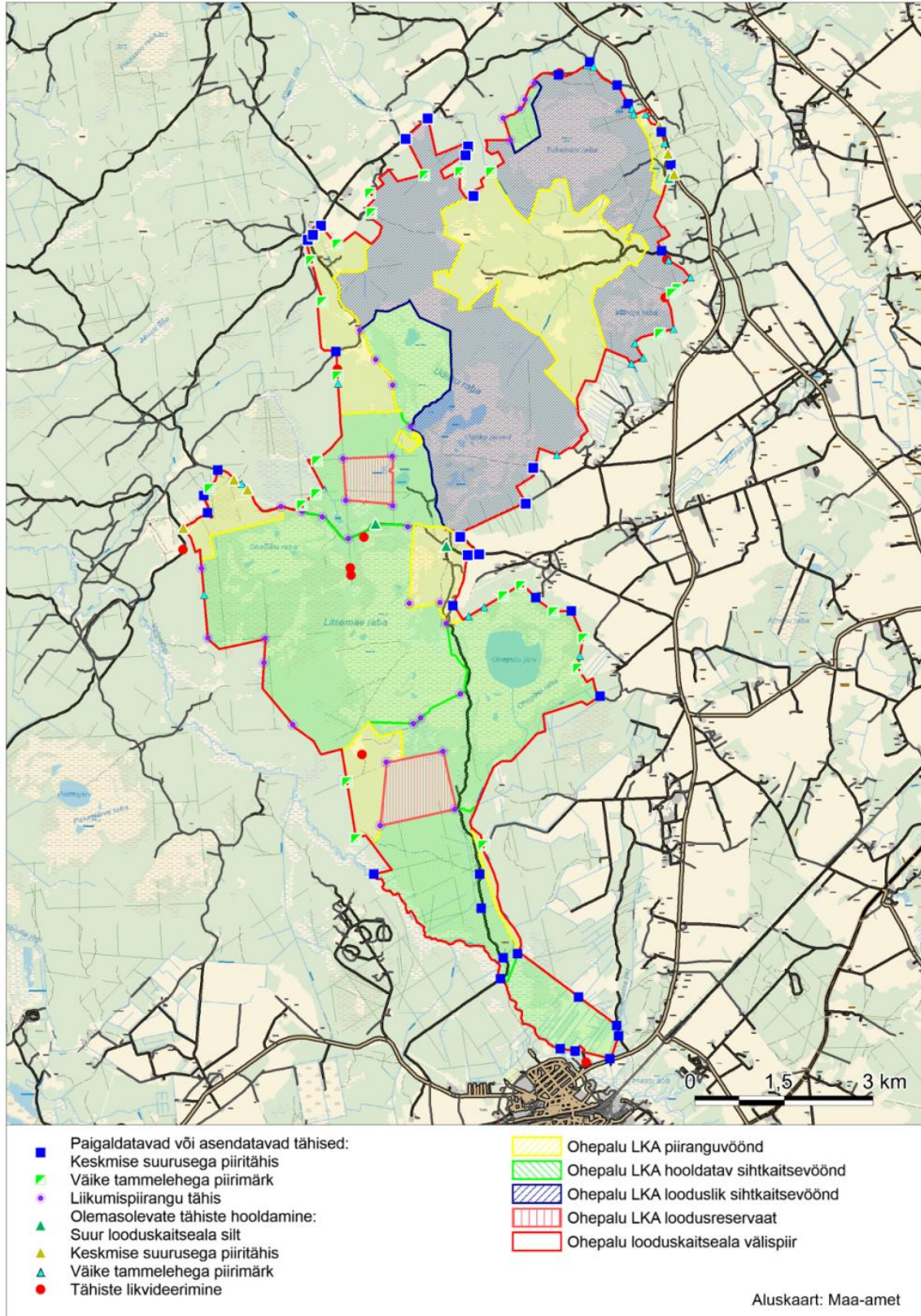
Elupaigakompleksi kaitse tagamiseks tuleb liita Litsemäe raba tervikuna Ellamaa skv-sse.

Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaamet.

4.1.4.2. KAITSEKORRALDUSKAVA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks. 2020. aastal tuleb hinnata esimese perioodi tulemuslikkust (väärtuste seisundit) ja uuendada kaitsekorralduskava, eelkõige koostada uus ajakava ja eelarve. Kaitsekorraldusperioodi lõpus viiakse läbi kaitse tulemuslikkuse hindamine ning koostatakse uus kaitsekorralduskava järgnevas 10-aastases perioodiks.

Töö teostajaks on Keskkonnaamet, I prioriteedi töö.



Joonis 11. Ohespalu LKA tähistamine. Aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 9 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 9. Ohepalu LKA kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksimum kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1.2.	Natura elupaikade inventuur	Inventuur	KeA	III									X		X
4.1.1.1.	Ohustatud soontaimede ja samblaliikide riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Metsise riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Kotkaste ja must-toonekure riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Jõgede hüdrobioloogiline seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Madalsoode ja rabade linnustik	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Saarmas ja kobras	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Väikejärvede seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Haned, luigid ja sookurg	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1.	Polügooni lahingmüra mõju I-II kategooria linnuliikidele	Riiklik seire	KaM	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori-teet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Hooldus, taastamine ja ohjamine															
4.1.2.1.	Poollooduslike koosluste taastamine (kokku 28,8 ha)	Koosluse taastamistöö	MO, H, KeA, RMK	I			68	40							108
4.1.2.1.	Poollooduslike koosluste taastamine (kokku 65 ha)	Koosluse taastamistöö	MO, H, KeA	II					160	61					221
4.1.2.1.	Poollooduslike koosluste hooldamine (kokku 161 ha)	Koosluse hooldustöö	MO, H, KeA	I	125	125	125	145	176	233	300	300	300	300	2127
4.1.2.1.	Niidukraavide ja truupide (15 tk) kontrollimine ja puhastamine vajadusel	Koosluse hooldustöö	RMK	II	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
4.1.2.2.	Vaatesektorite hooldamine (kolmes paigas, kokku 0,13 ha)	Maastiku hooldustöö	RMK	II				3			3			3	9
Taristu, tehnika ja loomad															
4.1.3.1.	Kõverjärve parkla rajatiste hooldamine	Radade, külustuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
4.1.3.2.	Tõkkepuude hooldamine ja liiklusmärkide paigaldamine	Radade, külustuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II		80									80
4.1.3.2.	Tõkkepuude hooldamine	Radade, külustuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II		10	10	10	10	10	10	10	10	10	90
4.1.3.3.	Muu külustuskorralduslik tegevus (lõkkekohtade ja kividest teesulgude likvideerimine)	Muu taristu hooldamine	RMK	II	20										20
4.1.3.4.	Infotahvlite (5 tk) ja piktogrammide paigaldamine (5 tk)	Infotahvlite rajamine	RMK	II			60								60

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksimum kokku
					Sadades eurodes										
4.1.3.5.	Infotahvlite hooldamine (5 tk)	Infotahvlite hooldamine	RMK	II				5	5	5	5	5	5	5	35
4.1.3.6.	Kaitseala tähistate paigaldamine või asendamine (97 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		10									10
4.1.3.6.	Kaitseala tähistate hooldamine (29 tk+97 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	35
4.1.3.6.	Kaitseala tähistate likvideerimine (10 tk)	Tähistate likvideerimine	RMK	II		1									1
4.1.3.7.	Truupide hooldamine	Muu taristu hooldamine	RMK	II	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Kavad, eeskirjad															
4.1.4.2.	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KeA	I					X						X
4.1.4.2.	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I									X		X
4.1.4.1.	Kaitse-eeskirjade uuendamine	Kaitsekorra muutmine	KeA	I									X		X
MUU															
4.1.3.4.	Infotahvlite tekstide koostamine	Muu	KeA	I		X									X
KOKKU:					236	158	265	215	363	291	321	327	327	330	2844

KeA – Keskkonnaamet; RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus; KAUR – Keskkonnaagentuur; MO – maaomanik; H – huvilised.

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

5.1. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2004-2013 TÄITMISE ANALÜÜS

Kaitsekorraldusperioodi 2003–2009 tegevuste täitmise analüüs koostati 2011. aastal, mil uuendati KKK-d perioodiks 2011–2013. Käesolev ülevaade põhineb eelmise perioodi (2011–2013) analüüsi tulemustel. Kaitsekorralduslike tegevuste kava koosnes 17 tegevusest, mille täitmist analüüsitakse tabelis 10.

Tabel 10. Perioodi 2004–2013 kaitsekorralduslike tegevuste täitmise analüüs (Ohepalu looduskaitseala..., 2010).

Tegevus	Täitmise hindamine
5.1. Niitude niitmine	Toimub Tapa kâpaliste kasvualal, 28 ha
5.2. Niitude võsaraie	Niitude niitmisele eelnes võsaraie
5.3. Metsade inventuur	Tegemata
5.4. Võsa raiumine vaate avamiseks	Vaated on avatud neljas kohast
5.5. Maastiku korrastamise ekspertiis	Tegemata
5.6. Karjääri tasandamise projekt	Tegemata
5.7. Puhkekohtade rajamine	Rajamata – muutunud on ala puhkemajandusliku kasutamise kontseptsioon, mille kohaselt Ohepalu LKAle puhkekohti ei rajata.
5.8. Puhkekohtade hooldamine	Prahi koristamine toimub regulaarselt
5.9. Voldik	Voldik eesti, inglise ja vene keeles anti välja 2004. aastal LIFE-Nature projekti raames
5.10. Lahemaa RP veebile Ohepalu info	Tegemata Keskkonnaameti kui ala valitseja kodulehel kaitsealade iseloomustusi pole
5.11. Tähistamine	Ohepalu LKA välispiir ja liikumiskeeluvööndid tähistati 2005. a LIFE-Nature projekti raames ja 2008. a Riikliku Looduskaitsekeskuse poolt
5.12. Tõkkepuud	Paigaldatud on 5 tõkkepuud ja keelumärki, neid hooldatakse regulaarselt
5.13. Parkimisplats	Kõverjärve äärde on rajatud parkimisplats
5.14. Viit	Viidad on paigaldatud
5.15. Maade riigiomandisse vormistamine	Riigi omandisse on vormistatud 1383 ha erastamata võõrandatud maid
5.16. Ulukite inventuur	Ulukite talvist jäljeloendust teostatakse regulaarselt
5.17. Niitude inventuur	Tegemata

Kaitsekorraldusperioodi jooksul aastatel 2003–2009 on ellu viidud eelkõige jooksvaid külastuskorraldusega seotud tegevusi, nagu infotahvlite ja tähiste paigaldamine, tõkkepuude paigaldamine ja korrashoid, voldikute väljaandmine, rohkem külastatavate paikade korrastamine jm.

Tegevusi teostasid Keskkonnaameti õiguseellased Lahemaa Rahvuspargi Administratsioon (kuni 2006) ja Riiklik Looduskaitsekeskus (2006–2008) ning alates 2009. aastast Keskkonnaamet.

Külastuskorraldusega seotud tegevusi (tõkkepuud, piiritähised, voldikud) rahastati ka LIFENature projektist „Prioriteetsete metsaelupaikade kaitse Eestis”. Kuna liigne külastuskoormus on Ohepalu LKA-l üheks suurimaks probleemiks ja see on peamiseks mõjuteguriks kõikidele väärtustele, siis ongi külastuse reguleerimine ja suunamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi tagamisel märkimisväärse tähtsusega.

Kava elluviimise perioodil on ümber hinnatud mitmete kaitsekorralduslike tegevuste prioriteetsus (kaitsealale puhkepaiku, lõkkeplatse ja matkaradu ei rajata). Külastuse reguleerimine on suunatud mitme kaitse-eesmärgi täitmisele ja mitmete väärtuste säilimisele ja sellega seotud rajatise hooldatakse regulaarselt.

Suuremahulised ja rohkem rahalisi vahendeid nõudvad tegevused nagu inventuurid ja maastike korrastamisega seotud tööd on tegemata. Kuna need tegevused (eelkõige Natura metsaelupaigatüüpide ja niitude inventuur) on eelduseks kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste (Natura elupaigad) kaitse korraldamisele, siis lisati need järgneva perioodi tegevuskavasse.

Kokkuvõttes tuleb Ohepalu LKA kaitsekorralduslike tegevuste elluviimist aastatel 2003–2009 lugeda rahuldavaks.

6.2. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2011–2013 TÄITMISE ANALÜÜS

Tabelis 11 on analüüsitud eelmise kaitsekorralduskava raames planeeritud tööde elluviimist.

Tabel 11. Ohepalu LKA kaitsekorralduskava 2011-2013 täitmise analüüs.

Tegevuse tüüp	Ohepalu LKA KKK-ga 2011-2013 kavandatud tegevus	Staatust	Priori teet	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
1.1 Inventuur	Natura metsaelupaikade inventuur	Planeeritud (ühekordne töö)	I	1	1	LKA metsaelupaikade inventuur teostatud uue KKK perioodi 2015–2024 eeltööna.	Uuendatud kaitseala elupaikade andmed. Alusandmed uue kaitsekorralduskava koostamiseks.
1.1 Inventuur	Metsise mänguaegsete elupaikade inventuur	Teostatud (ühekordne töö)	I	1	1	Teostas EOÜ metsise kaitse tegevuskava 2012–2016 koostamise raames 2010. aastal.	Alusandmed uue kaitsekorralduskava koostamiseks.
1.1 Inventuur	Poollooduslike koosluste ja Tapa käpaliste kasvuala inventeerimine	Planeeritud (ühekordne töö)	I	1	0,5	Valdavalt osa poollooduslike kooslusi inventeeriti 2012. aastal. Uue KKK koostamisel tehti koldja selaginelli ja eesti soojumika inventuur Tapa skv-s ning kuivenduse mõjude inventuur Tapa ja Rutkamäe skv-s.	Kaitsekorralduslikult oluliste taimeliikide andmed on aluseks uue kaitsekorralduskava koostamisel.
1.1 Inventuur	Linnustiku inventuur	Planeeritud (ühekordne töö)	II			Spetsiaalset linnustiku inventuuri ei ole tehtud. Soode linnustikku seirati 2009. aastal riiklikus seireprogrammi raames. Ohepalu LKA-l ei ole programmi püsiseirealasid.	
1.3 Riiklik seire	Must-toonekure ja kaljukotka riiklik seire	Regulaarne (korduv)	I	1	1	Teostatakse riikliku seireprogrammi raames	
1.3 Riiklik seire	Sookure riiklik seire	Regulaarne (korduv)	I			Teostatakse riikliku seireprogrammi raames	Viimased vaatlusandmed KR-is on 2009. aastast, seire samm on kolm aastat. Andmed on aluseks KKK koostamisel.
1.3 Riiklik seire	Kaitstavate taimeliikide (kärbesõis, palu-karukell) riiklik seire	Regulaarne (korduv)	I	1	1	Teostatakse riikliku seireprogrammi raames	Kärbesõie seire toimus viimati 2010. aastal, palu-karukellal 2009. aastal. Andmed on aluseks KKK koostamisel.
1.4 Tulemusseire	Kaitsekorra tulemuslikkuse	Planeeritud (ühekordne töö)	I	1	1	Tulemuslikkuse hindamine toimub uue kaitsekorraldusperioodi	

	hindamine					tegevuste kavandamise käigus.	
1.5 Andmete kogumine	Ulukite talvine jäljeloendus	Regulaarne (korduv)	II			Teostatud regulaarselt.	
1.5 Andmete kogumine	Keskkonnaregistri andmestiku täiustamine	Regulaarne (korduv)	I	1	0,5	Tegevus on pidev, tegevuse kirjelduse täpsusaste ei võimalda hinnata tegevuse teostatust.	
2.1.1 Probleemliigi tõrje	Ulukite arvukuse reguleerimine (kährik, metssiga, rebane)	Regulaarne (korduv)	I	1	1	Tegevus on pidev. Täiendav arvukuse reguleerimine toimub KeA ettekirjutuse alusel.	
2.2.2 Liigi elupaiga taastamistöö	Käpaliste kasvukohtade taastamine	Planeeritud (ühekordne töö)	I			Osaliselt teostatud, käpaliste kasvukohtasid taastati 2010.–2012. aastal.	
2.2.3 Liigi elupaiga hooldustöö	Käpaliste kasvukohtade hooldamine	Regulaarne (korduv)	I			Eelise andmebaasi põhjal hooldatakse Tapa skv-s 19,1 ha niite.	
2.3.1 Koosluse taastamistöö	Vaadete avamine	Regulaarne (korduv)		1	1	Vaadete avamine ja hooldamine toimub pidevalt. 2014. aastal avati vaateid kolmest kohast.	
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Poollooduslike koosluste (6210, 6270*, 6510, 7230) taastamine ja hooldamine	Regulaarne (korduv)	I			Eelise andmebaasi põhjal hooldatakse Tapa skv-s 19,1 ha niite ning Metsaküla pv-s 10,8 ha niite.	
2.4.2 Maastiku hooldustöö	Varemete lammutamine	Planeeritud (ühekordne töö)	II	1	0	Teostamata. Tegemist eramaaga, kaitseala valitsejal puuduvad õigused töö elluviimiseks.	
2.4.2 Maastiku hooldustöö	Karjääri rekultiveerimine	Planeeritud (ühekordne töö)	II	1	0	Teostamata. Tegemist eramaaga, kaitseala valitsejal puuduvad õigused töö elluviimiseks.	
3.1.1 Küllastuskoormuse reguleerimine	Tõkkepuude paigaldamine Kõverjärve ja Udriku Suurjärve äärde	Teostatud (ühekordne töö)		1	1	Tegevus on teostatud.	
3.1.1 Küllastuskoormuse reguleerimine	Tõkkepuude ja keelumärkide hooldamine ja asendamine	Regulaarne (korduv)	I	1	0,5	Tegevus on pidev, teostatud osaliselt, kuna alal on katkiseid ja lõhutud märke.	
3.1.1 Küllastuskoormuse reguleerimine	Tõkkepuu ja keelumärgi paigaldamine Ohepalu-	Planeeritud (ühekordne töö)	I	1	0	Teostamata, tegevust ei teostata.	

use reguleerimine	Pala teele						
3.1.1 Külastuskoormuse reguleerimine	Purde rekonstrueerimine	Planeeritud (ühekordne töö)	II	1	1	Teostatud.	
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Ebaseaduslike lõkkekohtade likvideerimine, prahi koristamine, lõkke tegemist ja prahi loopimist keelustavate piktogrammide paigaldamine jm	Regulaarne (korduv)	I	1	1	Tegevus on pidev, paigaldatud on lõkketegemist ja prahistamist keelavad piktogrammide peamiste probleemkohtade juurde.	
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Trepi rajamine Udriku Suurjärve äärde oosi nõlvale	Planeeritud (ühekordne töö)	II	1	0	Teostamata, tegevust uuel kaitsekorraldusperioodil ei kavandata.	
3.1.5 Infotahvlite rajamine	Kaitseala piiri ja võõndite piiride tähistamine	Teostatud (ühekordne töö)		1	0	Osaliselt teostamata, kuna kaitse-eeskirja tegevuste perioodil ei kinnitatud. Tegevus kavandatakse uuel kaitsekorraldusperioodil.	
3.1.7 Infotahvlite hooldamine	Infotahvlite hooldamine ja asendamine	Regulaarne (korduv)	I			Tegevus on pidev, infoga tahvlid on Kõverjärve parklas ja Adriku Suurjärve juurde suunduva tee ääres.	
3.2.1 Kaitsealuste objektide tähistamine	Tähiste paigaldamine ala laiendusele pärast kaitse-eeskirja kinnitamist	Planeeritud (ühekordne töö)	I	1	0	Teostamata, kuna kaitse-eeskirja tegevuste perioodil ei kinnitatud. Tegevus kavandatakse uuel kaitsekorraldusperioodil.	
4.2 Kaitsekorra muutmine	Kaitse-eeskirja uuendamine, avalikustamine ja menetlemine	Planeeritud (ühekordne töö)	I	1	1	Teostatud, kaitse-eeskiri võeti vastu 07.03.2014.	
6 Muu	Infomaterjalide ja trükiste väljaandmine	Teostatud (ühekordne töö)				Kaitseala käsitlev trükis anti välja 2010. aastal.	
6 Muu	Karjääri rekultiveerimise projekt	Planeeritud (ühekordne töö)	II	1	0	Teostamata	
6 Muu	Lepingute sõlmimine	Regulaarne	I			Tegevus on pidev ja ei tulene	

	loodushoiutööde teostamiseks, kooskõlastuste andmine	(korduv)				kaitsekorralduskavast.	
6 Muu	Jahindus	Teostatud (ühekordne töö)				Tegevuse täpsusaste ei võimalda hinnata selle teostatust.	
6 Muu	Varemete lammutamise projekt	Planeeritud (ühekordne töö)	II	1	0	Teostamata. Tegemist eramaaga, kaitseala valitsejal puuduvad õigused töö elluviimiseks.	
6 Muu	Eramaade ost ja vahetamine ning jätkuvalt riigi omanduses olevate õigusvastaselt võõrandatud maade riigi omandisse jätmine	Planeeritud (ühekordne töö)				Tegevus ei tulene kaitsekorralduskavast.	

6.3. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2016–2025 TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava on koostatud kümneks aastaks (2016–2025). Kaitsekorraldusmeetmete tulemuslikkuse hindamiseks tuleb dokumenteerida kõik kaitsealal läbiviidavad kaitsekorraldusliku iseloomuga tööd ja tegevused. Kaitsekorraldusperioodi keskel ja lõpuks koostatakse kaitsekorralduse tulemuslikkuse analüüs. Käesoleva kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine teostatakse 2020. aastal ning kava täitmise analüüs 2025. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas.

Koosluste seisundit hinnatakse nende säilimiseks vajaliku kaitsekorra tagamise ning elupaikade looduskaitse seisundi määratlemise läbi. Kaitsekorraldus on olnud tulemuslik, kui on säilinud või suurenenud väärtuslike elupaigatüüpide pindala ja esinduslikkus jäänud samale tasemele või tõusnud. Liikide seisundit hinnatakse isendite arvukuse ja asurkonna seisundi järgi. Kaitsekorraldust loetakse edukaks, kui kaitstavate liikide arv, isendite arvukus ning sobivate elupaikade pindala on säilinud või suurenenud võrreldes viimati registreeritud andmetega.

Kaitsealal levivate Natura elupaigatüüpide seisundi kohta on olemas ajakohased andmed. Väärtuslikud elupaigad on valdavalt tsoneeritud skv-desse, mistõttu puudub vajadus kõikide elupaikade täiendavaks inventeerimiseks kaitsekorraldusperioodi lõpus. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel (nt ortofotode põhjal) ning vajadusel osalise kohapealse inventeerimise ja seisundiseirega, et kontrollida võimalikke muutusi elupaigatüüpides. Kohapeal läbiviidava seire käigus hinnatakse ka külastuskoormuse mõju eesmärgiks seatud elupaigatüüpidele ja liikidele. Liikide puhul kasutatakse tulemuslikkuse hindamisel riikliku seire, muude läbiviidud uuringute ning kaugseirega hinnatud elupaikade seisundi andmeid. Vajadusel viiakse läbi täiendavad vaatlused teadaolevates elupaikades/leiukohtades.

Kaitsekorraldusperiood on olnud edukas, kui on rakendatud ja teostatud kaitsekorralduskavas planeeritud kaitsekorralduslikud tegevused ning viidud läbi inventuurid, uuringud ja vaatlused. Kaitseväärtuste säilimise osas tuleb kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse hindamise aluseks võtta tabelis 12 toodud näitajad.

Tabel 12. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine.

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1. Elustik				
2.1.1. Taimed				
2.1.1.1. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Leiupiirkondade ja leiukohtade arv	Kolm leiupiirkonda, 8 leiukohta.	Kaunis kuldking kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo skv-s ja Mägiküla pv-s u 45 puhmikut ning Ohepalu skv-s ja Tapa skv-s üksikud isendid.	

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1.2. Eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina subsp. Esthonica</i>)	Sobiva elupaiga pindala ja arvukus	Elupaiga pindala 62,6 ha, 6800 generatiivset võsu.	Eesti soojumika kasvukohta säilimine Tapa sihtkaitsevööndis vähemalt 62 ha-l arvukusega 10 000 isendit.	Kriteerium 2014. a seisuga.
2.1.1.3 Ainulehine soovalk (<i>Malaxis monophyllos</i>)	Leiupiirkondade arv	Kolm leiupiirkonda	Ainulehine soovalk kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo ja Ellamaa skv-s, Tapa skv-s ning Udriku skv-s.	
2.1.1.5 Kõdu-koralljuur (<i>Corallorhiza trifida</i>)	Leiupiirkondade arv	Kaks leiupiirkonda, 3 leiukohta	Kõdu-koralljuur kasvab üksikute isenditena vähemalt kolmes leiukohas Kaansoo skv-s. Liigi leiuandmeid Tapa skv-s on täpsustatud liigi kaitse tegevuskava raames korraldatava üle-Eestilise inventuuri käigus.	
2.1.1.6 Kärbesõis (<i>Ophrys insectifera</i>)	Leiukohtade arv	5 leiukohta	Kärbesõis kasvab üksikute isenditena vähemalt neljas leiukohas Kaansoo skv-s ning hajusalt 104 ha-l Tapa skv-s.	
2.1.1.7 Palu-karukell (<i>Pulsatilla patens</i>)	Leiukohtade ja isendite arv	2 leiukohta, 15 isendit	Palu-karukell kasvab Rutkamäe sihtkaitsevööndis vähemalt kahes leiukohas kokku vähemalt 15 isendiga.	Kriteerium 2007. ja 2009. a seisuga.
2.1.1.8 Sile tondipea (<i>Dracocephalum ruyschiana</i>)	Leiukohtade ja puhmaste arv	3 leiukohta, kokku 22 puhmast	Sile tondipea kasvab vähemalt kolmes leiukohas kokku vähemalt 22 puhmaga.	Kriteerium 2009. a seisuga
2.1.1.9. Väike käopõll (<i>Listera cordata</i>)	Leiukohtade ja isendite arv	1 leiukoht, 18 isendit	Väike käopõll kasvab vähemalt ühes leiukohas arvukusega paarkümmend isendit.	Kriteerium 2009. aasta seisuga
2.1.4. Selgrootud				
2.1.4.1.1 Rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	Liigi leiukohtade andmed	Liik esineb Valgejões Koplimesa peakraavi suubumisel Valgejõkke (275 m pikkusel lõigul) kuni Pikkojani.	Rohe-vesihobu elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.	
2.1.4.2.2 Paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>)	Leiukoha pindala	Leiukoha pindala 6,1 ha.	Paksukojalise jõekarbi elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.	
2.1.7. Linnud				
2.1.7.1. Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	Asustatud territooriumide arv	1	Ohepalu linnualal on üks asustatud kaljukotka territoorium.	
2.1.7.2. Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	Asustatud territooriumide arv	1	Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi	
2.1.7.3. Kassikakk (<i>Bubo</i>)	Pesitsevate paaride	1	Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar	

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
<i>bubo</i>)	arv		kassikakke.	
2.1.7.4. Laanerähn (<i>Picoides tridactylus</i>)	Elupaiga pindala	1,1 ha.	Ohepalu looduskaitsealal on säilinud laanerähni elupaik 1,1 ha-l.	
2.1.7.5. Kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>)	Pesitsevate paaride arv	1	Ohepalu looduskaitsealal on üks asustatud kanakulli territoorium	
2.1.7.6. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	Mängupaikade ja kukkede arv	Neli mängupaika, 5 kukke	Ohepalu looduskaitsealal on vähemalt neli metsise mängupaika, kus mängib vähemalt 5 kukke.	
2.1.7.7. Sookurg (<i>Grus grus</i>)	Pesitsevate paaride ja läbirändavate isendite arv	13 pesitsevat paari, 500 läbirändavat üksikisendit.	Ohepalu looduskaitsealal pesitseb vähemalt 13 paari sookurgi ning peatub läbirändel vähemalt 500 sookurget.	
2.1.7.8. Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	Pesitsevate paaride arv	10-20	Ohepalu looduskaitsealal pesitseb 20 paari sõtkaid.	
2.2. Huumustoitelised järved ja järvikud				
2.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	105,1 ha B; 42,6 ha C; 4,6 ha hinnanguta	Huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaigatüübi säilimine 105,1 ha-l seisundiga B; 42,6 ha-l C; 4,6 ha-l D.	
2.2.2. Jõed ja ojad (3260)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	6,1 ha B	Jõgede ja ojade elupaigatüübi säilimine 6,1 ha-l seisundiga B.	
2.2.3. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	1,5 ha B; 4,5 ha C; 45,1 ha hinnanguta	Lubjarikkal mullal kuivade niitude elupaigatüübi säilimine 47 ha-l seisundiga C.	
2.2.4. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	56,1 ha C; 110,6 ha hinnanguta	Lubjavaesel mullal liigirikaste niitude elupaigatüübi säilimine 75,4 ha-l seisundiga C.	
2.2.7. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	2,8 ha B; 25,5 ha C; 2,3 ha D	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude elupaigatüübi säilimine 17,2 ha-l C.	
2.2.9. Rabad (7110*)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	1451,9 ha A	Raba elupaigatüübi säilimine 1451,9 ha-l seisundiga A	
2.2.10. Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	0,7 ha hinnanguta	Siirde- ja õõtsiksoo elupaigatüübi säilimine 0,7 ha-l	
2.2.12. Liigirikkad madalood (7230)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	10,0 ha A; 13,4 ha B; 38,2 ha hinnanguta	Liigirikka madalood elupaigatüübi säilimine 10,0 ha-l seisundiga A; 3,67 ha-l B; 7,73 ha-l C.	
2.2.13. Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	133,3 ha B; 289,5 ha C; 96,3 ha D; 17,0 ha hinnanguta, 74,4 ha potentsiaalset	Vana loodusmetsa elupaigatüübi säilimine 110,6 ha-l seisundiga B; 220,9 ha-l C; 174,5 ha potentsiaalsete elupaikadena.	
2.2.15. Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	5,3 ha B; 50,2 ha C, 8,1 ha hinnanguta	Rohunditerikkaste kuusikute elupaigatüübi säilimine 5,3 ha-l seisundiga B, 40,8 ha-l C; 6,2 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.	

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.16. Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	135,0 ha B; 140,3 ha C; 0,1 ha D	Oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade elupaigatüübi säilimine 108,0 ha-l seisundiga B ja 56,8 ha-l C.	
2.2.17. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	108,4 ha B; 207,3 ha C; 29,6 ha D; 65,6 ha potentsiaalsetid	Soostuva ja soo-lehtmetsa elupaigatüübi säilimine 69,9 ha-l seisundiga B, 143,0 ha-l C, 7,3 ha-l D ning 65,6 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.	
2.2.18. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaiga pindala (ha) ja seisund	382,6 ha B; 756,9 ha C; 5,2 ha D	Siirdesoo- ja rabametsa elupaigatüübi säilimine 353,7 ha-l seisundiga B, 695,7 ha-l C ning 5,2 ha-l D.	

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus- ja internetiallikad:

- Consultare OÜ. 2014. Ohepalu looduskaitseala Rutkamäe ja Tapa sihtkaitsevööndi kraavivõrgustiku inventuur. Kättesaadav Keskkonnaameti Viru regioonis.
- Eesti Ornitoloogiaühing. 2010. Projekti „Metsise kaitse tegevuskava 2012-2016 koostamine (I etapp)” esimese osa metsisemängude inventuur 2010. aastal. Aruanne. Kättesaadav Keskkonnaametis.
- Elts, J., Leito, A., Leivits, A., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis R., Ots, M., Pehlak, H. 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008-2012. *Hirundo* 26: 80-112 (2013).
- Evestus, T., Nurmla, A. 2011-2012. Laanerähni (*Picoides tridactylus*) kaitse tegevuskava.
- Hendikson ja Ko. 2003. Üleriigilise tähtsusega kaitseväge keskpölvüooni keskkonnamõju hindamise aruanne. Kättesaadav: http://harjutusvali.mil.ee/ul/KMH_aruanne_15_04_03.pdf (12.12.2014).
- Hendrikson ja Ko. 2009. Kaitseväge keskpölvüoonil teostatud 155 mm FH-70A1 relvasüsteemide lahinglaskmiste mürakaart. Kättesaadav: http://harjutusvali.mil.ee/ul/KV_keskpölvüoon_155_mm_aruanne_2009.pdf (12.12.2014).
- Kaitseväge keskpölvüooni keskkonnakorralduskava 2004-2015. 2003. Kättesaadav: http://harjutusvali.mil.ee/ul/Kaitseve_keskpölvüooni_keskkonnakorralduskava.pdf (26.10.2014).
- Kattai, K. 2009. Eesti riikliku keskkonnaseire kaitstavate soontaimede seire 2009.a. koondaruanne. Kättesaadav: http://eelis.ic.envir.ee/seireveeb/aruanded/9933_aru09_6.6_ohust_soontaim_koond.doc (23.04.2014).
- Kattai, K. 2010. Eesti riikliku keskkonnaseire kaitstavate soontaimede seire 2010.a. koondaruanne. Kättesaadav: http://eelis.ic.envir.ee/seireveeb/aruanded/11686_aru10_6.6_Ohustatud_soontaimed_2010_koondaruanne.doc (23.04.2014).
- Kotkaklubi. 2009. Musta toonekure *Ciconia nigra* kaitse tegevuskava aastateks 2009-2013. Kättesaadav: http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1105548/must_toonekurg.pdf (24.10.2014).
- Kotkaklubi. 2012a. Eesti riikliku keskkonnaseire kotkaste ja must-toonekure seire allprogrammi 2012 aastaaruanne. Tartu, 27 lk.
- Kotkaklubi. 2012b. Kaljukotkas. Kättesaadav: <http://www.kotkas.ee/kotkaliigid/kaljukotkas> (16.07.2012).

- Kukk, T. 2002. Poliitiliselt ebakindel eesti soojumikas. Eesti Loodus: 11/2002.
- Kukk, Ü. 2011. Palu-karukella (*Pulsatilla patens* (L.) Mill.) kaitse tegevuskava 2012 kuni 2016 eelnõu. Tartu, 24 lk.
- Kukk, Ü., Hurt, E. 2004. Lääne-Virumaa ohustatud ja kaitsealuste taimeliikide levik ja kaitse. Tartu. Kättesaadav Keskkonnaameti Viru regioonis.
- Kull, T., Sarv, A. 2012. Kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus* L.) kaitse tegevuskava eelnõu. 20 lk.
- Kull, T., Tali, K., Heinsoo, H., Kartau, R. 2012. Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava eelnõu. Tartu, 137 lk.
- Kull, T., Tuulik, T. 2002. Kodumaa kápalised. Tallinn: Digimap, 95 lk.
- Leht, M. 2011. Eesti soojumika (*Saussurea alpina* subsp. *esthonica* (Baer ex Rupr.) Kuppfer) kaitse tegevuskava eelnõu.
- Leito, A. 2008. Tegevuskava (jätkukava) III kaitsekategooria liigile sookurg *Grus grus* aastateks 2009-2013. Tartu, 60 lk.
- Leivits, A. 2009. Riikliku keskkonnaseire alamprogrammi "Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire" projekti "Madalsoode ja rabade linnustik" 2009. aasta täitmise lõpparuanne. Kättesaadav: http://eelis.ic.envir.ee/seireveeb/aruanded/10430_aru09_6.2.5._aruanne.doc (24.02.2014)
- Luig, J., Martin, M., Kruus, M. 2010. Järva-Lääne-Viru regiooni haruldaste selgrootute inventuur. Tartu. Kättesaadav Keskkonnaameti Viru regioonis.
- Leivits, M. 2012. Metsise (*Tetrao urogallus*) Eesti asurkonna elupaikade sidususe, kaitse tõhususe ja elupaikade seisundi analüüs. Keskkonnaamet, 109 lk.
- Metsaruum OÜ, 2014. Ohepalu looduskaitseala metsaelupaikade inventuur. Kättesaadav Keskkonnaameti Viru regioonis.
- Nellis, R. 2012. Kassikaku (*bubo bubo*) kaitsekorralduskava eelnõu.
- Ohepalu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2011-2013. 2010. Kättesaadav Keskkonnaameti Viru regioonis.
- Ojaste, I., Leito, A. 2014. Sookure (*Grus grus*) kaitse tegevuskava 2015–2019.
- Ott, I. 2009. Eesti väikejärvede seire 2008. a. Kättesaadav: http://eelis.ic.envir.ee/seireveeb/aruanded/9378_Vaikejarvede_seire_aruanne_2008.doc (21.10.2014).
- Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. 2. trükk. Tallinn: Auratrükk, 308 lk.
- Randla, T., 2012. Metsise (*Tetrao urogallus* L.) kaitse tegevuskava 2012-2016 käsikiri. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing.

Sell, I. 2010. Järva-Lääne-Viru regiooni haruldaste seente inventuur. Tartu, 69 lk.

Tamre, R. (koost), 2006. Eesti järvede nimestik. Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus, Tallinn.

Valdvee, E. 2014. Ohepalu looduskaitseala (Ohepalu linnu- ja loodusala) koldja selaginelli ja eesti soojumika inventuuri seletuskiri. Kättesaadav Keskkonnaameti Viru regioonis.

Viht, E., Randla, T. 2001. Metsis: kaitsekorralduskava. Kättesaadav:
<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1104210/metsis.pdf>
(16.11.2012).

Väli, Ü., Tuule, A. 2012. Kanakulli (*Accipiter gentilis*) kaitse tegevuskava. 50 lk.

Planeeringud ja arengukavad:

Kadrina valla arengukava aastateks 2013-2025. Kättesaadav:
<http://www.kadrina.ee/atp/doc.php?34613> (14.03.2014).

Kuusalu valla arengukava 2012-2032. Kättesaadav:
https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4081/0201/3054/Lisa%201_Kuusalu_valla_arengukava.pdf#
(14.03.2014).

Lääne-Virumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ lisa nr 1 „Lääne-Virumaa väärtuslike maastike register“. Kättesaadav:
<http://laane-viru.maavalitsus.ee/asustust-ja-maakasutust-suunavad-keskkonnatingimused>
(14.03.2014).

Tapa valla arengukava aastateks 2007-2019. Kättesaadav:
https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4050/9201/3010/Lisa_92.pdf# (10.12.2014).

Seadused, määrused, eeskirjad:

Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (RTL 2006, 24, 424)

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri (RTL 2004, 111, 1758).

Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ja kaitsekorralduskava kinnitaja määramine (RTL 2009, 81, 1174).

Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu (RTL 2004, 87, 1362)

Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskiri (RT I, 18.03.2014, 4)

Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013” (RTL 2010, 11, 199).

Andmebaasid:

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem): <http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx>

eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/>

IBA alad <http://www.eoy.ee/projektid/iba/ibatab.htm>

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main>

Kultuurimälestiste riiklik register: <http://register.muinas.ee/>

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/>

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Riiklik keskkonnaseire programm: <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/index.php>

LISAD

LISA 1. OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSE-EESKIRI

Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskiri¹
Vastu võetud 07.03.2014 nr 34

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Ohepalu looduskaitseala kaitse-eesmärk

(1) Ohepalu looduskaitseala² (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on kaitsta:

- 1) metsa-, soo- ja veeökosüsteeme, maastiku ja elustiku mitmekesisust, kaitsealuste liikide elupaiku ja kasvukohti ning Tapa-Pikassaare ja Ohepalu-Viitna oosistut;
- 2) liikide elupaiku, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I või II lisas. Need on kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), kassikakk (*Bubo bubo*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), metsis (*Tetrao urogallus*), musttoonekurg (*Ciconia nigra*), sookurg (*Grus grus*) ja sõtkas (*Bucephala clangula*);
- 3) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab II lisas. Need on eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*) ja rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*);
- 4) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab I lisas. Need on huumustoitelised järved ja järvikud (3160)³, jõed ja ojad (3260), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);
- 5) selliste kaitsealuste liikide elupaiku, milleks on muu hulgas kanakull (*Accipiter gentilis*), ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*), koldjas selaginell (*Selaginella selaginoides*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), sile tondipea (*Dracocephalum ruschiana*) ja väike käopõll (*Listera cordata*).

(2) Kaitseala maa- ja veela jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks loodusreservaadiks, üheksaks sihtkaitsevööndiks ja seitsmeks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Harju maakonnas Kuusalu vallas Kolgu ja Pala külas ning Lääne-Viru maakonnas Kadrina vallas Arbavere, Kõrveküla, Mõndavere, Ohepalu, Ridaküla ja Uku külas.

(2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;

- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiri kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk Kaitsekorra üldpõhimõtted

§ 5. Lubatud tegevus

- (1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala kogu kaitsealal, välja arvatud loodusreservaadis ning § 14 lõikes 2 sätestatud ajal Ellamaa, Kuresoo ja Mädajärve sihtkaitsevööndis.
- (2) Telkimine on kaitsealal lubatud kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Samuti on telkimine lubatud piiranguvööndis asuval kinnistul kinnistu omaniku või valdaja loal. Muul juhul on telkimine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.
- (3) Lõkke tegemine on kaitsealal lubatud õuemaal ning kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Muul juhul on lõkke tegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.
- (4) Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, piiranguvööndis maatulundusmaal metsa- ja põllumajandustöödel ning liinirajatiste hooldustöödel.
- (5) Kaitseala vetel on lubatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

§ 6. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;
- 8) jahiulukeid lisasöötä.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

- (1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.
- (2) Kui tegevus ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.
- (3) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

3. peatükk Loodusreservaat

§ 8. Loodusreservaadi määratlus

- (1) Loodusreservaat on otsesest inimtegevusest puutumata loodusega kaitseala maa- või veeala, kus tagatakse looduslike koosluste säilimine ja kujunemine üksnes looduslike protsesside tulemusena.
- (2) Kaitsealal on kaks loodusreservaati:

- 1) Kaanjärve loodusreservaat;
- 2) Ristsaare loodusreservaat.

§ 9. Loodusreservaadi kaitse-eesmärk

Loodusreservaadi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

§ 10. Tegevus loodusreservaadis

Loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti valitsemise ja kaitse korraldamise eesmärgil ning kaitseala valitseja nõusolekul teadustegevuse ja loodusobjekti seisundi jälgimise ja hindamise eesmärgil.

4. peatükk Sihtkaitsevöönd

§ 11. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on üheksa sihtkaitsevööndit:

- 1) Ellamaa sihtkaitsevöönd;
- 2) Kaansoo sihtkaitsevöönd;
- 3) Kuresoo sihtkaitsevöönd;
- 4) Mädajärve sihtkaitsevöönd;
- 5) Ohepalu sihtkaitsevöönd;
- 6) Rutkamäe sihtkaitsevöönd;
- 7) Tapa sihtkaitsevöönd;
- 8) Tuksmani sihtkaitsevöönd;
- 9) Udriku sihtkaitsevöönd.

§ 12. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Tuksmani ja Udriku sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(2) Rutkamäe ja Ohepalu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning koosluste looduslikkuse taastamine.

(3) Ellamaa, Mädajärve, Kaansoo ja Kuresoo sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

(4) Tapa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ning poollooduslike rohumaade säilitamine.

§ 13. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades ja kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohtades, mis on selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ja tähistatud. Ettevalmistatud ja kaitseala valitseja poolt tähistatud kohtades rohkem kui 50 osalejaga ning ettevalmistamata kohtades rohkem kui kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 2) Rutkamäe ja Ohepalu sihtkaitsevööndis metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) Tapa sihtkaitsevööndis poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus;
- 4) Tapa sihtkaitsevööndis olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine;
- 5) olemasolevate rajatiste hooldustööd;
- 6) jahipidamine.

§ 14. Keelatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks.

(2) Keelatud on inimeste viibimine Ellamaa sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 31. juulini ning Kuresoo ja Mädajärve sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 30. juunini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

§ 15. Vajalik tegevus

Tapa sihtkaitsevööndis on liigikaitse eesmärkidel ja poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik loomade karjatamine, rohu niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

5. peatükk Piiranguvöönd

§ 16. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu loodusreservaati ega sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on seitse piiranguvööndit:

- 1) Kõverjärve piiranguvöönd;
- 2) Metsaküla piiranguvöönd;
- 3) Põima piiranguvöönd;
- 4) Pala piiranguvöönd;
- 5) Mäetaguse piiranguvöönd;
- 6) Mägiküla piiranguvöönd;
- 7) Sakssaare piiranguvöönd.

§ 17. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

(1) Kõverjärve, Pala ja Põima piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

(2) Metsaküla piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse, maastikuilme, pärandmaastiku ja poollooduslike koosluste säilitamine.

(3) Mäetaguse ja Mägiküla piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse säilitamine ning maastikuilme ja pärandmaastiku taastamine.

(4) Sakssaare piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse, maastikuilme ja pärandmaastiku säilitamine ning kaitsealuse liigi elupaiga kaitse.

§ 18. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

- 1) majandustegevus, arvestades käesolevas määruses sätestatud erisustega;
- 2) kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul;
- 3) jahipidamine.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud:

- 1) ehitiste püstitamine kaitseala tarbeks ning õuemaal, elumumaal ja endistes taluõuekohtades;
- 2) tee või tehnovõrgu rajatise rajamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks;
- 3) turberaie langi pindalaga kuni 2 hektarit ning lageraie kuusikutes langi pindalaga kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes langi pindalaga kuni 1 hektarit, kusjuures säilitada tuleb koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus.

§ 19. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) looduslike veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud loodusliku veerežiimi taastamine;
- 3) maavara kaevandamine;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal;
- 6) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu ka külmumata pinnaselt.

§ 20. Vajalik tegevus

Metsaküla piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

6. peatükk Lõppsätted

§ 21. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 22. Määruse muutmine

Vabariigi Valitsuse 3. juuni 1997. a määruses nr 109 „Lahemaa rahvuspargi, Ohepalu looduskaitseala ja Viitna maastikukaitseala kaitse-eeskirjade ja välispiiri kirjelduste kinnitamine” tehakse järgmised muudatused:

- 1) määruse pealkiri sõnastatakse järgmiselt:
„Lahemaa rahvuspargi ja Viitna maastikukaitseala kaitse-eeskirjade ja välispiiri kirjelduste kinnitamine”;
- 2) punkti 1 alapunktid 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks.

§ 23. Menetluse läbiviimine

Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja kehtestamise menetlus viidi läbi looduskaitseaduse § 91 lõike 11 alusel ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded 5. septembril 2005. a teate avaldamisega algatatud haldusmenetluses. Menetluse ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas⁵.

§ 24. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

¹ EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

² Ohepalu looduskaitseala on moodustatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 20. märtsi 1973. a määrusega nr 115 „Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1. juuni 1971. a määruse nr 300 punkti 1 osalise muutmise kohta” (ENSV Teataja 1973, 13, 111) Lahemaa rahvuspargi lõunaosa ning Lääne-Viru Maavalitsuse 4. oktoobri 1993. a määrusega nr 125 „Taimestiku kaitsealade moodustamise kohta” moodustatud Tapa piirkonna käpaliste kaitseala baasil. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktist 37 sisaldab kaitseala Ohepalu linnuala ja punkti 2 alapunktist 265 Ohepalu loodusala, kus tegevuse kavandamisel

tuleb hinnata selle mõju loodus- ja linnuala kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (www.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

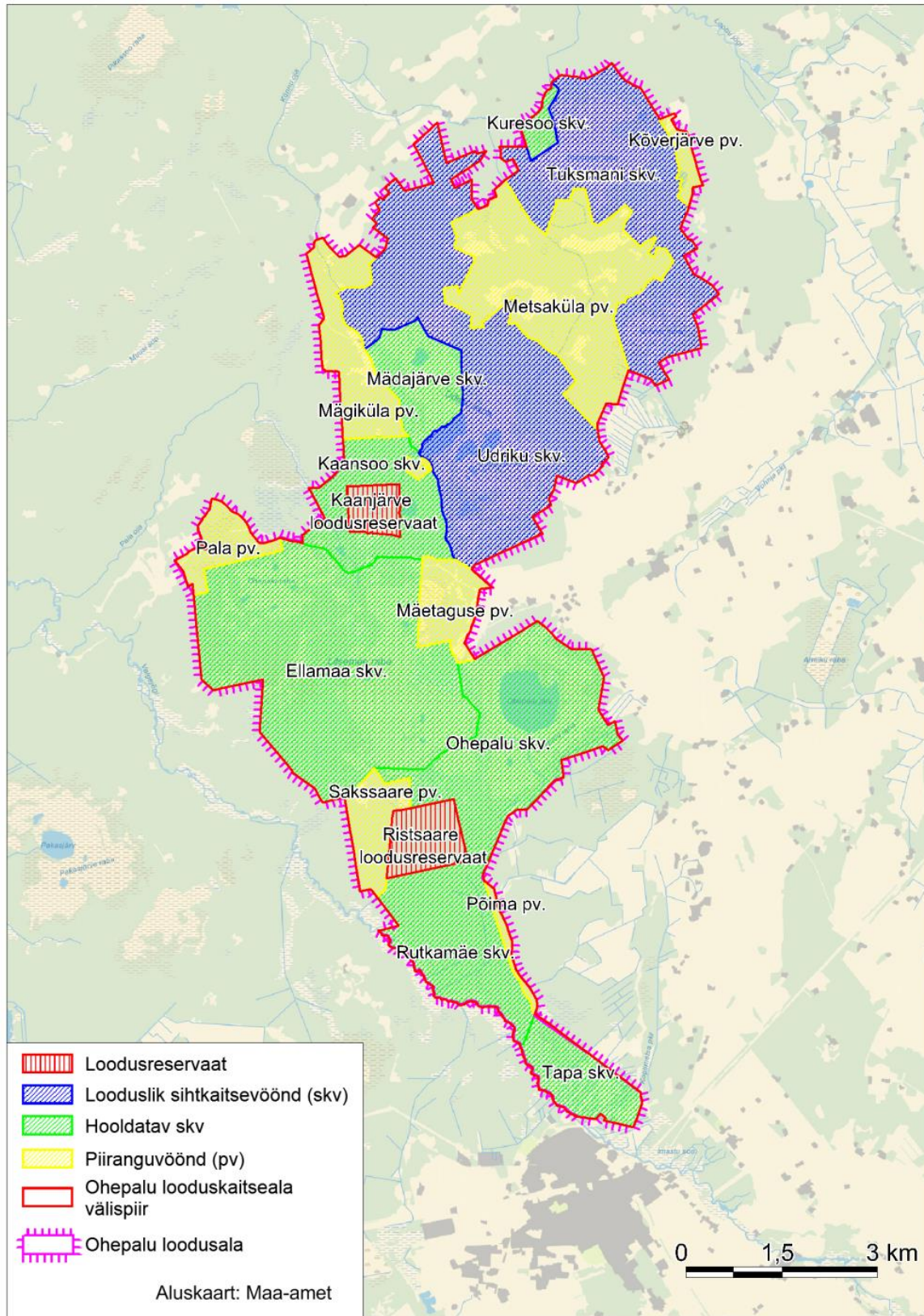
⁵ Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Andrus Ansip
Peaminister

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister

Aivar Rahno
Riigikantselei istungiosakonna juhataja riigisekretäri ülesannetes

LISA 2. OHEPALU LOODUSKAITSEALA VÄLISPIIR JA TSONEERING



LISA 3. KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKUSTAMISE MATERJALID

Ohepalu looduskaitseala kaitsekorralduskava huvigruppide kaasamise koosolek PROTOKOLL

Keskonnaameti Viru regiooni Palmse kontor
03.04.2014

Algus kell 13.15 lõpp kell 14.40

Juhataja: Imbi Mets (Keskonnaamet)

Protokollis: Mari Raidla (Consultare OÜ)

Protokollile on lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel (lisa 1).

Päevakord:

1. Imbi Mets – koosoleku sissejuhatus.
2. Mari Raidla – ülevaade kaitsekorralduskava (edaspidi KKK) olemusest, Ohepalu looduskaitsealast, kaitsekorralduskava koostamise raames läbiviidavatest töödest ning ajakavast.
3. Kohalolijate küsimused ja ettepanekud.

Koosolekul esitati järgnevad kaitsekorralduskavaga seotud küsimused ja ettepanekud:

Ain Vihermets (RMK): kui soovime jahipidamise teemadel kaasa rääkida, siis kas KKK on see koht?

Maret Vildak (Keskonnaamet): kehtivat kaitse-eeskirja muuta ei saa, aga KKK-s saab täpsustada teatud jahipidamise tingimusi.

Ain Vihermets: kelle poole selles küsimuses pöörduda?

Mari Raidla: meie hakkame koostama KKK-d ja mina olen Consultare poolne kontaktisik. Samas tuleb sellised küsimused lahendada kaitseala valitsejaga koostöös.

Imbi Mets (Keskonnaamet): konkreetsete teemade ja ettepanekute arutamiseks võiks korraldada väiksemaid töökoosolekuid.

Maret Vildak: küttemislimiidid esitab jahindusnõukogule Keskonnaamet, metssigade arvukus on seal kindlasti probleem. Samuti saab KA määrata vajaduse väikeulukite küttemiseks ja annab selle kohustuseks jahipiirkonna kasutajale.

Imbi Mets: kuidas seal üldine seis metssigadega arvukusega on? Sealt piirkonnast on kuulda olnud probleeme.

Mati-Richard Talvik (Nahe JS): seal on tõesti metssigadega probleeme, ka maaomanikega, kes ei luba oma maal jahti pidada. Kaitsealast vahetult väljaspool on söötmiskohad. Kaitseala sees söötmiskohti, sh soolakuid ei ole.

Imbi Mets: kas Ohepalu järve ääres toimub linnujaht?

Katrin Jürgens (Keskonnaamet): jaht toimub järve lähedastel põldudel ja metsas, mis on kaitsealast väljaspool.

Ain Vihermets: lastakse kaitsealast vahetult väljas, kuid võib kostuda, nagu toimuks see kaitsealal.

Imbi Mets: räägime metsa väljaveost.

Maret Vildak: metsa väljaveoks külmumata pinnasega tuleb küsida valitseja nõusolek. Üldine põhimõte on, et pinnast ei tohi kahjustada.

Maret Vildak: kahes vöõndis on lubatud koosluse kujundamine, KKK-ga tuleb ette näha konkreetsed tegevused. Ohepalu skv-s on vajalik eelkõige vaadete avamine, Rutkamäe skv-s metsa looduslikkuse taastamine. Metsainventuurist saab ka täpsemad andmed kätte.

Mari Raidla: metsainventuur on eraldisepõhine, seega metsade looduslikkuse taastamiseks vajalikud tegevused kirjeldatakse eraldisepõhiselt.

Maret Vildak: KKK on see koht, kus taastamistöõde vajadus sihtkaitsevöõndis määratakse. Kui neid tegevusi KKKs kirjas ei ole, siis ei saa neid ka ellu viia. Töõdeks võivad olla nii veerežiimi taastamine kui ka kujundusraied. Väga suuri töõd ei olegi tõõenäoliselt vajalik planeerida, kui loodus suudab ise taastuda.

Ain Vihermets: olen ka seda meelt, et sihtkaitsevöõndi võõks pigem jätta puutumata.

Maret Vildak: kaitse-eeskirjas on koosluste kujundamine Rutkamäe skv-s nimetatud eelkõige kraavide pärast, mis on raietest olulisem teema, seda tuleks KKK-s analüüsida. Selle tõõtu ei vasta sealsed kooslused ka elupaiga kriteeriumidele.

Ain Vihermets: kes neid töõd hiljem teostama hakkab ja kes otsustab need tegevused?

Maret Vildak: KA korraldab kava tegevuskava elluviimist. Kui tegevus jääb riigimaale, siis teostab seda RMK. Tegevused pannakse paika KKK-ga, Ohepalus on ka varasemalt kaks KKK-d tehtud.

Imbi Mets: vaatekoridorid vaatasime aasta alguses üle ning töõd teostab RMK. Nendes kohtades on juba varasemalt vaatekoridorid olnud, uute kohtade vajadust ei ole näinud.

Ülle Visnapuu (Keskkonnaamet, MTÜ Neeruti Selts): kaitsealal on vanu teid, mis ei ole enam läbitavad, kuid mida võõks taastada ja lahti raiuda. Need ei pruugi enam olla looduses tuvastatavad, kuna on palju murdunud puid ja teed on kinni kasvanud.

Maret Vildak: KKK-s tuleb külastuskorralduse ptk-s analüüsida tegevuse vajalikkust.

Imbi Mets: mis eesmärgiga need rajad lahti raiutakse? Kas sinna tuleb matkarada? Radu tuleb pidevalt lahti hoida.

Maret Vildak: viimase KKK-ga tõõmbasime Ohepalus just külastuskorraldust koomale, kuna lähipiirkonnas Neerutis ja Lahemaal on mitmeid külastajale suunatud rajatisi. Samas Ohepalus korraldavad matku ka piirkonna turismiettevõtjad. Radade lahtiraiumise puhul tuleb vaadata, kas radadele jääb loodusdirektiivi elupaiku.

Mari Raidla: KKK-s analüüsime seda tegevust, need rajad tuleks kaardile peale joonistada ning mulle saata.

Ülle Visnapuu: teed on kaardil olemas. Need on olnud küladevahelised teed.

Mari Raidla: kes seda tegevust rahastaks?

Ülle Visnapuu: selle taga on Neeruti Selts, kes soovib, et need vanad teed oleksid jalgsi läbitavad. Ei mõtle sinna teha väga reglementeeritud matkarada, pigem võimaldada seal käimist, seal on ka pärandkultuuriobjekte.

Imbi Mets: Ahto Neidekil (Linnumäe loodustalu ja Önnela) on seal lähedal talupidamine, temalt tuleks ka küsida ettepanekuid. Ta korraldab ka kaitsealal matku.

Mari Raidla: võtan temaga ühendust.

Mati-Richard Talvik: Udriku järve juures on tee kividega kinni pandud. Kivid on ees ka teistel teedel.

Imbi Mets: see on alal suur probleem, nii suusatajatele kui teistele.

Mati-Richard Talvik: Päästeteenistus ei pääse ligi alale. Kuival ajal on tulekahjude risk.

Imbi Mets: Tõõkkepuude paigaldamisel said võõtmed laiali jagatud, et asjassepuutuvatel organisatsioonidel oleks ligipääs. Kes peaks olema see, kes need kivid sealt teisaldab? Konkreetset inimest ei ole ju teada, kes need kivid sinna pani.

Maret Vildak: Kivid ilmselt paigaldati selle tõõtu, et tõõkkepuud olid pidevalt hooldamata.

Mari Raidla: praegu oli katki üks tõõkkepuu Udriku järve juurde viival teel, kõõgil teistel olid lukud ees.

Katrin Jürgens: Aga kas tõkkepuud olid terved? Seda tuleks kontrollida, kuna seal oli komme tõkkepuud läbi saagida, ning lukud jäetakse ette.

Katrin Jürgens: Varem tehti Tapalt ATV matku, sõideti rabas ja muudel õrnadel pinnastel. Mis seis sellega praegu on?

Mati-Richard Talvik: Nad tulid Rutkamäelt Saksaarde ja sealt välja, kuid seda rada ei ole võimalik enam sõita – tormimuru tõttu kinni. Kui keskpõlõgoni piir lahti raiuti, siis võimalik, et nad hakkavad uuesti kuskil sõitma.

Katrin Jürgens: Mul on vana rajatrack, kust nad sõitsid, selle saaksin saata. Vanad rajad on kindlasti veel maastikul näha.

Ain Vihermets: Ohepalu idaosas ei ole ma küll ATV-sid näinud. Tõkkepuu ATV-d ei takista, võiks kaaluda ehk ei olegi alal tõkkepuud vaja, piisaks ka märgist?

Maret Vildak: see on arutlemise küsimus, kas Ohepalus piisab ainult märgist.

Ain Vihermets: mis juhtuks, kui Udriku järve tee oleks lahti ja seda mööda saaks sõita? Tee on kehv ja sõiduautoga sealt nagunii ei sõida.

Maret Vildak: see on kaalutlusküsimus, *off-road* masinatega sõitmise puhul on probleem sageduses ja mõju suurem. Tõkkepuud pandi alale 2004.

Mati-Richard Talvik: Udriku järveni viival teel tõenäoliselt koormus väga ei tõuseks. Võib-olla sõidaks sealt kalamehed jms.

Katrin Jürgens: metsaelupaikade inventuuriga registreeritud liigiandmed tuleks saata jooksvalt, siis saab need kohe ka EELIS-sse kanda ja kavas juba arvestada. Taimede inventuuril vaadata ka liikide alamkihi andmeid.

Mari Raidla: hästi, arvestame sellega.

Mari Raidla: kas alale jääva karjääri rekultiveerimise ja hoone varemete lammutamise kohta on midagi edasi mõeldud? Eelmises kavas oli see tegevusena kirjas.

Maret Vildak: need on eramaad ja meie ei saa seal tegevusi korraldada.

(allkirjastatud digitaalselt)

Imbi Mets
Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Mari Raidla
Protokollija



KESKKONNAAMET



OHEPALU LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKKUSE KAASAMISE KOOSOLEK

Keskkonnaamet teatab, et on valminud Ohepalu looduskaitseala (Ohepalu linnu- ja loodusala) kaitsekorralduskava aastateks 2014–2023. Kaitsekorralduskavaga kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tõenäolise läbiviimise aja ning maksumusega. Kaitsekorralduskava koostaja on Consultare OÜ.

Kaitsekorralduskava koostamisprotsessi raames toimub avalikkuse kaasamise koosolek **13. novembril 2014 kell 15 Kadrina vallamaja II korruse saalis.**

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud isikud. Kaitsekorralduskava eelnõuga saab tutvuda Keskkonnaameti kodulehel aadressil www.keskkonnaamet.ee/uudised-ja-artiklid/

Info:

Mari Raidla, Consultare OÜ, mari@consultare.ee, tel 5349 3039

Imbi Mets, Keskkonnaamet, imbi.mets@keskkonnaamet.ee, tel 329 5543

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Ohepalu looduskaitseala
kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek

PROTOKOLL

Kadrina vallamaja
13.11.2014

Algus kell 15.05 lõpp kell 16.21

Juhataja: Imbi Mets (Keskkonnaamet)

Protokollis: Mari Raidla (Consultare OÜ)

Protokollile on lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel (lisa 1)

Päevakord:

1. Imbi Mets – koosoleku sissejuhatus.
2. Mari Raidla – ülevaade kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) olemusest, Ohepalu looduskaitsealast, kaitsekorralduskavaga läbiviidavatest töödest ning ajakavast.
3. Arutelu, kohalolijate küsimused ja ettepanekud.

1. Koosoleku sissejuhatamine

Imbi Mets – koosoleku sissejuhatus.

2. Ettekande esitlemine

Mari Raidla – andis ülevaate kaitsekorralduskava olemusest, tutvustas Ohepalu looduskaitseala kaitseväärtusi ning kavandatavaid tegevusi.

3. Arutelu

Koosolekul esitati järgnevad küsimused ja ettepanekud:

Ülle Visnapuu – Annan üle kaardid, kus on näha ajaloolised teed külade vahel. Need teed võiks olla vähemalt jalgsi läbitavad. Seal on ilusaid vaateid ja huvitavat maastikku.

Imbi Mets – Kui palju neid teid kasutatakse?

Ülle Visnapuu – Ikka käiakse seal, kasutatakse päris palju.

Imbi Mets – teed on osaliselt piiranguvööndis, osaliselt sihtkaitsevööndis, kus kaitse-eesmärk on looduslike protsesside säilitamine.

Mari Raidla – tuleb vaadata, kas rajad jäävad Natura metsaelupaikadesse.

Ülle Visnapuu saadab kaitsekorralduskava koostajale kaardi, kus on kõne all olevad teed märgitud.

Ülle Visnapuu – On öeldud, et kraave ei saa taastada. Kas see tähendab siis seda, et Metsakülla viiv tee muutub läbimatuks?

Mari Raidla – Teede äärseid kraave hooldatakse edasi.

Ahto Neidek – Mida mõeldakse 10 osalejaga rahvaürituse all?

Imbi Mets – See sõnastus on läbivalt kõikides kaitse-eeskirjades. See tähendab, et ettevalmistamata kohtades tohib ilma kaitseala valitseja nõusolekuta viibida 10 inimest korraga.

Kaire Tomson – Mida tähendab ettevalmistatud koht?

Imbi Mets – Need objektid on näiteks laudtee, viidad, tähistused jne. Ohepalu looduskaitsealal ettevalmistatud kohti ei ole ning Keskkonnaamet ei planeeri Ohepalu looduskaitsealale selliseid objekte.

Ahto Neidek – MTÜ Männikumäe valmistab ette Tapa-Pikkjärve oosi. Seal niidetakse, korjatakse maha langenud puid, talvel aetakse korralikud suusarajad sisse. Need tegevused on isegi Tapa valla eelarves.

Imbi Mets – nende tegevuste osas ei ole kaitseala valitseja poole pöördutud.

Ahto Neidek – need inimesed ka võitlevad ATV-dega oosidel sõitmise vastu. MTÜ tegi korda ka Valgejõe purde. Pigem on kaitseala populaarne talvine loodusturismi rada, suvel kasutatakse vähem.

Kaitsekorralduskava koostaja võtab ühendust MTÜ-ga, et selgitada, milliseid tegevusi on tehtud ning mida planeeritakse tulevikus teha.

Ahto Neidek – Kaitsekorralduskavas on märgitud, et probleemiks on tõkkepuude sage lõhkumine. Reaalselt on tõkkepuu postid mädanenud, lisaks saab ka ATV-ga tõkkepuust mööda sõita. Minu arvates pole tõkkepuul mõtet. Kui tõkkepuud säilitada, tuleks panna enne tõkkepuud vastav märk.

Imbi Mets – Selles suhtes on Teil õigus.

Mari Raidla – Täiendan tõkkepuude osas kaitsekorralduskava.

Katrin Jürgens – kas praegu alal ATV-dega sõidetakse ja kui palju?

Ahto Neidek – tütleks, et praegu ei käida. Sõideti 5-6 aastat tagasi. Praegu käiakse sõitmas pigem Keskpõlügenil, seal on selleks sobiv maastik.

Ahto Neidek – Kas on uuritud Kaitseväe keskpõlügeni mõju kaitsealadele?

Mari Raidla – Sellist uuringut eraldi tehtud pole, mõju on kindlasti olemas.

Ahto Neidek – Üks asi on kindlasti mürareostus, teine asi on lööklaine. Olen isegi seda tundnud.

Imbi Mets – Keskpõlügeni rajamise eel koostati KMH, kindlasti oli Kaitseväl edaspidi kohustus keskkonnavalaseid nõudeid järgida.

Mari Raidla – Kaitseväl on oma tegevuskava keskpõlügenil tegutsemiseks. Seal on seatud piiranguid näiteks kotkaste pesitsuse kaitseks. Ei oska öelda, kas seda järgitakse.

Kaitsekorralduskavasse otsustati lisada uuringu vajadus keskpõlügeni mõjust kaitsealadele ja otsustati teemat arutada Kaitseväe keskpõlügeni haldamise spetsialistidega.

Imbi Mets – kui palju inimesi Linnumäe Loodustalu kaudu Ohepalu kaitseala külastab?

Ahto Neidek – rabamatkad on järjest ebapopulaarsemad, sel suvel oli kaks seltskonda, kellega kaitseala külastasime. Lisaks korraldame tõrvikumatku.

Kristi Kurve – Saan aru, et söödaplatsid tuleb likvideerida. Kuidas jääb jahirajatistega? Mis saab olemasolevatest jahipukkidest? Kas neid võib tulevikus rajada?

Imbi Mets – Jahipukk ei ole kaitse-eeskirjaga vastuolus, rajamiseks peab vaid luba küsima.

Ahto Neidek – Litsemäe on hea ala, kus võiks olla ka infotahvel. Seal saab alast hea ülevaate.

Otsustati lisada juurde üks infotahvel.

(allkirjastatud digitaalselt)

Imbi Mets
Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Mari Raidla
Protokollija

LISA 4. OHEPALU LOODUSKAITSEALA SOODE HAUDELINNUSTIK 2009. AASTAL
(Leivits, 2009)

Liik	Kood	Paare	%	Hinnang (paari)
Metskiur	ANTTRI	250	55,6%	300-500
Metsvint	FRICOE	41	9,1%	50-100
Salu-lehelind	PHYLUS	26	5,8%	30-50
Kadakatäks	SAXRUB	13	2,9%	15-30
Sookurg	GRUGRU	12	2,7%	15-20
Sõtkas	BUCCLA	10	2,2%	10-20
Teder	TETRIX	10	2,2%	>50
Sinikael-part	ANAPLA	9	2,0%	20-30
Kägu	CUCCAN	8	1,8%	20-30
Kalakajakas	LARCAN	8	1,8%	10-15
Mudatilder	TRIGLA	7	1,6%	10-15
Rüüt	PLUAPR	7	1,6%	10-15
Tuttvart	AYTFUL	6	1,3%	5-10
Tikutaja	GALGAL	7	1,6%	10-20
Kiivitaja	VANVAN	5	1,1%	5-10
Metstilder	TRIOCH	3	0,7%	5-10
Sookiur	ANTPRA	3	0,7%	5-10
Talvike	EMBCIT	3	0,7%	5-10
Linavästriik	MOTALB	2	0,4%	5-10
Heletilder	TRINEB	2	0,4%	2-3
Öösorr	CAPEUR	2	0,4%	
Punaselg-õgija	LANCOL	2	0,4%	
Hoburästas	TURVIS	1	0,2%	
Sarvikpütt	PODAUR	1	0,2%	
Punajalg-tilder	TRITOT	1	0,2%	
Tutt-tihane	PARCRI	1	0,2%	
Põhjatihane	PARUMO	1	0,2%	
Põldlõoke	ALAAARV	1	0,2%	
Punapea-vart	AYTFER	1	0,2%	
Väike-põosalind	SYLCUR	1	0,2%	
Karmiinleevike	CARERY	1	0,2%	
Laulurästas	TURPHI	1	0,2%	
Kaljukoikas	AQUCHR	1	0,2%	
Laululuik	CYG CYG	1	0,2%	Udriku järv
Lauk	FULATR	1	0,2%	Mädajärv
Tuttpütt	PODCRI	1	0,2%	Udriku järv
Kokku:	liiki	450	100 %	

LISA 5. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.1. Elustik				
2.1.1. Taimed				
2.1.1.1. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Kaunis kuldking kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo skv-s ja Mägiküla pv-s, Ohepalu skv-s ja Tapa skv-s üksikute isenditena.	Tallamine, noppimine, muud kahjustused	Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks.	Kaunis kuldking kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo skv-s ja Mägiküla pv-s u 45 puhmikut ning Ohepalu skv-s ja Tapa skv-s üksikud isendid.
			Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist. Seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid.	
			Tutvustada liiki kaitseala infotahvlil.	
		Poollooduslike koosluste võsastumine hoolduse puudumisel.	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine Tapa sihtkaitsevööndis.	
2.1.1.2. Eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina subsp. Esthonica</i>)	Eesti soojumika kasvukoha säilimine Tapa sihtkaitsevööndis vähemalt 62 ha-l arvukusega 10 000 isendit.	Kasvukohtade võsastumine ja kinnikasvamine	Eesti soojumika kasvukohtade hooldamine 62 ha-l, osaliselt taastamine	Eesti soojumika kasvukoha säilimine Tapa sihtkaitsevööndis vähemalt 62 ha-l arvukusega 10 000 isendit.
			Truupide rajamine ja kuivenduskraavide hooldamine tasemel, mis võimaldab niiduhoidustehnikaga ligipääsu säilimist alale.	
			Eesti soojumika tuumikalade hooldamine pärast taimede viljumist ajavahemikul 10. septembrist kuni 1 oktoobrini.	
2.1.1.3 Ainulehine soovalk (<i>Malaxis monophyllos</i>)	Ainulehine soovalk kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo ja Ellamaa skv-s, Tapa skv-s ning Udriku skv-s.	Teede kasutamine, hooldamine ja rekonstrueerimine	Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks.	Ainulehine soovalk kasvab alal vähemalt kolmes piirkonnas: Kaansoo ja Ellamaa skv-s, Tapa skv-s ning Udriku skv-s.
			Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist. Seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid.	
			Tutvustada liiki kaitseala infotahvlil.	
2.1.1.5 Kõdu-koralljuur (<i>Corallorhiza trifida</i>)	Kõdu-koralljuur kasvab üksikute isenditena vähemalt kolmes leiukohas Kaansoo			Kõdu-koralljuur kasvab üksikute isenditena vähemalt kolmes leiukohas Kaansoo

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
	skv-s ning Tapa skv-s.			skv-s. Liigi leiuandmeid Tapa skv-s on täpsustatud liigi kaitse tegevuskava raames korraldatava üle-Eestilise inventuuri käigus.
2.1.1.6 Kärbesõis (<i>Ophrys insectifera</i>)	Kärbesõis kasvab üksikute isenditena vähemalt neljas leiukohas Kaansoo skv-s ning hajusalt 104 ha-l Tapa skv-s.	Tapa skv kasvukoha kulustumine ja võsastumine	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine kokku 67,4 ha-l.	Kärbesõis kasvab üksikute isenditena vähemalt neljas leiukohas Kaansoo skv-s ning hajusalt 104 ha-l Tapa skv-s.
2.1.1.7 Palu-karukell (<i>Pulsatilla patens</i>)	Palu-karukell kasvab Rutkamäe sihtkaitsevööndis vähemalt kahes leiukohas kokku vähemalt 15 isendiga.	Tallamine, noppimine, teede kasutamine, hooldamine, rekonstrueerimine	Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks.	Palu-karukell kasvab Rutkamäe sihtkaitsevööndis vähemalt kahes leiukohas kokku vähemalt 15 isendiga.
			Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist. Seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid.	
			Tutvustada liiki kaitseala infotahvlil.	
			Hoida oosil kulgev tee autoliikluseks suletuna.	
2.1.1.8 Sile tondipea (<i>Dracocephalum ruyschiana</i>)	Sile tondipea kasvab vähemalt kolmes leiukohas kokku vähemalt 22 puhmaga.	Tallamine, noppimine, muud kahjustused	Üritustele kooskõlastuse andmisel teha ettekirjutusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks.	Sile tondipea kasvab vähemalt kolmes leiukohas kokku vähemalt 22 puhmaga.
			Kohustada loodushoiu- ja külastuskorralduslike tööde teostajaid ning teede ja radade hooldajaid arvestama liigi kasvukohtadega ning vältima nende kahjustamist. Seada tööde teostamisele vajadusel ajalisi piiranguid.	
			Tutvustada liiki kaitseala infotahvlil.	
			Hoida oosil kulgev tee autoliikluseks suletuna.	
2.1.1.9. Väike käöpõll (<i>Listera cordata</i>)	Väike käöpõll kasvab vähemalt ühes leiukohas arvukusega paarkümmend isendit.			Väike käöpõll kasvab vähemalt ühes leiukohas arvukusega paarkümmend isendit.
2.1.4. Selgrootud				
2.1.4.1.1. Rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	Rohe-vesihobu elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.			Rohe-vesihobu elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.1.4.2.2 Paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>)	Paksukojalise jõekarbi elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.			Paksukojalise jõekarbi elupaik Valgejões on säilinud looduslikuna 6,1 ha-l.
2.1.7. Linnud				
2.1.7.1. Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	Ohepalu linnualal on üks asustatud kaljukotka territoorium.	Pesitsusaegne häirimine	Liikumispiiranguga ala selge tähistamine ning tähiste olemasolu regulaarne kontroll. Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.	Ohepalu linnualal on üks asustatud kaljukotka territoorium.
2.1.7.2. Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.	Pesitsusaegne häirimine	Liikumispiiranguga ala selge tähistamine ning tähiste olemasolu regulaarne kontroll. Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.	Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.
2.1.7.3. Kassikakk (<i>Bubo bubo</i>)	Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar kassikakke.	Pesitsusaegne häirimine	Oosi harjal kulgeva tee hoidmine autoliikluseks suletuna. Ellamaa sihtkaitsvööndi tähistamine.	Ohepalu linnualal pesitseb vähemalt üks paar kassikakke.
2.1.7.4. Laanerähn (<i>Picoides tridactylus</i>)	Ohepalu looduskaitsealal on säilinud laanerähni elupaik 1,1 ha-l.			Ohepalu looduskaitsealal on säilinud laanerähni elupaik 1,1 ha-l.
2.1.7.5. Kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>)	Ohepalu looduskaitsealal on üks asustatud kanakulli territoorium.	Pesitsusaegne häirimine ja metsaraied pesa piirkonnas väljaspool kaitseala.	Kaitseala välispiiri laiendamine kanakulli elupaiga kaitse tagamiseks.	Ohepalu looduskaitsealal on üks asustatud kanakulli territoorium.
2.1.7.6. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	Ohepalu looduskaitsealal on vähemalt neli metsise mängupaika, kus mängib vähemalt 10 kukke.	Kuivendus Metssigade kõrge arvukus	Kuivenduskraavid jäetakse looduslikule kinnikasvamisele. Söödaplatside likvideerimine kaitsealalt.	Ohepalu looduskaitsealal on vähemalt neli metsise mängupaika, kus mängib vähemalt 5 kukke.
2.1.7.7. Sookurg (<i>Grus grus</i>)	Ohepalu looduskaitsealal pesitseb vähemalt 13 paari sookurgi ning peatub läbirändel vähemalt 500 sookurget.			Ohepalu looduskaitsealal pesitseb vähemalt 13 paari sookurgi ning peatub läbirändel vähemalt 500 sookurget.
2.1.7.8. Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	Ohepalu looduskaitsealal pesitseb 20 paari sõtkaid.			Ohepalu looduskaitsealal pesitseb 20 paari sõtkaid.
2.2. Elupaigad				
2.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	Huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaigatüübi säilimine 165,2 ha-l			Huumustoiteliste järvede ja järvikute elupaigatüübi säilimine 165,2 ha-l seisundiga

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
	seisundiga B.			B.
2.2.2. Jõed ja ojad (3260)	Jõgede ja ojade elupaigatüübi säilimine 6,1 ha-l seisundiga B.			Jõgede ja ojade elupaigatüübi säilimine 6,1 ha-l seisundiga B.
2.2.3. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210)	Lubjarikkal mullal kuivade niitude elupaigatüübi säilimine 47 ha-l seisundiga C.	Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel	Niitude taastamine 41,3 ha-l ning hooldamine kokku 47 ha-l.	Lubjarikkal mullal kuivade niitude elupaigatüübi säilimine 47 ha-l seisundiga C.
2.2.4. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	Lubjavaesel mullal liigirikaste niitude elupaigatüübi säilimine 75,4 ha-l seisundiga C.	Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel	Niitude taastamine 27,5 ha-l ning hooldamine kokku 75,4 ha-l.	Lubjavaesel mullal liigirikaste niitude elupaigatüübi säilimine 75,4 ha-l seisundiga C.
2.2.7. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude elupaigatüübi säilimine 30,6 ha-l seisundiga B.	Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel	Niitude taastamine ja hooldamine 17,2 ha-l.	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude elupaigatüübi säilimine 17,2 ha-l seisundiga C.
2.2.9. Rabad (7110*)	Raba elupaigatüübi säilimine 1451,9 ha-l seisundiga A.	Kuivendus	Litsemäe raba kirdenurga liitmine Ellamaa sihtkaitsevööndisse.	Raba elupaigatüübi säilimine 1451,9 ha-l seisundiga A.
2.2.10. Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Siirde- ja õõtsiksoo elupaigatüübi säilimine 0,7 ha-l.		□	Siirde- ja õõtsiksoo elupaigatüübi säilimine 0,7 ha-l.
2.2.12. Liigirikkad madalsood (7230)	Liigirikka madalsoo elupaigatüübi säilimine 10,0 ha-l seisundiga A, 8,1 ha-l B ja 38,2 ha-l C.	Niitude kinnikasvamine majandamise puudumisel	Niitude taastamine ja hooldamine 21,4 ha-l.	Liigirikka madalsoo elupaigatüübi säilimine 10,0 ha-l seisundiga A, 3,67 ha-l B ja 7,73 ha-l C.
2.2.13. Vanad loodumetsad (9010*)	Vana loodumetsa elupaigatüübi säilimine 110,6 ha-l seisundiga A, 220,9 ha-l B, 174,5 ha-l C.			Vana loodumetsa elupaigatüübi säilimine 110,6 ha-l seisundiga B; 220,9 ha-l C; 174,5 ha potentsiaalsete elupaikadena.
2.2.15. Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Rohunditerikaste kuusikute elupaigatüübi säilimine 5,3 ha-l seisundiga B, 47 ha-l C.			Rohunditerikaste kuusikute elupaigatüübi säilimine 5,3 ha-l seisundiga B, 40,8 ha-l C, 6,2 ha-l potentsiaalse elupaigana.
2.2.16. Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060)	Oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade elupaigatüübi säilimine 164,8 ha-l seisundiga B.			Oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade elupaigatüübi säilimine 108 ha-l seisundiga B, 56,7 ha-l C, 0,1

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
				ha-l D.
2.2.17. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Soostuva ja soo-lehtmetsa elupaigatüübi säilimine 69,9 ha-l seisundiga B ning 215,9 ha-l C.	Kuivendamine	Kuivenduskraavide hooldamata jätmise sihtkaitsevööndi osas.	Soostuva ja soo-lehtmetsa elupaigatüübi säilimine 69,9 ha-l seisundiga B, 143 ha-l C ning 7,3 ha-l D ning 65,6 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.
2.2.18. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Siirdesoo- ja rabametsa elupaigatüübi säilimine 1049,4 ha-l seisundiga B ning 5,2 ha-l C.			Siirdesoo- ja rabametsa elupaigatüübi säilimine 353,7 ha-l seisundiga B, 695,7 ha-l C ning 5,2 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.
2.3. Muud väärtused				
2.3.1. Maastik				
2.3.1. Maastik	Ohepalu looduskaitsealale iseloomulike pinnavormide säilimine heas seisundis, loodusliku maastikupildi ja vaadete säilimine.	Liigne ja korraldamatu küllastustegevus	Kaitseala välispiiri ja vööndite tähistamine;	Ohepalu looduskaitsealale iseloomulike pinnavormide säilimine heas seisundis, loodusliku maastikupildi ja vaadete säilimine.
			Maastikuliste väärtuste tutvustamine kaitseala infotahvlitel;	
			Vaadete säilitamine oosilt Ohepalu järvele ja rabale kolmes paigas;	
			Ohepalu tee hoidmine autoliikluseks suletuna.	

LISA 6. OHEPALU LOODUSKAITSEALA RUTKAMÄE JA TAPA SIHTKAITSEVÖÖNDI KRAAVIVÖRGUSTIKU INVENTUUR

Ohepalu looduskaitseala Rutkamäe ja Tapa sihtkaitsevööndi kraavivörgustiku inventuur **Seletuskiri**

Tööd teostas Consultare OÜ. Välitööd teostas Riina Raasuke. Kraavide inventuur teostati augustis 2014.a.

Metoodikast. Kameraalsed tööd teostati Eesti põhikaardi kraavivörgu ja Maaparandussüsteemide registri alusel. Tuvastati nii MPS registrisse kuuluvate maaparandussüsteemide toimimiseks vajalikud kogujakraavid kui registrisse mittekuuluvate kuivendussüsteemide toimimiseks valikud kogujakraavid. Määratleti kraavid ja kraavivörgu osad, mis vajavad täiendavat kontrolli välitööde käigus. Välitööde käigus tuvastati olemasoleva kraavivörgu seisukord.

Veerežiimi taastamise kavandamisel lähtuti Tapa sihtkaitsevööndis läbi viidud koldja selaginelli ja eesti soojumika inventuuri ning Rutkamäe sihtkaitsevööndis läbi viidud metsainventuuri tulemustest ja inventeerijate hinnangust veerežiimi muutmise vajaduse ning kaasneva mõju kohta.

Ala iseloomustus. Ohepalu looduskaitseala Tapa sihtkaitsevööndist pool on kaetud kuivenduskraavide võrgustikuga, kraavide vaheline ala on osaliselt hooldatav rohumaa, osaliselt mets. Olemasolev kraavivörgustik on amortiseerunud, kraavidesse on kasvanud võsa ja tarnamättaid ning kohati ka suuremaid puid. Kraavid on siiski ca 0,5 m sügavad ning omavad endiselt veerežiimile märgatavat mõju. Valgejõe poolses osas on kraavide veetase seotud jõe veetasemega ning vett on seal ka kuival perioodil. Kohati on ala põhjapoolses osas kraave täidetud okstega, et võimaldada ülesõit hooldusmasinatele.

Rutkamäe sihtkaitsevööndi idaservas kulgeb oos, kesk- ja läänepoolse osa võtab enda alla toimiva kuivendusega kõdusoomets, mis on metsainventuuris määratud 0-elupaigaks. Liigniiske ala on tekkinud reljeefi iseärasuste tõttu, maapinna lang oosi ja jõe vahelisel alal on väga väike ning tekkinud on suure tüsedusega madalloomullad. Alale on rajatud kuivenduskraavide süsteem, mis on käesoleval hetkel suhteliselt heas seisukorras ning see on kaasa toonud turbakihi olulise lagunemise. Kraavide laius on ca 1,5-2 m ning sügavus 0,5 m. Kraavide toimimisest annab tunnistust asjaolu, et puud ja võsa on kasvanud kallastele, aga mitte kraavi sisse. Metsainventuuri teostamise ajal 2014. aasta aprillis olid kraavid vett täis ning selgelt tuvastatav veevool.

Tulemused

Inventeeritud kraavid on jagatud järgmiselt:

- Eesvoolud – teenindavad kaitsealast välja jäävaid maaparandussüsteeme, eesvooludel tuleb lubada hooldust
- Kogujakraavid – kraavid, mis juhivad ära kuivenduskraavide kaudu kogutud vett, kogujakraavides tuleb säilitada võimalused vee liikumiseks.

- Kuivenduskraavid – kuivenduskraavid on lokaalse mõjuga ning üldjuhul on otstarbekas jätta need looduslikule arengule.

Vajadusel tuleb lubada hooldust Rutkamäe ja Tapa sihtkaitsevööndite piiriks oleval Põima kraavil, mis juhib Valgejõkke veed väljaspool kaitseala asuvatelt maaparandussüsteemidelt.

Tapa sihtkaitsevööndis on kuivenduse mõju kestnud pikaajaliselt, mis on koosluses kaasa toodud olulised muutused. Koldjat selaginelli enam ei leitud ning kasvukoha taastumine pärast veerežiimi taastamist on vähetõenäoline, seega ei ole veerežiimi taastamine tarvilik.

Eesti soojumika kasvualad jäävad osaliselt kuivendatud alale ning osaliselt kuivenduskraavideta alale, kus mõju veerežiimile on väiksem. Asurkonna seisund on parem kraavidest mõjutatud alal, märjemal kasvukohal domineerib angervaks ning soojumikat esineb üksikute taimedena. Veerežiimi muutmine soojumika seisukohalt tarvilik ei ole. Küll aga on soojumika hea seisundi tagamiseks vajalik ala järjepidev niitmine ning niite koristamine, mis aitab vältida võsa, angervaksa ning sinihelmika pealetungi.

Eeltoodust lähtuvalt on alal vajalik tagada võimalused hooldusmasinate liikumiseks. Selleks tuleb vältida olemasolevate kuivenduskraavide sulgemist, mis muudaks ala liigniiskemaks. Liigniiskus soojumikat otseselt ei mõjuta, kuid takistab hooldusmasinate ligipääsu. Kraavidesse kasvanud puud ja võsa otseselt veevoolu ei takista, kuid seda teevad mahalangenud puud. Selleks, et säilitada ala hooldusmasinatele ligipääsetavana, tuleb kraavidest eemaldada mahalangenud puud ja muud voolutakistused. Kraavide rekonstrueerimist ja veetaseme alandamist võrreldes käesoleva hetkega ei tohi lubada. Olemasolevatele kraavidele tuleb ülepääsu tagamiseks rajada truubid.

Tapa sihtkaitsevööndi põhjapiiril kulgev kraav kogub kokku väljaspool kaitseala asuvate kraavide kaudu ära juhivad veed ning suunab need läbi kaitseala kulgevate kraavide Valgejõkke. Kavandatud voolutakistuste eemaldamine kaitseala läbivatelt kraavidelt tagab ilmselt ka piirikraavist piisava äravoolu. Vajadusel on võimalik piirikraav ümber projekteerida selliselt, et kogu vesi suunata jõkke läbi ühe või kahe kaitseala läbiva kraavi ning suunata see läbi vähemväärtuslike alade, kuid käesoleval hetkel ei ole see vajalik.

Rutkamäe sihtkaitsevööndis kuivendusest mõjutatud alal on kujunenud kõdusoomets. Kuna turbakiht on oluliselt lagunenenud, siis algset olukorda veerežiimi taastamisega enam saavutada ei ole võimalik. Kõdusoometsa puhul ei ole kindel, millised on tulemused veetaseme järsu tõstmise puhul, võib suureneada tuuleheite- ja murru tõenäosus ning toimuda mülgastumine. Soovitav on jätta ala looduslikule arengule ja vältida kraavide hooldust, sh ei tohi kraavidest eemaldada voolutakistusi.

Consultare OÜ

02.09.2014

LISA 7. FOTOD

Kõikide fotode autor on Consultare OÜ.



Foto 1. Metsaküla piiranguvööndis niidul sigade söötmiskoht.



Foto 2. Kõdusoo kuusik.



Foto 3. Kraav ja kopratamm Kaansoo sihtkaitsevööndis.



Foto 4. Udriku Suurjärv.



Foto 5. Mädajärv.



Foto 6. Elupaigatüüp vanad loodusmetsad.



Foto 7. Elupaigatüüp rohunditerikkad kuusikud.



Foto 8. Elupaigatüüp okasmetsad oosidel ja moreenikuhatistel.



Foto 9. Suur Kaanjärv.



Foto 10. Tökkepuu Kõverjärve parklas.



Foto 11. Ohepalu looduskaitseala infotahvel Kõverjärve parklas



Foto 12. Infotahvli alus Udriku Suurjärve ääres.



Foto 13. Ebaseaduslik lõkkekoht tee serval Ohepalu järvest läänes.



Foto 14. Ebaseaduslikud lõkkekohad Valgejõe ääres.



Foto 15. Sild üle Valgejõe.



Foto 16. Lagunenud militaarhoone.



Foto 17. Katkine kaitseala piiritähis.



Foto 18. Looduskaitseala suur tähis.



Foto 19. Viidad Valgejõe ääres.



Foto 20. Kividest teesulg Udriku Suurjärve juures.



Foto 21. Teetõke Ohepalu teel.



Foto 22. Vaate avamine Ohepalu rabale ja järvele.